

111 2009/1 Innehåll

Uppsatser

Dag Anckar: Decentraliserade litenheter - en kartläggning och en förklaring. . . 3

Översikter och meddelanden

Nya forskningsanslag från Vetenskapsrådet och Riksbankens jubileumsfond	25
<i>Erik Amnå, Mats Ekström, Margaret Kerr och Håkan Stattin</i> : Political socialization and human agency The development of civic engagement from adolescence to adulthood	27
<i>Christian Fernández</i> : Together and Apart. Cultural Diversity and the Statecraft of Toleration	41
<i>Astrid Hedin</i> : Medbestämmandelagstiftning i Europa under det kalla kriget.	48
<i>Sverker C. Jagers, Göran Duus-Otterström och Johannes Stripple</i> : Fair and Feasible Climate Change Adaption	53
<i>Anders Lidström, Christine Hudson, Niklas Eklund, Johan Lundberg och Kerstin Westin</i> : Svenska stadsregioner: Demokrati, lokalt medborgarskap och politiska institutioner	59
<i>Anders Lidström och Katarina Eriksson</i> : Lokalpolitikens legitimitet. Individuella och kontextuella variationer	64
<i>Åsa Lundgren, Inga Brandell och Emma Jørum</i> : En gränslös stat? Nationalstaten och de utflyttade befolkningarna i Mellanöstern/Unbound State? The Nation-State and the Departed Populations in the Middle East	69
<i>Michele Micheletti, Daniel Berlin och Henric Barkman</i> : Sustainable Citizenship: Opportunities and Barriers for Citizen Involvement in Sustainable Development	74

Forts. på nästa sida

Statsvetenskaplig tidskrift

Ny följd, årg 89. Utgiven av Fahlbeckska stiftelsen med stöd av Vetenskapsrådet. **redaktionssekreterare** Mats Sjölin (ansvarig utgivare) **bitr redaktionssekreterare** Björn Badersten **förbundsredaktör** Helena Olofsdotter Stensöta **redaktionsråd** Christina Bergqvist, Uppsala universitet, Niklas Eklund, Umeå universitet, Mikael Gilljam, Göteborgs universitet, Ann-Cathrine Jungar, Södertörns högskola, Mats Lindberg, Örebro universitet, Carina Lundmark, Luleå tekniska universitet, Ulf Mörkenstam, Stockholms universitet, Björn Badersten, Lunds universitet, biträdande redaktionssekreterare, Mats Sjölin, Växjö universitet, redaktionssekreterare, Helena Olofsdotter Stensöta, förbundsredaktör **teknisk redaktör** Bengt Lundell

Tidskriften utkommer med fyra nummer per år **prenumerationspris** 2009 370 kr **enstaka nummer** 95 kr **medlemmar** i Statsvetenskapliga förbundet och **studenter** erhåller tidskriften till rabatterat pris. Prenumeration sker via hemsidan, genom insättning av avgiften på plusgiro 27 95 65-6 med angivande av namn och adress eller genom meddelande till tidskriftens expedition

Eftertryck av tidskriftens innehåll utan angivande av källan förbjudes

Adress Statsvetenskaplig Tidskrift, Box 52, 221 00 Lund **telefon** 0470-708217 (Sjölin) 046-222 0159 (Badersten) 046-222 1071 (Lundell) **telefax** 046-222 4006

e-post statsvetenskaplig.tidskrift@svet.lu.se **hemsida** www.statsvetenskapligtidsskrift.se

tryck Studentlitteratur, Lund 2009 ISSN 0039-0747

<i>Daniel Naurin och Per Cramér: The European Court of Justice as a political actor and arena: Analyzing member states' observations under the preliminary reference procedure</i>	80
<i>Jan Teorell: Swedish Electoral Corruption in Historical-Comparative Perspective</i>	86
<i>Anders Westholm: Den etniska integrationens dimensioner</i>	92

Statsvetenskapliga förbundet

<i>Helena Olofsdotter Stensöta: Förbundsredaktören har ordet</i>	99
<i>Catarina Kinnvall: Politisk psykologi och Internationell politik</i>	99
<i>Helena Olofsdotter Stensöta: Vinnare av Statsvetenskapliga förbundets uppsatspris 2008</i>	105

Litteraturgranskningar

<i>Åberg, Pelle: Translating Popular Education: Civil Society Cooperation between Sweden and Estonia. Anm. av Mikko Lagerspetz.</i>	107
---	-----

■ www.statsvetenskapligtidskrift.se

Besök Statsvetenskaplig tidskrifts hemsida www.statsvetenskapligtidskrift.se. Där finns bl. a.:

- Utförliga anvisningar till författare om utformningen av manuskript för Statsvetenskaplig Tidskrift (kan hämtas hem som pdf-dokument).
- Tidigare årgångar av Statsvetenskaplig Tidskrift i fulltextformat – med sökfunktion till artikelarkivet. För närvarande finns artiklar i fulltext tillbaks till år 1998. Materialet kommer successivt att utökas.
- Information om innehållet i kommande nummer och en aktuell utgivningsplan för Statsvetenskaplig Tidskrift.
- Information om prenumerationspriser och möjlighet att teckna prenumeration på Statsvetenskaplig Tidskrift.
- Kontaktuppgifter till redaktionen och redaktionsrådet för Statsvetenskaplig Tidskrift.
- Enklaste möjligheten till prenumeration på tidskriften.

■ Decentraliserade litenheter – en kartläggning och en förklaring

DAG ANCKAR¹

ABSTRACT

Mapping and Explaining Decentralized Diminutive Entities. Decentralization and power devolution are usually associated with territorially large states, and federalism is often said to be particularly common in large countries. This study of the 43 microstates in the world (2006) shows, however, that decentralization and the creation of federal and autonomous units are not foreign to small countries. Indeed, in the microstate population are four federal cases and another six cases that have introduced evident decentralizing features. When developing a frame of reference for the understanding of this disposition of small units to decentralize, the guiding hypothesis is that whereas small size may in itself discourage decentralization, this relation is tamed by a non-contiguous geography which creates predispositions to autonomy and power devolution. Nine out of the ten above devolution cases being archipelagos, the findings strongly support the belief that territorial non-contiguity fosters decentralization. The findings also survive controls that investigate the impact of several contesting factors.

Inledning

Stater väljer att organisera sig territoriellt på olika sätt, och den grundläggande skilljelinjen går härvid mellan federala stater och unitära stater. Federala stater, vi lånar en formulering av Lauri Karvonen (2003: 22-23), delar statsmakten mellan en central och en regional nivå, varvid myndigheterna på respektive nivå har omfattande självständiga och klart definierade befogenheter; unitära stater, däremot, är organiserade som enhetsstater. Terrängen mellan det som är federalt och det som är unitärt befolkas av ett inte obetydligt antal stater som är varken det ena eller det andra – sådana stater kan man, vi lånar termen av Denis och Ian Derbyshire (1999: 23), benämna “unitära stater med decentralistiska inslag”. Dessa stater, till antalet vidpass ett fyrtiotal, kännetecknas alltså av att de tillskrivit en eller flera delar av sitt territorium en på

1 Dag Anckar är professor emeritus vid Åbo Akademi. Uppsatsen återger ett föredrag av författaren vid den 15:e Nordiska kongressen i statskunskap, Tromsø, 6-9 augusti 2008. Smärre ändringar har införts. Tidskriftens två anonyma granskare har tillhandahållit berikande synpunkter.
E-post: daganckar@abo.fi

Tabell 1. Decentraliserande mikrostater. Deras karaktär jämte antal decentraliserade enheter.

Mikrostat	Status	Decentraliserade enheter, N
Belau	F	15
Federationen Mikronesien	F	4
Kiribati	DC	21
Komorererna	F	3
Saint Kitts-Nevis	F	1
Salomonöarna	DC	7
San Marino	DC	9
Sao Tomé och Príncipe	DC	1
Tuvalu	DC	8
Vanuatu	DC	6
N=10		75

F= Federal stat, DC = Unitär stat med decentralistiska inslag.

det ena eller andra sättet avgränsad och bestämd autonomi, innebärande att delarna i vissa avseenden är självbestämmande och upprätthåller på det ena eller det andra sättet utformade institutioner för självbestämmandets utövande.

Vill man förklara varför vissa stater gått inför en sådan autonomibekämpande territoriell princip, står ett ganska stort antal tänkbara faktorer till buds. Vissa av dem beskriver staten i fråga, andra beskriver snarare det eller de territorier som åtnjuter autonomi. En färsk autonomistudie av Pär Olausson hänvisar till och gör bruk av några faktorer av den senare typen – territorier blir autonoma därför att de befinner sig på avstånd från sitt moderland, har en viss befolkningsstorlek, företräder en etnisk eller religiös särart, har en viss historiskt betingad egenart, har en särskild strategisk betydelse, har särskilda naturtillgångar, etc. (Olausson 2007: 63-66). Statens storlek är härvid en paraplyfaktor som fångar upp många andra förklaringsgrunder. När och om staten är stor, ökar därmed möjligheten att den står för en sådan brokighet i termer av geografif, historia, befolkning och ekonomi som nödvändiggör eller i varje fall starkt motiverar att någon eller några särskilda delar särbehandlas och tillerkännes autonomi. "Federalism is particularly common in large countries", heter det sålunda i en lärobok på den jämförande statskunskapens område (Hague & Harrop 2004: 230). Är staten däremot liten, är autonomiförutsättningarna rimligtvis reducerade, och om staten är mycket liten, kan det synas som om decentraliseringar vore överloppsgärningar, onödigheter, felinvesteringar. Den decentraliserade diminutiva staten framstår som en paradox, en självmotsägelse, närapå en omöjlighet.

Denna uppsats handlar emellertid om just denna omöjlighet. Uppsatsen handlar nämligen om mikrostater, d.v.s. stater med invånarantal som understiger en miljon, och den vill visa att decentralisering minsann förekommer, och t.o.m. i oväntat stor utsträckning, inom dessa de minsta staternas krets. Av totalt 43 mikrostater år 2006 hade inte mindre än 10 tillägnat sig en decentraliserande statsform. Uppsatsen vill yttermera peka på orsaker till denna förekomst – den vill, s.a.s., förklara det oförklarliga. En avstamp tas härvid i de empiriska kartläggningar som återges i tabell 1 och bi-

laga 1, varvid tabellen anger vilka mikrostaterna som håller sig med autonoma enheter och hur många dessa i förhandenvarande fall är, och bilagan ger en individualiserad förteckning av dessa enheter med inskjutna beskrivningar av enheternas karaktär. Som framgår finns i allt 75 enheter, av vilka 23 är delstater i federala mikrostaterna, och de resterande 52 därmed är andra autonomier i mikrostaterna. Autonomierna är mycket ojämnt fördelade på moderstaterna. Ändpunkter på skalan utgörs å ena sidan av den litet bisarra federalkonstruktionen St Kitts-Nevis och tvåöstaten Sao Tomé och Príncipe, vilka vardera bidrar med en autonomi, och, å andra sidan, av Stillahavsöriket Kiribati, där varje befolkad ö, de är 21 till antalet, har självstyrelsefunktioner. Inslaget av federalism i denna mikrostatspopulation är givetvis alldeles anmärkningsvärt, och är ägnat att rita ett ordentligt frågetecken vid den allmänna föreställningen att den federala staten är en stor stat.

Uppsatsen består i allt av fem avdelningar. Efter denna korta introduktion följer en andra och en tredje avdelning, som levererar genomgångar av de tio konkreta autonomiarangemang som gäller i mikrostatsvärlden. Genomgångarna, ehuru komprimerade, tar en del utrymme i anspråk, men får anses besitta ett visst egenvärde i det de beskriver förhållanden som för många är tämligen obekanta. Den andra avdelningen uppehåller sig härvid vid de fyra federala mikrostaterna, medan den tredje avdelningen belyser arrangemangen i de sex andra staterna. När dessa empiriska beskrivningar har undanstökats, blir ansatsen i den därpå följande fjärde avdelningen förklarande – den fråga som här vrides och vänds på är, helt enkelt, hur det kommer sig att vissa lilleputtar sin litenhet till trots upprätthåller autonomier, medan andra lilleputtar inte gör det. En avslutande femte avdelning tillhandahåller några avrundande kommentarer.

Federala lilleputtar

Federalism är, heter det i en framställning, “a difficult term to define” (Paddison 1983: 98). Då definitionerna och därmed kriterierna är många och varierande, är det naturligt att en absolut enighet inte står att uppbringa i frågan vilka stater som egentligen är federala. Försöken i en sådan riktning kompliceras därjämte därav, att frågan huruvida kriterier är uppfyllda eller ej ofta låter sig besvaras blott i en relativ mening. Alltnog, en systematisk tillämpning av några centrala kriterier på de drygt 40 mikrostaterna som finns i världen har som sagt gett vid handen att fyra av dessa stater låter sig klassificeras som federala (Anckar 2003: 108-116). Dessa fyra stater är: Belau, Federationen Mikronesien, Komorerna och St Kitts-Nevis. Belau och St Kitts-Nevis är pyttesmå med 17.000 respektive 41.000 invånare, Mikronesien är med drygt 100.000 invånare något större, och Komorerna är med bortåt 700.000 invånare en förhållandevis stor mikrostat. En förteckning i bröderna Derbyshires här ovan nämnda arbete listar 24 federala stater i världen (Derbyshire & Derbyshire 1999: 19-22); tar man denna lista som ett riktmärke, blir konklusionen att en sjättedel av världens federala stater representerar den minsta tänkbara storlekskategorin, d.v.s. mikrostaterna.

Hur kommer det då sig att dessa fyra mikrostaterna har valt att organisera sig på federal grund? Eller, m.a.o.: hur kommer det sig att lilleputtarna i fråga valt en statsform som egentligen borde höra hemma i giganternas metodfatabur? I en insiktsfull analys

av federalismens kategorier har Alfred Stepan (1999: 20-23) gjort ett antal distinktioner angående den ideologi som vägleder valet av en federal regim; i ett sökande efter svar på frågorna ovan kommer distinktionerna här väl till pass. Stepan skiljer mellan en "coming-together" federalism, kännetecknad av en strävan att förena tidigare självständiga enheter och därmed skapa bättre förutsättningar att nyttja resurser och bedriva en resultatrik verksamhet, en "holding-together" federalism, uppkommen ur en strävan att fortsättningsvis hålla ihop enheter som till följd av interna olikheter och slitningar är på väg att förlora en gemenskap, och, slutligen, en "putting-together" federalism, kännetecknad av att en yttre makt ingriper för att skapa och vidmakthålla en enhet vars existens av något skäl är önskvärd för den yttre makten i fråga. Alla dessa typer är med litet olika viktningar företrädde inom mikrostaternas krets – Belau står för "coming together", Komorererna och Mikronesien för "holding-together" och St Kitts-Nevis för "putting-together". Påståendet skall här nedan underbyggas – framställningen blir dock av utrymmesskal med nödvändighet komprimerad och skissartad.

Belau och Mikronesien utgjorde sedan tiden efter det andra världskriget tillsammans med Marshallöarna och Marianerna ett amerikanskt förvaltarstadsområde under FN. Under 1960-talet vidtog försök att ändra territoriets status, och försöken, som USA ganska motvilligt ingick på, utmynnade i ett initiativ att skapa en federation, i vilken de nyssnämnda territorierna skulle ingå som delar. Sedan emellertid befolkningarna på Belau och Marshallöarna i folkomröstningar förkastat denna tanke och sedan territorierna i fråga därmed förklarat sig önska bli självständiga enheter, och sedan dessutom Marianerna dragit sig ur federationsplanen och ingått i särskilda arrangemang med USA (t.ex. Crocombe 1995: 31; Somoza 2001: 634), förföll tanken på en övergripande federation. Berget födde egentligen en mus: den tilltänkta stora federationen kom att omfatta det som blev över när de flesta flytt fältet – "Unifying the Remnants" är titeln på en presentation av den nyblivna Federationen Mikronesien (Hanlon & Eperiam 1988). Federationen karaktäriseras av en snarast extrem diversitet, och det går etniska och andra skiljelinjer såväl inom federationens fyra huvudöar som mellan dem och centralförvaltningen (t.ex. Moses & Ashby 1992; Henningham 1995: 66). Dess framtid har ibland tecknats i mörka färger – "The historical trajectory of colonialism, which once strung these islands together like so many gems on an empress's necklace, has passed its apogee; the golden chain has snapped and the stones scatter", hette det i en pessimistisk prognos från 1990-talets början (Petersen 1994: 366-367). Hur som helst är det alldeles klart att ingen annan statsform än den federala kunde komma i fråga vid tillsnickrandet av Mikronesien. Samma kan med fog sägas om Komorererna. Landet blev självständigt från Frankrike år 1975; sedan en av landets dåvarande huvudöar, Mayotte, emellertid förklarat sig önska kvarbli under fransk överhöghet, gavs landets författning år 1978 en federal form, med tanken att denna form skulle underlätta Mayottes återinträde i den nyblivna staten (Newitt 1984: 66). Syftet förfelades, och den federala dräkten har inte hindrat andra huvudöar att revoltera och t.o.m. ensidigt förklara sig självständiga (Meyers 1999). Att Komorererna blev federalt upprinner dock, härom kan tvekan inte råda, ur en ambition att bevara landet och dess ganska vildvuxna politiska liv som en enhet och helhet.

St Kitts-Nevis har en annorlunda federal bakgrund. Statens tillkomst skall härledas till Englands försök sedan vidpass 1970-talet att bli av med sina ekonomiskt betungande besittningar och till dem knutna förpliktelser i Karibien, försök som, i kölvattnet av det misslyckade experimentet sedan 1958 med en Västindisk Federation (t.ex. Serbin 1990: 19-21), tog formen av en beredskap att ge besittningarna självständighet, blott befolkningarna i fråga gav sitt medgivande härtill (Thorndike 1991: 123-124). En tilltänkt allians mellan de små öarna St Kitts, Nevis och Anguilla kunde härvid inte förverkligas, då särskilt Anguilla inte accepterade och t.o.m. år 1967 revolterade mot tanken (Browne 1991: 177-178). Ej heller Nevis var införstådd med den maktfördelningsnyckel som ingick i planeringen, och först efter övertalningar, milda och inte fullt så milda, kunde den nya och federala statsbildningen St Kitts-Nevis år 1983 se dagens ljus. Regimens federala utseende blev det pris Nevis kunde inhösta för sin motsträvighet. Priset har väl inte varit fullt tillräckligt – öarna har sagts ingå i “an uneasy alliance” (Magida 1985), och deras samliv har fortgående karaktäriserats av uttryck för en historiskt betingad rivalitet och en kvardröjande strukturell ekonomisk obalans. Den federala dräkt som samlivet av England kläddes i var nog och är nog en förutsättning för att samlivet har kunnat komma till och fortbestå.

Är lilleputtarna i fråga då verkliga federala enheter? Ett jakande svar motiveras nedan – ånyo gäller förvisso att framställningen blir fragmentarisk. Motiveringen går i korthet ut på att staterna i rimlig mån tillgodoser tre väsentliga krav som det är vanligt att resa på federala enheter. Ett första krav är territoriellt och säger att i varje fall merparten av landets territorium måste vara uppdelat i med tillräcklig kompetens försedda delstater – Finland är t.ex. inte federalt därför att en liten del av landet, nämligen Åland, har en långtgående självstyrelse (Karvonen 2003: 23). De fyra mikrostaterna svarar väl mot detta krav – diminutiva Belau har inte mindre än 15 delstater som täcker hela statsterritoriet, arkipelagen Mikronesiens fyra huvudöar utgör landets delstater, arkipelagen Komoros’ tre huvudöar utgör landets delstater, St Kitts-Nevis är en federation av två öar. Det andra kravet är att den kompetens som tillkommer delstaterna måste vara betydande. Det vanliga är att centralmakten har hand om frågor i anslutning till utrikespolitik, försvar, immigration och valuta, men frågor utanför denna ram tillkommer delstaterna i mycket varierande mån även bland de stater som vanligen anses vara federala, och något entydigt regelverk eller klassifikationsschema finns egentligen inte. För mikrostaternas del är det i varje fall rimligt att mena att Mikronesien och St Kitts-Nevis tillhandahåller en tillräcklig delstatskompetens, medan läget är annorlunda beträffande Belau och Komorererna, som i detta avseende måste anses företräda en ganska urvattnad version av federalism (Anckar 2003: 112-113). Särskilt skall noteras att Belau avviker från den regel som säger att federala stater tillskriver centralmakten definierade rättigheter och överlämnar resten åt delstaterna. Belau gör tvärtom – landets författning stadgar (Art XI, 5.2) att rättigheter som inte explicit delegerats till delstaterna faller under centralmaktens kompetens. Det är i sammanhanget skäl att minnas att centralmakten i Belau behärskar ett område som hade varit en delstat om planerna på en övergripande mikronesisk federation hade kunnat förverkligas – vad som i dag är lokalförvaltning i Federationen Mikronesien svarar alltså mot Belaus delstatsförvaltning (Larmour 1985 b: 339). Onekligen finns i Belaus federalism drag som för den nära ett lokalt självstyre – man kunde t.o.m. mena

att Belau är federalt därför att landet är så litet att det inte mäktar med en trenivåad förvaltning (Anckar 2003: 119).

Ett tredje viktigt krav är att den federala ordningen inte kan åtgärdas eller upplösas med mindre än att delstaterna är införstådda. I Belau är den federala ordningen inskriven i landets författning, och denna kan ändras endast om en majoritet av väljarna i tre fjärdedelar av delstaterna samtycker. Samma ordning gäller i Mikronesien – delstaterna uppräknas i landets författning, som kan ändras blott med samtycke av tre fjärdedelsmajoriteter av befolkningen i åtminstone tre av de fyra delstaterna. Ännu gäller samma ordning i St Kitts-Nevis. Federationens två konstituerande delar nämns i landets författning, och författningsändring kräver att två tredjedelar av väljarna på St Kitts och två tredjedelar jämväl av väljarna på Nevis tillstyrker. Arrangemanget i St Kitts-Nevis är dessutom såtillvida speciellt att Nevis behåller en ensidig och i landets författning inskriven rätt att utträda ur federationen med St Kitts. Förutsättningen är att en två tredjedels majoritet för utträde kan uppbringas i parlamentet på Nevis och att två tredjedelar av befolkningen på Nevis tillstyrker i referendum. Villkoret har för vidpass tio år sedan varit snubblande nära att förverkligas (Anckar & Bartmann 2000: 29). Vad slutligen Komorerna beträffar, har landet även på denna punkt gått in för en mer beskedlig variant av federalism. Visserligen uppräknas delstaterna i författningen, men denna kan ändras om en två-tredjedelsmajoritet härför kan uppbringas i det federala parlamentet, och om denna majoritet uppbackas av en majoritet av väljarna i landet.

I en sammanfattning, och vi faller ånyo tillbaka på en här tidigare nämnd systematisk komparation, låter det sig sägas att de federala mikrostaterna är väl så federala som merparten av sina större lagkamrater. Belau är inte annorlunda än Argentina, om Indien är en federal stat är även Mikronesien det, det finns mera federalism i St Kitts-Nevis än i Venezuela (Anckar 2003: 115). Den svagaste länken i mikrostatskedjan är nog Komorerna, men sådana svaga länkar finns på även andra håll i uppräknings av federala system. Till ovanstående skall ännu ett litet tillägg fogas. I sin här tidigare nämnda studie gör Stepan påpekandet att den federala ordningen inte alltid behöver vara symmetrisk, och han pekar på Indien, Belgien och Spanien som exempel på asymmetriska arrangemang, där varje del av staten inte tillerkännes en lika stark autonomi (Stepan 1999: 31). I mikrostaternas värld är symmetrin dock regel – Belau, Komorerna och Mikronesien bejaktar denna princip, och behandlar följaktligen sina delstater lika. St Kitts-Nevis utgör ett undantag, och federalismen har här en t.o.m. utpräglad asymmetrisk form. Nevis har ett delstatsparlament med vittgående lagstiftande och andra befogenheter; St Kitts, där det federala parlamentet är placerat, saknar däremot lokala arrangemang. Asymmetrin kan i denna form ge upphov till allehanda bisarrierier. Sålunda uppkom i kölvattnet av valet år 1992 till femmannaparlamentet på Nevis en situation där premiärministern på Nevis tillhörde den nationella oppositionen, medan en av de nationella ministrarna fungerade som oppositionsledare på Nevis! (de Backer 1993: 8).

Andra autonomiarrangemang

Efter den ovanstående genomgången av världens federala mikrostater vänder vi i detta avsnitt blicken mot de sex ytterligare mikrostater som har ingått i regelrätta arrangemang för decentralisering och autonomi. Förteckningen av stater baserar sig på en genomgång av mikrostaternas konstitutioner och andra motsvarande bestämmelser, och den blir identisk med en annan motsvarande förteckning, levererad tidigare på annat håll och i annat sammanhang (Derbyshire & Derbyshire 1999: 23). Det är lämpligt att indela dessa sex stater i tre undergrupper, och den presentation som följer är strukturerad enligt en sådan tredelning:

(1) Två östater i Stilla havet, Salomonöarna och Vanuatu, upprätthåller ett system med provinser, som tillerkänts en viss autonomi – Salomonöarna har sju och Vanuatu sex sådana provinser. Bestämmelserna om detta arrangemang i ländernas författningar är återklanger från den vikt länderna i sina självständighetsprocesser lade vid inrättandet och upprätthållandet av en decentralisering som kan tämja en federal kontroll och som härvid går utöver den sedvanliga lokala självstyrelsens ramar (Ghai 1988a: 31). Enligt en auktoritativ bedömning har provinserna i Salomonöarna en bättre underbyggd funktionell kompetens än sina motsvarigheter i Vanuatu (Ghai 1988b: 56-57), och aktuella strävanden, i kölvattnet av interna oroligheter sedan år 2000, går ut på en ytterligare förstärkning av de decentraliserande inslagen i Salomonöarnas författning (Larmour 2005: 81; Moore 2007: 183). Tvekan kan dock inte råda därom, att jämväl arrangemangen i Vanuatu uttrycker en tydlig strävan till autonomi. Provinserna har sålunda i allmänna val förankrade lokala parlament (provincial councils), som uppbär lokala skatter, lagstiftar i särskilda lokala ärenden, uppgör och implementerar provinsbudgeten, samt tillhandahåller serviceformer. Exekutivmakten tillkommer en provinsregering vars ledning är utnämnd av landets regering. Provinserna är sedan i sin tur uppdelade i kommuner, som styrs av särskilda valda församlingar (councils). Arrangemangen på Salomonöarna är ganska likalydande; särskilt skall dock nämnas att en lagändring år 1984 där överförde ett antal viktiga funktioner på jordbrukets, undervisningens och hälsovårdens områden från centralmaktens till provinsernas uppgiftssfär (Alasia 1989: 149). Särskilt skall också nämnas att provinserna har lagstiftande befogenhet i särskilda ärenden (Larmour 1985a: 358). Såväl på Salomonöarna som i Vanuatu är provinserna ålagda ett ansvar för bevarandet av traditionella institutioner och beslutsgångar – det traditionella hövdingaskapet förutsätts sålunda vara representerat och ha särskilda uppgifter i provinsförvaltningen (Lindstrom 1997; White 1997; Hassall 2007: 229). En detalj kring autonomiarrangemangen på Vanuatu kan särskilt omnämnas – namnen på provinserna har härletts ur begynnelsebokstäverna i namnen på de öar som konstituerar provinsen i fråga. Provinsen Malampa heter sålunda som den heter därför att den innesluter öarna Malakula, Ambrym och Paama.

(2) De två delarna av den tidigare brittiska kolonin Gilbert-och Ellisöarna har något annorlunda men sinsemellan tämligen identiska arrangemang, som är uppbyggda kring delarnas arkipelagiska geografi. Dessa delar är Kiribati (Gilbert), en självständig stat sedan 1979, och Tuvalu (Ellis), en självständig stat sedan 1978. På Kiribati, där in- väningarantalet uppgår till vidpass 80.000, har varje bebodd ö ett särskilt råd (island

council); för närvarande finns, som här tidigare nämnts, 21 sådana öar (Kiribati System of Government Information; <http://www.paclii.org/ki/government.html>). Författningen i Kiribati innehåller inga som helst bestämmelser om lokal eller annan självstyrelse; uppgifter härom kan man däremot inhämta i landets Local Government Act 1984 m. tillägg år 2006 (<http://www.paclii.org/ki/legis/num-net/lga1984182>). I denna lag stadgas om råden att de äger upprätthålla ordning, säkerhet och "good government", att de har lagstiftningsbefogenhet på sina områden och äger övervaka lagarnas efterlevnad, att de har rätt föreskriva och uppbära avgifter, anskaffa och förvalta jordegendom och byggnader, investera och låna penningmedel, etc. (även Arawatau 1993: 116). Centralmakten kan åtgärda bestämmelserna om råd blott efter konsultation med befolkningen på området i fråga. Tuvalu, en av världens minsta stater med vidpass 10.000 invånare, har en liknande ordning, där varje bebodd atoll, till antalet åtta, har ett i allmänna val utsett råd (island council), med relativt vittgående befogenheter. Ej heller i Tuvalu innehåller författningen som sådan bestämmelser om autonomiförfaranden, och fortfarande gäller beträffande sådana, i tillämpliga delar, den Local Government Ordinance som var i kraft i den gamla kolonin Gilbert and Ellis Island. Den pålägger råden uppgifter, även laggivande sådana, inom ett flertal sektorer: "agriculture, livestock and fisheries; building and town or village planning; education; forestry and trees; land; relief of famine and draught; markets; public health; communications and public utilities; trade and industry; miscellaneous, which includes social welfare" (Qalo 1985: 206). Särskilt skall nämnas att råden i regel skall höras vid behandlingen av lagar i landets parlament (Qalo 1985: 206) – givetvis är denna bestämmelse ägnad att understryka den allmänpolitiska betydelse som råden skall tillskrivas.

(3) Återstår då i denna genomgång två unitära och sinsemellan mycket olika mikrostater med decentralistiska inslag. Den afrikanska tvåöstaten Sao Tomé och Príncipe är självständig sedan 1975 från portugisiskt styre, och landet har två provinser, nämligen de två huvudöarna Sao Tomé och Príncipe. Sao Tomé är uppdelad i sex distrikt, medan provinsen Príncipe har ett distrikt (Pagué). Sedan år 1995 åtnjuter Príncipe en vidsträckt autonomi – ön har ett eget i allmänna val utsett parlament med ordentliga lagstiftande befogenheter och har även en egen exekutivmakt. Onekligen har Sao Tomé och Príncipe federala drag, och onekligen finns i tillkomsten av Príncipes särställning inslag av en federal orsaksbakgrund, i det särställningen, uppamman av interna slitningar (Hodges & Newitt 1988: 110), kan ses som ett utslag av en önskan att hålla nationen samman. San Marino, världens äldsta republik, har ett territorium av 61 kvadratkilometer, som sedan år 1925 är indelat i nio distrikt, vilka är, i en bedömning, "partially self-governance" (Derbyshire & Derbyshire 1999: 23). Distrikten, kallade *Gimunte di Castello* och uppbyggda kring en slottsförvaltning med historiska anor, styrs av folkvalda församlingar, förvaltar sin egen budget, och handlägger lokala frågor i anslutning till fritid, kultur, hälsovård och allmänna arbeten. De har härutöver rätt att interpellera landets regering, rätt att framföra lagstiftningsinitiativ, och rätt att väcka förslag om föranstaltande av referendum (Duursma 1994: 221-222). De äger jämväl biträda i implementeringen av nationella lagar och politikprogram (Hass 1999: 957).

Vad är då, egentligen, de decentraliserade områden, förtecknade i bilaga 1, som denna studie kretsar kring? Är de, t.ex., autonomier, och studerar vi alltså här frågan

varför mikrostaten inrättar autonomier? Det språkbruk vi hittills upprätthållit i denna studie ger vid handen att vi är benägna besvara frågan jakande, men givetvis kan svaret lika väl vara nekande. Allt beror på vilka kriterier man anlitar och vilka stränghetskrav, vis-à-vis kriterierna, man upprätthåller. I sin här tidigare nämnda autonomistudie opererar Olausson med en definition som säger att territoriella autonomier är bestämda geografiska territorier som inom staten i fråga åtnjuter ett särskilt status, inkluderande en viss egen lagstiftningsrätt, men som ändå inte konstituerar en delstat i en federation eller, för den delen, en egen självständig stat (Olausson 2007: 25). Definitionen är mycket allmän, men väl så god som någon annan – vad som låter sig sägas, och vad som förhoppningsvis framgått ovan, är att de enheter som här studeras, i varje fall med vissa kvalifikationer, faller inom definitionens ram. De största frågetecknen kan man väl rita vid arrangemangen i San Marino, men även om man skulle tveka att beteckna områdena i fråga som regelrätta autonomier, är det ändå rimligt att se arrangemangen som uttryck för en tydlig decentraliserande ambition med en speciell historisk bakgrund. Att litteraturen på området är ytterligt knapphändig, försvårar givetvis en bedömning.

I sammanhanget skall ett par ord här ännu fogas till Olaussons krav på att en territoriell autonomi inte får likställas med en delstat i en federal helhet, utan måste representera något som är annorlunda och mindre. Kravet kan synas rimligt ur ett begreppsligt och språkligt perspektiv, och det förekommer även i andra listningar av autonomier och autonoma områden (t.ex. Ackrén 2005: 37). Det har fog för sig i den meningen att det inringar och avgränsar en särskild företeelse av särskild politisk mening och vikt – ”Autonomy often provides a basis for a compromise as it is a midpoint of competing claims; that of separate statehood/sovereignty and a unitary state”, skriver en författare (Ghai 2002: 31). Ändå är kravet problematiskt. Autonomi är nämligen, citatet ovan säger även detta, ett värde av flera på en skala, och det blir litet kortsynt att studera ett värde vid uteslutande av andra. Det är ungefär som att i en studie av partifragmentering intressera sig för mångpartisystem, men inte för tvåpartisystem eller atomiserade partisystem. Denna studie begår, som ovan har framgått, på ett annat sätt. Den gör ingen egentlig skillnad mellan värden – att en decentraliserad enhet kan ha en mindre kompetensfär än en autonomi och att en autonomi i regel har en mindre kompetensfär än en delstat i en federation är här mindre intressant. Det intressanta är när decentralisering tillgrips och varför, och givet denna utgångspunkt är stor skada inte skedd om gränserna mellan decentraliseringens kategorier ibland och i särskilda fall ter sig svårfångade.

Geografi som förklaringsgrund

När man vill förstå varför enheter väljer vissa politiska institutioner framom andra, kan man falla tillbaka på litet olika förklaringsgrunder (t.ex. Anckar & Karvonen 2002; Lundell 2005: 116-141). En förklaringsgrund är rationell i sin bottenklang – den säger att institutioner har problemlösande funktioner och att en enhet väljer en viss institution därför att institutionen underlättar hanterandet av särskilda problem som enheten i fråga är ställd inför. En annan förklaringsgrund handlar mer om kultur och historia – den säger att en enhet väljer en viss institution därför att denna institution

är förankrad i den kontext som enheten tillhör eller därför att institutionen påförs enheten i fråga genom mekanismer som uttrycker diffusion. Och en tredje förklaringsgrund handlar, helt enkelt, om institutionell logik – den säger att en enhet väljer en viss institution därför att valet är i samklang med andra val som enheten gjort eller står i beredskap att göra. Den förestående uppgiften här är att förklara varför vissa småstater anlitat en decentraliserande ordning medan andra inte gjort det, och tillvägagångssättet blir att pröva hållbarheten i en förklaringsgrund vid kontroll för andra. Den förklaringsgrund som provas är rationell, de som kontrolleras handlar om diffusion och institutionell logik.

Utgångspunkten är geografisk. Den säger att den lilla enheten tillgriper decentralisering när den är geografiskt splittrad, och därmed konfronterar av splittringen föranledda problem – i dagens sammanhang, där fråga i mycket är om små östater, är splittring liktydigt med en arkipelagisk geografi. Ett annat sätt att uttrycka detta är att säga att en geografisk icke-kontiguitet i själva verket omvandlar den lilla enheten till en stor, varvid den måste tillgripa den stora enhetens förfaranden – fråga blir, kunde man säga, om “gigantiska miniatyrer” (Anckar 1994). Olika antaganden, fyra skall här uppräknas, gör en sådan geografisk utgångspunkt rimlig. För det första är det troligt att insularitet uppammar nationalism, och decentralisering blir då för arkipelager ett sätt att hantera de mentala distanser mellan öar som följer nationalismen i spåren (t.ex. Short 1987, Henningham 1995: 52-70). För det andra är det rimligt att antaga att önationalismens källsprång jämväl framtar en önskan hos de som bebor öar att vårda sina traditioner och identiteter – när och om så är fallet, blir decentralisering och autonomi deviser som kan tillgodose en sådan önskan (t.ex. Ravuvu 1992; LiPuma 1995, Virelala 1995). För det tredje är det uppenbart att splittrade och avlägsna geografier försvårar ett centraliserat handhavande av styre och förvaltning; praktiska, logistiska och organisatoriska hänsyn pekar därför mot ett behov av decentralisering i arkipelagiska enheter. Slutligen, för det fjärde, är det rimligt att antaga att öar ter sig i någon mening annorlunda och singulära för jämväl de som bebor öarna i fråga som de som inte bebor dem – detta underbygger då hos de som bebor huvudöar en benägenhet att betrakta och behandla andra öar som distinkta administrativa enheter och hos de som bebor sådana andra öar en motsvarande benägenhet att betrakta sig själva som inbyggare på distinkta enheter (Baldacchino 2000: 72). Sammantagna ger dessa faktorer en grund för förväntningen att den arkipelagiska geografin har en särskild lutning mot decentralism - den hypotes som här och nu skall provas är att även om den lilla storleken i sig onödiggör decentralisering, håller detta inte längre streck i små arkipelagiska geografier, som i stället uppmuntrar och nödvändiggör decentralisering.

Riktigheten i denna geografi-inspirerade tanke skall nedan provas, men den skall, som sagt, även kontrolleras. Detta sker genom en kontrastering av de resultat som emanerar ur geografin mot resultat som framkommer ur analyser av tre andra faktorer, av vilka en beskriver diffusion medan två andra beskriver institutionell logik. De små enheternas koloniala bakgrund blir härvid den genväg som styr mot diffusion – tidigare kolonier med en brittisk bakgrund, detta är tanken, är predestinerade för ett unitärt och centraliserande synsätt som i varje fall tidigare varit en grundpelare i den s.k. Westminstermodellen (t.ex. Lijphart 1984: 169-186; 1999: 17-18), medan andra tidigare kolonier inte, i varje fall inte i samma mån, har denna utgångspunkt. Förvänt-

ningen blir alltså att tidigare brittiska kolonier undviker decentralisering, medan länder med en annan kolonial bakgrund inte gör det i samma mån – de lilleputtar som decentraliserar hör därmed hemma någon annanstans än i det brittiska samväldet. Om så är fallet, kan en föreställning om diffusion utmana föreställningen om geografins primat, annars inte. Den institutionella logikens hemmahörande i sammanhanget kontrolleras genom ett införande av två särskilda deviser, nämligen ett proportionellt valsysteem och bikameralism. Tanken är härvid att dessa två deviser uttrycker en principiell strävan till maktfördelning och minoritetsförståelse och därmed är på samma våglängd som en decentralisering – förväntningen är nu att de lilleputtar som tillgrip decentralisering är sådana som i större utsträckning än andra gått in för en proportionell valmetod och en bikameral legislatur. Om så är fallet, kan en föreställning om institutionell logik utmana föreställningen om geografins primat, annars inte. Ett sätt att uttrycka detta är att säga att proportionella val, bikameralism och decentralisering är varandra kompletterande konsensusförhållningssätt (Liphart 1984: 4-9; 1999: 31-47), och att de därför, om tanken på en institutionell logik har någon grund, borde uppträda tillsammans.

De empiriska klassificeringar som gäller, återges i komprimerad form i tabell 2. Tabellen anger, för varje mikrostat och i dikotomiserad form, om denna stat är en arkipelag eller inte, om den är att betrakta som en tidigare brittisk koloni eller inte, om den har upprätthållit ett proportionellt valsysteem eller inte, och om den har en bikameral legislatur eller inte. För framletandet av data rörande kolonial bakgrund, valsysteem och bikameralism har en specialundersökning av världens mikrostaterna stått till buds (D. Anckar 2004: 182-196); för bestämmandet av huruvida mikrostaterna är arkipelager eller inte, har på motsvarande sätt en specialutredning kunnat anlitas (Anckar 2007). Beträffande de enskilda klassificeringarna måste två särskilda omständigheter kort beröras. För det första har till gruppen av proportionella valsysteem här jämväl förts s.k. blandssystem, som har såväl pluralingredienser som proportionella ingredienser (t.ex. Massicotte & Blais 1999; Lundell 2005: 32-39). Syftet har varit, helt enkelt, att konstruera en motpol till de plurala valsystemen, inkluderande majoritetsvalsyste- men, en motpol som genom att inkludera proportionella element bildar en institutionell decentraliseringskusin. Och för det andra har till gruppen av arkipelager hänförts inte blott stater som består av många öar, utan jämväl fem s.k. tvåöstater, d.v.s. stater som har två huvudöar och som därmed är arkipelager blott i en begränsad geografisk mening. Fråga är härvid om Antigua och Barbuda, St Kitts-Nevis, Sao Tomé och Príncipe, Malta (Malta och Gozo) och Samoa (Savaii och Upolu). Förfarandet motiveras helt enkelt därav, att det inte finns skäl att tro att det är en skillnad mellan tvåöstater och fleröstater i termer av det tryck mot decentralisering som den geografiska strukturen representerar. Exempel på konfliktbenägna tvåöstater kan vara, förutom St Kitts-Nevis och Sao Tomé och Príncipe, vars interna stridigheter här redan tidigare omnämnts, ytterligare Antigua-Barbuda (t.ex. Richardson 1992: 187-188).

Tabell 2. Världens mikrostater år 2006 jämte några karaktäristika.

Mikrostat	Arkipelag?	Brittisk koloni?	Proportionellt valsysteem?	Bikameralism?
Andorra	Nej	Nej	Ja	Nej
Antigua-Barbuda	Ja	Ja	Nej	Ja
Bahamas	Ja	Ja	Nej	Ja
Bahrain	Ja	Ja	NA	NA
Barbados	Nej	Ja	Nej	Ja
Belau	Ja	Nej	Nej	Ja
Belize	Nej	Ja	Nej	Ja
Brunei	Nej	Ja	Nej	Nej
Cypern	Nej	Ja	Ja	Nej
Djibouti	Nej	Nej	Nej	Nej
Dominica	Nej	Ja	Nej	Nej
Ekvatorialguinea	Nej	Nej	Ja	Nej
Fidji	Ja	Ja	Nej	Ja
Grenada	Nej	Ja	Nej	Ja
Guyana	Nej	Ja	Ja	Nej
Island	Nej	Nej	Ja	Nej
Kap Verde	Ja	Nej	Ja	Nej
Kiribati	Ja	Ja	Ja	Nej
Komorererna	Ja	Nej	Nej	Ja
Liechtenstein	Nej	Nej	Ja	Nej
Luxemburg	Nej	Nej	Ja	Nej
Maldiverna	Ja	Ja	Nej	Nej
Malta	Ja	Ja	Ja	Nej
Marshallöarna	Ja	Nej	Nej	Nej
Mikronesien	Ja	Nej	Nej	Nej
Monaco	Nej	Nej	Nej	Nej
Montenegro	Nej	Nej	Ja	Nej
Nauru	Nej	Nej	Nej	Nej
Qatar	Nej	Ja	NA	NA
St Kitts-Nevis	Ja	Ja	Nej	Nej
St Lucia	Nej	Ja	Nej	Ja
St Vincent och Grenadinerna	Ja	Ja	Nej	Nej
Salomonöarna	Ja	Ja	Nej	Nej
Samoa	Ja	Ja	Nej	Nej
San Marino	Nej	Nej	Ja	Nej
Sao Tomé och Príncipe	Ja	Nej	Nej	Nej
Seychellerna	Ja	Ja	Ja	Nej
Surinam	Nej	Nej	Ja	Nej
Timor-Leste	Nej	Nej	Ja	Nej
Tonga	Ja	Nej	Nej	Nej
Tuvalu	Ja	Ja	Nej	Nej
Vanuatu	Ja	Ja	Ja	Nej
Vatikanstaten	Nej	Nej	NA	NA

Fotnot: NA=ej parlament; följaktligen ej klassificeringar gällande valsysteem och bikameralism.

Sedan ovanstående förpostfaktningar avklarats, är tiden nu kommen att betrakta och kommentera undersökningens egentliga resultat. De framläggs i tabell 3, och de

Tabell 3. Decentralisering i mikrostater: geografi, diffusion eller institutionell logik?

	Decentralisering?		
	Ja	Nej	
	Ja	9	12
Arkipelag?			
	Nej	1	21
	Ja	5	16
Brittisk koloni?			
	Nej	5	17
	Ja	3	13
Proportionellt valsysteem?			
	Nej	7	17
	Ja	2	7
Bikameralism?			
	Nej	8	23

är nog ganska entydiga. De bekräftar undersökningens huvudantagande om geografins betydelse. Sålunda är nästan alla decentraliserande mikrostater arkipelager – det enda undantaget är San Marino, en enklav i Italien. Och yttermera: i allt har 21 mikrostater en arkipelagisk geografi, medan i allt 22 mikrostater har en annorlunda geografi.

Grupperna är alltså lika stora, men medan bortåt hälften av medlemmarna i den första gruppen står för decentralisering, gör endast en medlem av den andra gruppen detsamma. Många arkipelager har avstått från att i egentlig mening decentralisera – exempel kan vara Kap Verde, Marshallöarna, St Vincent och Grenadinerna, Seychellerna och Tonga – men många har, som vi här har sett, gjort det, och decentralisering är därför i lika mån regel som undantag. I gruppen av icke-arkipelager är definitivt fråga om undantag. En sammanfattande formulering kan vara att långtifrån alla arkipelager tillgriper decentralisering, men när en sådan tillgripes, är så gott som alltid fråga om arkipelager. En arkipelagisk geografi är därmed på intet sätt ett tillräckligt villkor i mikrostatsvärlden för decentralisering, men den är nog ett nödvändigt villkor – givet att man tillåter det inslag av probabilitet (läs: San Marino) som det samhällsvetenskapliga sammanhanget alltid förutsätter (Dion 1998: 136-139).

Resultaten visar, för det andra, att de rivaliserande förklaringsgrunderna egentligen inte är rivaliserande – de förmår ej bibringa någon förståelse av varför mikrostater tillgriper decentraliseringar. Diffusionsaspekten är sålunda kraftlös – tidigare brittiska kolonier har i lika mån decentraliserat och framför allt undvikit decentralisering som tidigare icke-brittiska kolonier. En Westminster-deriverad förkärlek för en unitär styrelseform kan på intet sätt utläsas ur siffrorna, som alltså förkastar den historiskt-kul-

turella förklaringsgrunden. Samma öde röner den förklaringsgrund som kretsar kring institutionell logik. De mikrostaterna som har gått in för decentraliseringar visar sålunda ingen tendens att favorisera proportionella valsystem och blandsystem – tendensen är på ett ganska tydligt sätt den motsatta. Ej heller finns en tendens att kombinera decentralisering och bikameralism – ånyo är tendensen, om man överhuvud kan tala om en sådan, snarast den motsatta. Vad man därför tryggt kan säga är att tesen om geografins primat framhålls i en av kontrollfaktorer ostörd existens, och det skall tilläggas att tidigare försök att förklara samma variation under hänvisning till sådana kontrollfaktorer som etnisk heterogenitet och demokratistatus har rönt samma litet snöpliga öde (Anckar 2005: 114-117). Världens små stater tillgriper decentralisering mer sällan men inte mycket mer sällan än större stater – proportionerna är ungefär en av fyra mot en av tre – och när de små staterna gör så, sker detta i huvudsak därför att de i särskild mån måste bekämpa de problem som en arkipelagisk geografi har i sitt kölvatten.

Slutord

Denna studie har kartlagt decentraliseringar inom mikrostaternas krets, och har kunnat visa att sådana förekommer i t.o.m. oväntat stor utsträckning. I syfte att förstå varför så är fallet, har en geografiinspirerad förklaringsansats tillämpats – dess ledande föreställning är att geografin bearbetar referensramar, skapar och upprätthåller villkor och förutsättningar som blir en grogrund för förhållningssätt och organisation, formulerar imperativ för styrning, avgränsar och avståndsbelägger, överför därmed spatials kategorier i politiska. Förklaringsansatsen har visat sig ha bärkraft – det framgår att när den lilla staten decentraliserar, gör den detta i syfte att hantera problem som en arkipelagisk geografi reser. I några särskilda fall, fyra till antalet, har den lilla statens dragning till en decentraliseringspolitik varit så stark att utfallet blivit en regelrätt federal regim, och studien har härvid med nyttjandet av teoretiska verktyg ur federalismstudiets fatabur försökt fånga utfallets särskilda bakgrund.

Det särskilda budskap som studien kunnat förmedla har därmed att göra med den politiska geografins relevans. Disciplinen tillhandahöll tidigare en av flera viktiga monistiska tolkningar av det politiska livets villkor och förutsättningar (Hyvärinen 1960: 36-69); småningom fick den geografiska determinismen emellertid träda tillbaka för andra angreppssätt, och den politiska geografin blev, för att citera Brian Barry från år 1968, "a moribund backwater" (http://en.wikipedia.org/wiki/Political_geography). I dag är disciplinen stadd i återkomst, förvisso med mindre anspråksfulla förtecken, och i den statsvetenskapliga litteraturen börjar ånyo dyka upp påpekanden som gör gällande att de fysiska faktorerna är viktiga i försök att förklara och förstå politisk variation och att forskningen gör klokt i att på ett mer systematiskt sätt än vad som under senare tid varit fallet beakta politikens fysiska determinanter (t.ex. Anckar 1998: 199-200). Till de nya geografiskt inspirerade strömningarna hör studiet av ösamfund (island studies), ett studium som har sagts syfta till att fastställa den betydelse som kan och skall tillskrivas insularitet för och på områden som handlägges och kringgärdas av mer traditionella discipliner och frågeställningar (Baldacchino 2006: 9-10). Formuleringen antyder en syn på insularitet som en mellankommande variabel,

och denna studie är ägnad att styrka fruktbarheten av ett sådant betraktelsesätt. Studien har visat att den särskilda form av insularitet som kommer till uttryck i en arkipelagisk geografi blir en mellankommande faktor som på ett tydligt sätt bidrar till att förklara varför en liten storlek, litenheten till trots, kan vara förenlig med en decentraliserande politik.

De uppgifter som här i det tidigare har meddelats om antalet decentraliserade enheter och överhuvudtaget om utbredningen av företeelsen decentralisering i de mycket små staternas krets har antagligen varit ägnade att väcka, förutom förvåning, även tvivel därpå, om fråga verkligen kan vara om decentralisering i någon rimlig mening av ordet. Det är därför skäl att ännu särskilt betona att de geografiska verkligheter som här studerats ofta är annorlunda och befinner sig på andra skalor än de som vanligen gäller i en statsvetenskaplig forskning. Förutom att litenheten är iögonenfallande är dess följeslagare, insulariteten, lika påträngande och iögonenfallande. Några sifferuppgifter om öarna i det arkipelagiska öriket Tuvalu kan belysa detta. Enligt en folkräkning år 2002 hade Nukufetau 586 invånare fördelade på 118 hushåll, medan Nukulaelae hade 393 invånare fördelade på 68 hushåll, och Niulakita hade 35 invånare, fördelade på 8 hushåll (<http://www.tuvalu.islands.com/islands/islands.html>) – Niulakita fungerar egentligen som en reserv- och avlastningsö för tätt befolkade Niutao, och har en roterande befolkning. Samtidigt är avstånden stora och isoleringen och avskildheten mer eller mindre fullständig – terrängen mellan öarna “consists of empty expanses of sea” (Rowe 1995: 19) och förbindelserna till huvudorten och huvudstaden Funafuti är glesa, de besök som landets förbindelsebåtar avlägger vid de yttre öarna är, härom bär livfulla reseskildringar vittne (Källgård 1994: 45-46; Lindberg 2005: 133-137), lika sällsynta som kortvariga.

När förhållandena och omständigheterna är sådana, är det naturligt att de enheter som träffas av dem utvecklar särskilda egenskaper. “Physical isolation can create a powerful sense of local community and accentuate differences of dialect and custom”, står det i inledningen till en antologi om de små tropiska öarnas politiska ekonomi (Newitt 1992: 11); innebörden av detta är att precis den faktor som talar mot decentralisering, nämligen litenhet, samtidigt, via sin koppling till avskildhet, blir en faktor som driver på enheternas särställning och ger dem drag som predestinerar för särbehandling och decentralisering. Kiribati är ett litet land med ett landområde som upptar drygt 800 kvadratkilometer. Samtidigt, med andra mått, är landet en jätte vars öar är spridda över 3.500.000 kvadratkilometer stillahavsvatten – träffande nog har Kiribati sagts vara en “nation of water” (Teiwaki 1988). I en reseskildring beskriver Anders Mathlein Stilla Havet som en “ofattbar vattenmassa”, och han citerar Harry Martinson som i “Lotsen från Moluckas” ställer frågan “Hur många öar äger Stilla havet”, en fråga som får svaret: “Millioner öar, spridda ut som frön/Och mellan dem gå vattenöknarna med tusen mil och tusen mil” (Mathlein 1994: 15). Områden som ligger bakom “tusen mil och tusen mil” kan man inte styra centralistiskt, särskilt inte när de egna resurserna och metoderna är små och otillräckliga. Sådana områden måste lämnas att i görligaste mån styra sig själva.

Referenser

- Ackrén, Maria, 2005. *Territoriella autonomier i världen*. Mariehamn: Ålands fredsinstitut.
- Alasia, Sam, 1989. "Politics", s 137-151 i Laracy, Hugh (red), *Ples Blong Lumi. Solomon Islands, the Past Four Thousand Years*. Suva: Institute of Pacific Studies, University of the South Pacific.
- Anckar, Carsten, 1998. *Storlek och partisystem. En studie av 77 stater*. Åbo: Åbo Akademis Förlag.
- Anckar, Dag, 1994. "Giganter och miniatyrer: arkitektoniska beröringspunkter?", *Politiikka*, 36(2), s 81-95.
- Anckar, Dag, 2003. "Lilliput Federalism: Profiles and Varieties", *Regional & Federal Studies*, 13(3), s 107-124.
- Anckar, Dag, 2004. *Politik i lilleputtar. Mikrostaten i komparativ belysning*. Åbo: Åbo Akademis Förlag.
- Anckar, Dag, 2005. "Decentralization and Island Nationalism in Microstates: Where, How and Why?", *Canadian Review of Studies in Nationalism*, 32(1-2), s 109-120.
- Anckar, Dag, 2007. "Archipelagos and Political Engineering: The Impact of Non-Contiguity on Devolution in Small States", *Island Studies Journal*, 2(2), s 193-208.
- Anckar, Dag & Bartmann, Barry, 2000. *Ett ramverk för ett självständigt Åland*. Mariehamn: Sällskapet Ålands framtid.
- Anckar, Dag & Karvonen, Lauri, 2002. "Constitutional Amendment Methods in the Democracies of the World". Paper to the 13th Nordic Political Science Congress, Aalborg, Denmark, August 15-17.
- Arawatau, Ritita, 1993. "Arorae Case Study", s 112-124 i van Trease, Howard (red) *Atoll Politics. The Republic of Kiribati*. Christchurch: Macmillan Brown Centre for Pacific Studies, University of Canterbury.
- de Backer, Roger, 1993. "St Kitts and Nevis. A Decade of Quiet Prosperity", *The Courier*, No. 141 (September-October), s 6-12.
- Baldacchino, Godfrey, 2000. "The Challenge of Hypothermia", *The Round Table*, Issue 353 (January), s 65-79.
- Baldacchino, Godfrey, 2006. "Islands, Island Studies, Island Studies Journal", *Island Studies Journal*, 1(1), s 3-18.
- Browne, Whitman, 1991. "Overt Militarism and Covert Politics in St Kitts-Nevis", s. 175-193 i Beruff, J. R., Figueroa, J. P. & Greene, J. E. (red) *Conflict, Peace and Development in the Caribbean*. London: Macmillan.
- Crocombe, Ron, 1995. *The Pacific Islands and the USA*. Rarotonga och Suva: Institute of Pacific Studies, University of the South Pacific.
- Derbyshire, J. Denis & Derbyshire, Ian D., 1999. *Political Systems of the World*. Oxford: Helicon Publishing.
- Dion, Douglas, 1998. "Evidence and Inference in the Comparative Case Study", *Comparative Politics*, 30(2), s 127-145.
- Duursma, Jorri, 1994. *Self-Determination, Statehood and International Relations of Micro-States*. Leyden: University of Leyden.
- Ghai, Yash H., 1988 a. "Constitution Making and Decolonisation", s 1-53 i Ghai, Yash H. (red) *Law, Politics and Government in the Pacific Island States*. Suva: Institute of Pacific Studies, University of the South Pacific.
- Ghai, Yash H., 1988 b. "Systems of Government I" i Ghai, Yash H. (red) *Law, Politics and Government in the Pacific Island States*. Suva: Institute of Pacific Studies, University of the South Pacific.

- Ghai, Yash, 2002. "Global Prospects of Autonomies", s 29-54 i Jansson, Harry & Salminen, Johannes (red) *The Second Åland Islands Question*. Mariehamn: Julius Sundblom Memorial Foundation.
- Hague, Rod & Harrop, Martin, 2004. *Comparative Government and Politics. An Introduction*. 6th edition. New York: Palgrave Macmillan.
- Hanlon, David L. & Eperiam, William, 1988. "The Federated States of Micronesia: Unifying the Remnants", s 86-106 i *Micronesian Politics*. Suva: Institute of Pacific Studies, University of the South Pacific.
- Hass, Jeffrey K., 1999. "Most Serene Republic of San Marino", s 957 i Kaple, Deborah A. (red) *World Encyclopedia of Political Systems and Parties*. Vol. III, Third edition. New York: Facts on File.
- Hassall, Graham, 2007. "Elite Conflict in Vanuatu", s 225-247 i Brown, M. Anne (red) *Security and Development in the Pacific Islands*. Boulder, Colorado: Lynne Rienner Publishers.
- Henningham, Stephen, 1995. *The Pacific Island States: Security and Sovereignty in the Post-Cold War World*. New York: St Martin's Press.
- Hodges, Tony & Newitt, Malyn, 1988. *Sao Tomé and Príncipe. From Plantation Colony to Micro-state*. London: Westview Press.
- Hyvärinen, Risto, 1960. *Monistic and Pluralistic Interpretations in the Study of International Politics*. Helsinki: Societas Scientiarum Fennica (Commentationes Humanarum Litterarum, Tom. XXIV, No. 1).
- Karvonen, Lauri, 2003. *Att bygga demokrati*. Stockholm: SNS Förlag.
- Källgård, Anders, 1994. *Öar*. Göteborg: Bokförlaget Korpen.
- Larmour, Peter, 1985 a. "Decentralisation in the South Pacific: Common Issues and Problems", s 353-373 i Larmour, Peter & Qalo, Ropate (red) *Decentralisation in the South Pacific*. Suva: Institute of Pacific Studies, University of the South Pacific.
- Larmour, Peter, 1985 b. "The Federated States of Micronesia, Palau, Marshall Islands and the Commonwealth of the Northern Marianas", s 331-352 i Larmour, Peter & Qalo, Ropate (red) *Decentralisation in the South Pacific*. Suva: Institute of Pacific Studies, University of the South Pacific.
- Larmour, Peter, 2005. *Foreign Flowers. Institutional Transfer and Good Governance in the Pacific Islands*. Honolulu: University of Hawai'i Press.
- Lijphart, Arend, 1984. *Democracies. Patterns of Majoritarian and Consensus Government in Twenty-One Countries*. New Haven och London: Yale University Press.
- Lijphart, Arend, 1999. *Patterns of Democracy. Government Forms and Performance in Thirty-Six Countries*. New Haven och London: Yale University Press.
- Lindberg, Pirkko, 2005. *SOS Tuvalu*. Stockholm: Alfabeta Bokförlag.
- Lindstrom, Lamont, 1997. "Chiefs in Vanuatu Today", s 211-228 i White, Geoffrey M. & Lindstrom, Lamont (red) *Chiefs Today. Traditional Pacific Leadership and the Postcolonial State*. Stanford: Stanford University Press.
- LiPuma, Edward, 1995. "The Formation of Nation-States and National Cultures in Oceania", s 33-68 i Foster, R. J. (red) *Nation Making. Emergent Identities in Postcolonial Melanesia*. Ann Arbor: University of Michigan Press.
- Lundell, Krister, 2005. *Contextual Determinants of Electoral System Choice*. Åbo: Åbo Akademi University Press.
- Magida, A., 1985. "Saint Kitts-Nevis: An Uneasy Alliance", *Islands International Magazine*, July-August, s 66-77.
- Massicotte, Louis & Blais, André, 1999. "Mixed Electoral Systems: A Conceptual and Empirical Survey", *Electoral Studies*, 18(3), s 341-366.

- Mathlein, Anders, 1994. *Senare i Söderhavet. Öar i drömmen och i samtiden*. Stockholm: Carlsson Bokförlag.
- Meyers, B. D., 1999. "Comoros", s 232-233 i Kaple, Deborah A. (red) *World Encyclopedia of Political Systems and Parties*. Vol. I, Third edition. New York: Facts on File.
- Moore, Clive, 2007. "External Intervention: The Solomon Islands Beyond RAMSP", s 169-196 i Brown, M. Anne (red) *Security and Development in the Pacific Islands*. Boulder, Colorado: Lynne Rienner Publishers.
- Moses, Resio S. & Ashby, Gene, 1992. "Tradition and Democracy on Pohnpei Island", s 205-216 i Crocombe, Ron, Neemia, Uentabo, Ravuvu, Asesela & vom Busch, Werner (red) *Culture & Democracy in the South Pacific*. Suva: Institute of Pacific Studies, University of the South Pacific.
- Newitt, Malyn, 1984. *The Comoro Islands. Struggle against Dependency in the Indian Ocean*. London: Westview Press.
- Newitt, Malyn, 1992. "Introduction", s 1-17 i Hintjens, Helen M. & Newitt, Malyn D. D. (red) *The Political Economy of Small Tropical Islands*. Exeter: University of Exeter Press.
- Olausson, Pär M., 2007. *Autonomy and Islands*. Åbo: Åbo Akademi University Press.
- Paddison, Ronan, 1983. *The Fragmented State*. Oxford: Basil Blackwell.
- Petersen, Glenn, 1994. "The Federated States of Micronesia's 1990 Constitutional Convention: Calm before the Storm?", *Contemporary Pacific*, 6(2), s 337-369.
- Qalo, Ropate, 1985. "Tuvalu", s 204-213 i Larmour, Peter & Qalo, Ropate (red) *Decentralisation in the South Pacific*. Suva: Institute of Pacific Studies, University of the South Pacific.
- Ravuvu, Asesela, 1992. "Culture and Traditions: Implications for Modern Nation Building", s 57-66 i Crocombe, Ron, Neemia, Uentabo, Ravuvu, Asesela & vom Busch, Werner (red) *Culture & Democracy in the South Pacific*. Suva: Institute of Pacific Studies, University of the South Pacific.
- Richardson, B. C., 1992. *The Caribbean in a Wider World: 1492-1992*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Rowe, Robert, 1995. "Tuvalu", *The Courier*, Issue 149 (January-February), s 19-21.
- Serbin, Andres, 1990. *Caribbean Geopolitics: Toward Security through Peace?* London: Lynne Rienner Publishers.
- Short, Iaveta, 1987. "The Cook Islands: Autonomy, Self-Government and Independence", s 176-184 i Hooper, Anthony, Britton, Steve, Crocombe, Ron, Huntsman, Judith & Macpherson, Cluny (red) *Class and Culture in the South Pacific*. Auckland: Centre for Pacific Studies, University of Auckland.
- Somoza, Alexander, 2001. "Federated States of Micronesia", s 633-642 i Nohlen, Dieter, Grotz, Florian & Hartmann, Christof (red) *Elections in Asia and the Pacific. A Data Handbook*, Vol. II. Oxford: Oxford University Press.
- Stepan, Alfred, 1999. "Federalism and Democracy: Beyond the U.S. Model", *Journal of Democracy*, 10(4), s 19-34.
- Teiwaki, Roniti, 1988. "Kiribati: Nation of Water", s 1-37 i *Micronesian Politics*. Suva: Institute of Pacific Studies, University of the South Pacific.
- Thorndike, Tony, 1991. "Politics and Society in the South-Eastern Caribbean", s 110-130 i Clarke, Colin (red) *Society and Politics in the Caribbean*. London: Macmillan.
- Virelala, Jean-Paul, 1995. "To be a Francophone in Vanuatu", s 403-406 i van Trease, Howard (red) *Melanesian Politics. Stael Blong Vanuatu*. Christchurch: Macmillan Brown Centre for Pacific Studies, University of Canterbury.
- White, Geoffrey M., 1997. "The Discourse of Chiefs. Notes on a Melanesian Society", s 229-252 i White, Geoffrey M. & Lindstrom, Lamont (red) *Chiefs Today. Traditional Pacific Leadership and the Postcolonial State*. Stanford: Stanford University Press.

Internet

<http://www.paclii.org/ki/government.html> (adressbesök 6.2. 2008).

<http://www.paclii.org/ki/legis/num-net/lga1984182> (adressbesök 6.2. 2008).

<http://www.tuvaluislands.com/islands/islands.html> (adressbesök 20.3.2008).

http://en.wikipedia.org/wiki/Political_geography (adressbesök 22.3.2008).

Bilaga 1

Enhet	Moderland	Karaktär:
Abaiang	Kiribati	ö-territorium
Abemama	Kiribati	ö-territorium
Acquaviva	San Marino	Giunte di Castello
Aimeliik	Belau	delstat
Airai	Belau	delstat
Angaur	Belau	delstat
Aranuka	Kiribati	ö-territorium
Arorae	Kiribati	ö-territorium
Banaba	Kiribati	ö-territorium
Beru	Kiribati	ö-territorium
Borgo Maggiore	San Marino	Giunte di Castello
Butaritari	Kiribati	ö-territorium
Central Province	Salomonöarna	provins
Chiesanuova	San Marino	Giunte di Castello
Chuuk	FSM	delstat
Domagnano	San Marino	Giunte di Castello
Faetano	San Marino	Giunte di Castello
Fiorentino	San Marino	Giunte di Castello
Guadalcanal Province	Salomonöarna	provins
Isabel Province	Salomonöarna	provins
Kanton	Kiribati	ö-territorium
Kayangel	Belau	delstat
Kiritimati	Kiribati	ö-territorium
Koror	Belau	delstat
Kosrae	FSM	delstat
Kuria	Kiribati	ö-territorium
Maiana	Kiribati	ö-territorium
Makin	Kiribati	ö-territorium
Malaita Province	Salomonöarna	provins
Malampa	Vanuatu	provins
Makira Province	Salomonöarna	provins
Marakei	Kiribati	ö-territorium
Melekeok	Belau	delstat
Monte Giardino	San Marino	Giunte di Castello
Mwadi	Komorerne	delstat
Nanumaga	Tuvalu	ö-territorium
Nanumea	Tuvalu	ö-territorium
Nevis	St Kitts-Nevis	delstat
Ngaraard	Belau	delstat
Ngarchelong	Belau	delstat
Ngardmau	Belau	delstat
Ngaremlengui	Belau	delstat
Ngatpang	Belau	delstat

Enhet	Moderland	Karaktär:
Ngazidja	Komorererna	delstat
Ngchesar	Belau	delstat
Ngiwal	Belau	delstat
Nikunau	Kiribati	ö-territorium
Niulakita	Tuvalu	ö-territorium
Niutao	Tuvalu	ö-territorium
Nonouti	Kiribati	ö-territorium
Nui	Tuvalu	ö-territorium
Nukufetau	Tuvalu	ö-territorium
Nukulaelae	Tuvalu	ö-territorium
Nzwani	Komorererna	delstat
Onotoa	Kiribati	ö-territorium
Pelelieu	Belau	delstat
Penama	Vanuatu	provins
Pohnpei	FSM	delstat
Príncipe	Sao Tomé and Príncipe	autonomi
Sanma	Vanuatu	provins
San Marino	San Marino	Giunte di Castello
Serravalle	San Marino	Giunte di Castello
Shefa	Vanuatu	provins
Tabiteuea	Kiribati	ö-territorium
Tabuaeran	Kiribati	ö-territorium
Tafea	Vanuatu	provins
Tamana	Kiribati	ö-territorium
Tarawa	Kiribati	ö-territorium
Temotu Province	Salomonöarna	provins
Teraina	Kiribati	ö-territorium
Tobi	Belau	delstat
Torba	Vanuatu	provins
Vaitupu	Tuvalu	ö-territorium
Western Province	Salomonöarna	provins
Yap	FSM	delstat

■ Översikter och meddelanden

■ Nya forskningsanslag från Vetenskapsrådet och Riksbankens jubileumsfond

Den statsvetenskapliga forskningen i Sverige är starkt beroende av extern finansiering. Sedan länge har två institutioner haft en särställning när det gäller finansiering av forskning inom statsvetenskapens traditionella kärnområden, nämligen Vetenskapsrådet och Riksbankens jubileumsfond. Konkurrenten om forskningsanslag är i dag stenhård och de projekt som ges anslag får därmed i någon mening anses representera ”spjutspetsforskningen” inom svensk statsvetenskap.

Det är av allmänt intresse att delge hela ”statsvetarsverige” information om innehållet i denna nya forskning. I stort sett alla de forskare som erhållit nya projektbidrag i statsvetenskap för år 2009 från Riksbankens jubileumsfond och Vetenskapsrådet publicerar därför en redigerad version av sin forskningsansökan i tidskriften. (Av utrymmesskäl har vi begränsat redovisningen till bidragsformerna projekt och program.)

Tabell 1. Nya projektbidrag i statsvetenskap för 2009 från Riksbankens jubileumsfond (RJ) och Vetenskapsrådet (VR).

Huvudsökande	Universitet (motsv.)	Projekttitel	Pre-sen-tation
Erik Amnå	Örebro	Political socialization and human agency. The development of civic engagement from adolescence to adulthood	Ja
Christian Fernandez	Malmö	Together and Apart. Cultural Diversity and the Statecraft of Toleration	Ja
Astrid Hedin	Uppsala	Medbestämmandelagstiftning i Europa under det kalla kriget	Ja
Sverker C. Jagers	Göteborg	Fair and Feasible Climate Change Adaptation	Ja
Anders Lidström	Umeå	Svenska stadsregioner: Demokrati, lokalt medborgarskap och politiska institutioner	Ja
Anders Lidström	Umeå	Lokalpolitikens legitimitet. Individuella och kontextuella variationer	Ja
Åsa Lundgren	Uppsala	En gränslös stat? Nationalstaten och de utflyttade befolkningarna i Mellanöstern/ Unbound State? The Nation-State and the Departed Populations in the Middle East	Ja

Huvudsökande	Universitet (motsv.)	Projekttitel	Pre-sen-tation
Michelle Micheletti	Stockholm	Sustainable Citizenship: Opportunities and Barriers for Citizen Involvement in Sustainable Development	Ja
Daniel Naurin	Göteborg	The European Court of Justice as a political actor and arena: Analyzing member states' observations under the preliminary reference procedure	Ja
Jan Teorell	Lund	Swedish Electoral Corruption in Historical-Comparative Perspective	Ja
Anders Westholm	Uppsala	Den etniska integrationens dimensioner	Ja

Political socialization and human agency. The development of civic engagement from adolescence to adulthood

ERIK AMNÅ, MATS EKSTRÖM,
MARGARET KERR, HÅKAN STATTIN¹

Youth & Society (YeS) at Örebro University

A multidisciplinary, longitudinal seven-year research program at Örebro University will take place with support from Riksbankens Jubileumsfond. It is jointly led by professors Erik Amnå (political science; coordinator), Mats Ekström (media and communication studies), Margaret Kerr (psychology) and Håkan Stattin (psychology).

Challenges in previous political socialization research

After decades of a silence, the research field on political socialization now is undergoing revitalization. A number of im-

portant studies have been published and there has been an intensification of the theoretical debate, stimulated partly by contemporary changes in political culture and social institutions. There are, however, limitations that can be identified in research. Together they raise at least eight challenges our research program systematically will approach.

1. Conceptualizing young people as active agents in their own socialization, rather than passive objects of socializing institutions

In research from various disciplines, children and youths have most often been seen as passive recipients of socialization rather than active agents with needs and desires that direct their behavior. Schools have been thought to shape students' views by providing knowledge and skills (Campbell et al. 1960; Delli Carpini and Keeter 1996; Holmberg and Oscarsson 2004; Milner 2002; Nie, Junn and Stehlik-Barry 1996; Niemi and Junn 1998; Verba, Schlozman and Brady 1995). Parents have been hypothesized to shape their adolescents through various unidirectional mechanisms (e.g., Pancer and Pratt 1999). Media tend to be seen as influences and young people as passive recipients of exposure (e.g., Chaffee and Yang 1990). Thus, this view cuts across disciplines and research areas.

There are some recent movements toward a more agentic view of youths. In family research, McDevitt (2005) has proposed that discussions adolescents initiate with their parents about political issues drive their political identification and development (and also their parents') (McDevitt 2005; McDevitt and Chaffee 2002). The idea is that news, media, and school stimulate youths to engage their parents in discussions, and when parents

¹ Erik Amnå är professor i statskunskap. Mats Ekström är professor i medie- och kommunikationsvetenskap. Margaret Kerr är professor i psykologi. Håkan Stattin är professor i psykologi. Samtliga är verksamma vid Örebro universitet.
E-post: erik.amna@oru.se
mats.ekstrom@oru.se
margaret.kerr@bsr.oru.se
hakan.stattin@bsr.oru.se

convey their views, youths can be influenced by them (Kiouisis, McDevitt and Wu 2005). In this model, however, adolescents are primarily only active in initiating discussions that give them access to the values that parents have. Achen (2002) proposed a model that assumes youth agency and essentially argues that correlations between youths' and parents' views are spurious. Youths, according to Achen, are not directly influenced by their parents' views. They appear to be, because, in the absence of their own experiences, they use their parents' experiences as the grounds for their choices. To our knowledge, however, this model has not been tested empirically. In research on media, scholars have pointed out the problem of ignoring youth agency. Approaches have been developed that focus on how young people use and appropriate media forms for different activities, projects, and gratifications. Young people have been framed as active agents and socialization as partly a question of media choices, activities, and creativity (Buckingham 2000; Livingstone and Millwood Hargrave 2006; Olsson 2006). When it comes to youths' citizenship-relevant use of new media, however, research is primarily limited to small-scale case studies (e.g., Dahlgren 2003; Dahlgren and Olsson 2006). In short, a challenge for research in media and other areas of political socialization is to develop theories that recognize the agentic nature of youths and to design studies that will allow the possibility of testing different directions of effects.

2. Integrating the different contexts of everyday life, instead of studying one context at a time

The research concerning the roles of family, school, media, civil society, and peers in youth political socialization has

been extensive, but has to a large extent been divided into different disciplines and research areas focusing on one or two aspects of young people's every day lives. A number of studies have tried to compare the relative explanatory power of media, education, and family (Buckingham 2000); however, when these influences are pitted against each other, they are still conceptualized as essentially separate. Livingstone (2002) argues that media are becoming so important in young people's everyday lives because they are now an integral part of family, peer, and school contexts. Some have argued that youths' peer relationships affect family interactions (see Dishion et al. 2004), and that parents try to influence peer relationships (see Mounts 2008). To take one example, interpersonal talk and dialogues in different contexts (family, peers, internet, school, and organizations) might influence each other in the process of political socialization (see Eveland, McLeod and Horowitz 1998; McLeod 2000). Thus, the challenge is not only to consider as many of the different contexts of everyday life as possible instead of studying one context at a time, but to develop models of political socialization that explain the interrelations between contexts.

3. Taking the ongoing changes in different contexts seriously

In Western societies, rapid changes are occurring in youth and young adulthood. Education is prolonged. Young adults marry four years later today than they did in 1980. Researchers used to talk about a sharp transition from adolescence to young adulthood, but today they talk about "emerging adulthood" as ages 18 to 25 or older. Because many emerging adults have not yet assumed family and work responsibilities, the period tends to

be characterized by identity exploration, feeling in-between, instability, self-focused enjoyment, and thinking about future possibilities (Arnett 2006), thus allowing for considerable changes in political and civic orientations. Thus, to capture the potentially important life stages, new research on political socialization must cover emerging adulthood and the young-adult years beyond it.

Another change that must be taken seriously is young people's widespread use of new communication technologies. First, in research aimed at explaining differences in political knowledge and participation, media consumption has most often been operationalized as news consumption from papers and television (e.g. Buckingham 1997, 2000; Ensuong 2003, Chaffee and Yang 1990). To understand political socialization, new media formats and the variety of Internet activities must also be considered (Dahlgren 2007, Loader 2007). Second, the new forms of social networks, spheres of public interaction and civic participation, based on new communication technologies mean that researchers have to reconsider what they mean by membership in groups and associations (Wollebaeck and Selle 2003). In short, to understand political socialization today, research must take changes in different contexts seriously and adjust the research designs accordingly.

4. Conceptualizing political participation broadly, not only focussing on formal institutions and narrow electoral aspects

Another challenge to be met in future research is to measure political participation and democratic involvement in broad, ecologically valid ways. Major changes in political participation seem to be taking place; citizen actions are becoming less in-

stitutional and more individual, diverse, and unconventional (Barnes, Max and Allerbeck 1979; Dalton, Scarrow and Cain 2004; Inglehart 1977, 1997; Norris 2002). Young people in particular have widened their political repertoires to include 'non-political' arenas such as life styles, recycling routines, Internet activities, consumer habits, and music choices (Bennett 1998, 2000; Dalton 1996, 2000, 2008; Zukin et al. 2006; Hooghe 2004; Norris 2002; O Toole 2003), and these might differ by gender (Hooghe and Stolle 2003; Ekman 2007). One can argue whether the changes mean that youths are now very self-absorbed and uninterested in civic matters (see Milner 2002; Yates and Youniss 1998) or whether their interests are just qualitatively different from those of earlier generations (see Buckingham 2000; Dalton 2008; Dalton, Cain and Scarrow 2004; Livingstone 2002; Loader 2007, Zukin et al. 2006). What is clear, however, is that the limited sets of measures used in most studies cannot capture political involvement as it is broadly defined today. Measures must include elements of community involvement such as memberships in local groups, networks, organisations, and political consumption, voluntary work, donations etcetera. They also must capture skills and commitments citizens may need if they become concerned; a 'civic reserve' (Almond 1987, p. 99). Political socialization must be studied in a broader perspective that includes civic identity development and connects narrow politics with broader civic engagement.

5. Taking a longitudinal perspective

Another challenge for future research is to examine political socialization in a longitudinal perspective, since it refers to processes operating over time. Most stu-

dies are cross sectional or cover only short periods. Consequently, there is a lack of knowledge about the development of political and civic engagement over the entire period of adolescence and emerging adulthood that also could capture entrances into and exits from various modes of engagements during a long period of time. Knowledge is also needed about whether, for example, online engagement has any long-term effects on life-long civic values and behavior among youth (see Gibson et al. 2005; Livingstone and Millwood Hargrave 2006; Montgomery and Gottlieb-Robles 2006). The Media Panel Program established in 1975 by Rosengren and Windahl is a unique large-scale longitudinal study focusing on media and socialization (e.g. Rosengren 1994; Johnsson-Smaragdi 2001). Unfortunately, though, it was not constructed to address media use and political socialization. Jennings and Niemi's (1981) long-term longitudinal findings on political socialization were groundbreaking and provided valuable knowledge about the generation of youths in the 1960s. New long-term longitudinal studies of political socialization are needed. Thus, a major challenge for research is to include a longitudinal perspective.

6. Focusing on processes and mechanisms rather than correlations

Earlier research showed many correlations between family situations, social class, media consumption, organization membership and different outcome variables. Concerning the family, for instance, many studies have related parents' values or behavior with children's and taken similarities to mean influence (e.g., Jennings and Niemi 1981). Similarly, the links between education and political knowledge have been explained more specifically by

socioeconomic status, gender, and ethnicity (Oscarsson 2002; Teorell and Westholm 1999; Luskin 1990), but the causal mechanisms through which youths with these different backgrounds and characteristics seek out educational experiences remain to be specified. In short, then, research in different areas and looking at different aspects of political socialization has mainly reported correlations, even though they were sometimes interpreted as evidence for mechanisms such as social influence. The challenge now is to propose and examine mechanisms. To focus more on this is still a key challenge, requiring not only theory development but also longitudinal designs. Studies designed to reveal mechanisms could take the research an important step further.

7. Disentangling general socialization from specific 'civic' experiences when explaining differences in civic engagement

Underlying studies of political socialization is the assumption that experiences specifically dealing with political and civic issues are what matter for the development of political and civic identity and engagement. These factors, however, tend to be studied out of the context of the broader socialization experiences that youths have. Consequently, it is not possible to determine whether the development of the political values and behaviors under study are a consequence of political socialization experiences, or whether they are part of a broader developmental pattern. Results of a recent twin study showed substantial heritability of political attitudes and ideologies (Alford, Funk and Hibbing 2005), thus suggesting that heritable features such as temperament and personality might play a role in the development of political orientations. A study

of the development of civic engagement should, thus, include more fundamental attributes and various personality factors (Lasswell 1951; Welzel 2007). It should also include a focus on the general social identities and norms young people develop by acting in and experiencing different social contexts. Only then can the unique effects of specific political socialization experiences be disentangled from more general development.

8. Developing new theoretical explanations of political socialization

The challenges for empirical work are also relevant for theory. There is a need for theoretical conceptualizations in which the development of civic engagement in youths and young adults is integrated with more general developmental processes, in which youths and young adults are seen as active agents who purposely choose different contexts, developing their civic identities and expressing them in a variety of ways as an inseparable part of their general development (Sapiro 2004). Ideally, new theories would transcend disciplines, drawing out and uniting relevant views. For example, the sociological tradition of symbolic interactionism is relevant. In this view, youths are creative agents and innovators in their own socialization, choosing among possible contexts of interaction on the basis of what meaning those contexts have for them (e.g., Blumer 1969, Wallace and Wolf 1995). Developmental psychological explanations of youths, confronted with a variety of opportunity structures, as active agents in choosing socializing contexts can be seen as complementary to this view (e.g., Kerr, Stattin, Biesecker and Ferrer-Wreder 2003). Choices are not limitless, however, and views of how social, economic and cultural inequalities are reproduced in political and organizational

participation should be incorporated (see Verba, Schlozman and Brady 1995), as should ideas from different disciplines about cognitive and emotional maturity processes and identity development more generally. In short, new theories of political socialization are needed in which socialization is not about conforming to institutions, norms, and values, but about young people as creative agents in their own socialization process, in which political socialization is part of general developmental processes, and in which school, family, and media are understood as interrelated contexts for development.

Our approach

In this program of research we will attempt to meet these challenges with a series of studies covering youth to adulthood and including design features and measures needed to capture youths as active agents in multiple everyday contexts.

Our unifying research question is: *Through what mechanisms and processes do adolescents and young adults develop their civic engagement?* We will address this question from a theoretical point of view that not only broadens the concept of politics but also takes various adolescent and young adult life contexts into consideration.

In this program we *approach the concept of political involvement broadly*. We use the term civic engagement to encompass knowledge and skills, identity, and various forms of action in political and civic organizations, formal and informal, and communication, discussions and debates in various contexts on for example Internet. In so doing, we aim to capture the range of politically relevant outlets that exist today and the values, attitudes, knowledge, and skills that might underlie reactions to situations such as provocative local decisions,

unfair treatment, and ecological threats, or opportunities to step into new structures of involvement (Mettler and Soss 2004). This approach will allow for both traditional and newer questions about political socialization to be answered. In short, civic engagement includes values and attitudes, competence (knowledge, skills, and political efficacy) as well as behaviour of various degrees of commitment, activism and non-activism in public as well as in private spheres. This idea is present in the concept “Stand-by Citizen” (Amnå 2008; Amnå and Zetterberg, forthcoming; Amnå, submitted).

A second characteristic approach is *the view of youths as active agents who choose their everyday contexts for particular reasons*. Our goal is to discover how these choices are linked to the construction of civic engagement in everyday life. Toward this end, we will assess youths’ choices of everyday settings outside of home and school and what implications those choices have for their behaviour.

A third characteristic of our approach will be *sensitivity to ongoing changes in different contexts*. The media and communication technologies make up one example of a changing context. The Internet, for example, has opened up a myriad of new channels for political expression and discussion with likeminded others about civic issues.

Emerging adulthood as a new life phase is another example. In contrast to 10 or 20 years ago, we should expect the civic attitudes and behaviours of people in the early 20s to be quite unsettled. We have designed this study to cover changes in political and civic attitudes and behaviours in adolescence (13 to 17 years), emerging adulthood (18 to 25 years), and early adulthood (26 to 30 years), and to capture

their use of the Internet as a context for civic engagement.

A fourth approach characterizing this program will be *to study political socialization longitudinally in the context of general development*. We will do this by including as many measures as possible in the study we are initiating, and by carrying out the long-term follow-up of a previous study designed to give broad coverage of developmental issues.

A final characteristic of our approach will be *theory development*. We will make sure that the data we collect offer the possibilities for theory development that transcends or bridges disciplines and that is integrated with normal development. Such a theory should include structural factors, individual factors, and social processes in different everyday life contexts.

Structural factors can be family differences in social, economic and cultural resources. Inequalities are reproduced in political and organizational participation through several mechanisms (Verba, Schlozman & Brady 1995). For instance, higher educated and high income people are more likely to participate in voluntary organizations (Verba, Burns & Schlozman 2001). Various culturally, religiously and ethnically embedded values and ways of recruitment may also impact diversely in political socializations processes (see Burns, Schlozman and Verba 2001). School’s different embedment in socioeconomic contexts might also be important (see Almgren 2006). In short, family differences in social, economic and cultural resources must play a role in any theory of political socialization.

Other structural factors are the institutionalized opportunities for instance in local government and various civil society arrangements. If opportunities for political and civic participation do not exist,

then youth cannot participate. Some opportunities are offered through school councils, student board, and classroom climate (Torney-Purta 2000) as well as in civic service, and these differ by school (Almgren 2006). Not only due to the existence of more free or private schools, different schools have different solutions for student involvement. Communities and neighborhoods also differ in the opportunities they offer for youth civic engagement. Voluntary organizations also offer different modes of engagement (Amnå 2006). These differences must be accounted for in a theory of political socialization.

Individual factors and social processes refer firstly to temperament differences. Almost from birth, people differ in: (a) how much they move around rather than being still, (b) how emotionally excitable they are, and (c) how much they like social interaction rather than quiet solitude (e.g., Buss, Plomin, and Willerman 1973). These differences, known as temperament, are quite stable through life. They are not determinate, but they steer some of our choices. It is difficult, for instance, to imagine a person who likes solitude choosing to campaign for a political office. Thus, these temperamental differences may steer youths' choices of activities and experiences that foster civic engagement.

Secondly biological, social, and cognitive maturity processes have to be taken into theoretical consideration. Understanding one's role in the society outside of the people we meet every day requires abstract thinking. Feeling a responsibility for that society requires a mature identity. Thus, civic identity and engagement will necessarily be tied to the more general development of abstract thinking and social maturity that begins with puberty.

Concerning identity development processes, during adolescence, self-views include increasingly more abstract characteristics such as philosophies of life and values. Value orientations (e.g., focus on self versus focus on others) relate to almost every aspect of adolescent life (Stattin and Kerr 2001). Self- versus other-focused value orientations are logically tied to civic identity. Thus, the processes through which value orientations become part of youths' identities will necessarily be part of civic identity development.

In addition, adolescents choose peers who are similar to themselves, but they are also influenced by their peers (Dishion, Patterson and Griesler 1994; Hartup 1996; Kandel 1978, 1986). The possibility that youths' political attitudes and civic engagement are influenced by their peers is largely unexplored, to date. Our study will be designed to capture peer influence, and as such we will be in a unique position to include it in our theory development.

Many have argued that there are gender differences in the development of civic engagement (Burns, Schlozman and Verba 2001; Norris 2007). Our theory development will be sensitive to this. In addition, we will strive to make sure our measures capture ways that both boys and girls might express civil and political engagement. Traditionally, political socialization in Sweden has been taken place in fairly homogenous religious or cultural settings. Contemporary socialization processes have to be sensitive to much increased diversity.

Research objectives and questions

The database we develop in this program will allow us as well as collaborating international scholars to address a number of

general and specific questions. Below, we outline some of our major research objectives and give examples of questions to be answered in specific studies.

One objective in our program is to understand *adolescents' and young adults' political and civic engagement and how it changes over time*. Is young people's civic engagement better explained by structural conditions than by their experiences in various everyday life contexts? What kinds of everyday life experiences get youths involved – for shorter or longer period of time – in civic activities, and how do socioeconomic status, cultural background, age and gender come into this? Motivated youths enter organizations, but can we see evidence of socialization effects on civic engagement (apart from self-selection) from joining different organizations? How do people who get involved in political parties and established democratic organizations differ from those engaged in new social movements or those who renounce all modes of collective action? How are people's different perceptions of themselves as adults related to their political and civic identities?

Another objective is to understand *the role of media*. To what extent do differences in young people's patterns of media consumption and online activities predict long term effects on civic engagement? Can we see evidence of socialization effects on civic engagement from joining different internet based communities and activities? To what extent can differences in social background, personality, and temperament explain how young people choose to take part in online activities that have different consequences in terms of public withdrawal vs. public connections? Do different forms of online engagement predict civic engagement in other everyday life contexts? To what extent does

Internet use during adolescence and early adulthood make those disengaged even more disengaged, or have the potential of expanding the group of politically active?

A third objective is to understand *whether and how peers socialize each other's civic engagement*. How often do young people talk about political issues with their friends at different life stages, and can early adolescents, later adolescents, emerging adults, and early adults accurately perceive the political and civic interests of their best friends? Who are the peers of politically and civic interested and uninterested youths – and what activities with peers differentiate these youths? Do friends influence youths' civic engagement or do youths select friends because of it? Is it possible to tease apart the influence of peers in an activity from the influence of the activity in itself?

To understand *how political and civic development relates to more general development constitutes* is a fourth aim of our program. How does the “normal” way young person learn the values, norms and culture of their society affect their specific political and civic development? Does the development of the civic engagement depend on more general individual characteristics – temperament, personality, cognitive ability, and social maturity? How much can young people's political and civic interests be predicted from their more general achievement motivation? To what extent are parents role models specifically for things that have to do with political and civic issues compared with other things: drinking, ways to relate to others, school engagement, etc.?

A fifth research objective is to understand *youth's active roles in the development of their civic engagement*. How do youths' choices of friends, media, and organized activities change their views of themsel-

ves, views of the world, and their political and civic activities? Are political conversations in the family initiated by parents or youths? Do youths choose specific modes of civic engagement to express their basic values? Does civic engagement bolster youths' self-esteem? How much do personality dispositions (internalizing and externalizing) hinder or promote youths becoming engaged in political and civic activities?

Furthermore, our program is deliberately designed in order to understand *stability and change over time in civic engagement and the roots of adult civic engagement*. Can people identify specific events in their lives that have spurred or changed their civic identities and engagement? How are biological maturity, perceived maturity, and subjective age related to civic identity and engagement in adolescence, and to later features of civic identity and engagement? Do people become more consistent over time in their political and civic behavior across settings, and are there different life trajectories over time for groups of people? Do civic orientations, skills, knowledge and activities develop simultaneously and cumulatively or do they emerge more separately and dialectically over adolescence, emerging adulthood, and early adulthood?

Finally, we are aiming at an understanding of whether *and how experiences in one setting affect changes in other settings and to test numerous specific ideas that integrate contexts*. Do temperament, personality characteristics, and people's values, underlie their choices of activities in different contexts, and do they predict civic identities and engagement? Do negative or positive experiences in one context (family, peer, school) predict youths' choices of other contexts as the context-choice model predicts. Do these experiences predict the development over time of political orien-

tations that are inside or outside of the conventional political and civic system? Do parents' interest, engagement, and values predict youths' civic identities and engagement, and do they change over time in response to youths' initiation of family communication about political or civic matters? Does the democratic functioning of the family affect youths' view of democracy and ways of relating to peers and adults? Do peers have more or less influence on civic interests than parents? Regarding the intervention proposed below, is it possible to change people's civic interests and engagement with a concentrated effort, and can we see consequences in other contexts?

The studies

The program will consist of three components over seven years: An accelerated longitudinal study; an experimental study embedded within the longitudinal design; and an adult follow-up of a previous longitudinal study. In 2015 we will have a database covering ages 10 to 30 that will be unparalleled.

The Accelerated Longitudinal Study

The accelerated six wave longitudinal study will take place in Örebro. It will allow us to collect information from the youths' friends, which is a critical feature of the study. According to official statistics, Örebro is similar to the Swedish average in relevant characteristics like the educational level of the population, income, and rate of unemployment. It has a higher proportion of immigrants, however.

The study will be a cohort-sequential or accelerated longitudinal design involving multiple, overlapping cohorts (Prinzic, Onghena, and Hellinckx 2005). We will

follow each of five age cohorts over six years including totally 12000 individuals. This will allow us to estimate trends over ages, from age 13 to age 30. We will collect data at the schools for the two youngest cohorts and use a postal administration (in some cases a telephone interview) for the three older cohorts. In order to study peer influence in civic engagement, we will also collect the same type of information from two of youths' best friends.

The Experimental Component

The experimental study will be embedded in the longitudinal study. The purposes are to see if experiences can increase civic engagement, regardless of the level of initial interest, and to examine the short- and longer term consequences in different contexts of increased engagement. We will target youths' interest in and knowledge about the European Union with an experimental intervention called Europe Week, inspired by the Model United Nations (see <http://www.thimun.org>).

Follow-up of "10 To 18"

In 2014, we will collect information on civic engagement from about 1000 24-, 27-, and 30-yr-olds (about 330 at each age) who have been part of the longitudinal study "10 to 18". Earlier data exist for these participants going back to age 10. The aim of 10 to 18 was to test a variety of theoretical ideas about the roles of different contexts in the development of problem behavior, including context-choice theory.

A main reason for complementing the accelerated longitudinal study with the "10 to 18" follow-up, is that the 10 to 18

follow-up will be able to say something more definitive about long-term effects and the links between adult civic engagement and earlier developmental conditions, broadly defined. "10 to 18" is a prospective, longitudinal study about general socialization. It was not developed specifically for understanding political socialization, but the study has a wealth of data on youths everyday behavior in different contexts, and this information extends what exists about general socialization in all longitudinal studies on political socialization that we are aware of. Thus, we should be able to say much about how early socializing experiences will affect youths' later political and civic identity and engagement.

The "10 to 18" study has a unique design. All pupils between ages 10 and 18 in a whole community were followed over time, and so were their friends at school and friends during leisure. To our knowledge, this is the only study of its kind in the world. Each age cohort consists of approximately 350 participants. This means that data for 3500-4000 youths have been collected every year. The longitudinal data base consists of 5000 participants and 4000 variables assessing behavior in home, school, peer, and free-time contexts.

We will extend the 10 to 18 study by following up three cohorts who participated in multiple waves and have now graduated from high school (gymnasium). We will target the data collection to issues of political and civic attitudes and behaviors in emerging adulthood.

More information about the program concerning publications, activities, participants, international collaborators, courses, etcetera can be found at the homepage of YeS: www.oru.se/research/yes

References

- Achen, C. H. (2002). Parental socialization and rational party identification. *Political Behavior*, 24, 151-170.
- Alford, J. R., Funck, C.L., and Hibbing, J. R. (2005). Are political orientations genetically transmitted? *American Political Science Review*, 99, 153-67.
- Almgren, E. (2006). *Att fostru demokrater. Om skolan i demokratin och demokratin i skolan*. Uppsala: Skrifter utgivna av Statsvetenskapliga föreningen i Uppsala 164.
- Almond, G. A. (1987). Civic Culture. In V. Bogdanor (Ed.) *The Blackwell Encyclopedia of Political Institutions*. Oxford: Blackwell.
- Amnå, E. (2006). Still a Trustworthy Ally? Civil Society and the Transformation of Scandinavian Democracy. *Journal of Civil Society* 2 (1), 1-20.
- Amnå, E. (2008). *Jourhavande medborgare. Samhällsengagemang i en folkerörelsestat*. Lund: Studentlitteratur.
- Amnå, E. (submitted). Standby-Citizen. Motivational Dynamics of Civic Engagement.
- Amnå, E., and Zetterberg, P. (forthcoming). A Political Science Perspective on Socialization Research: Young Scandinavians and a Comparative View. In L. Sherrod, C. Flanagan and J. Torney Purta (Eds), *Handbook on Youth's Civic Engagement*. Hoboken, NJ: John Wiley and Sons
- Arnett, J. J. (2006). Emerging adulthood in Europe: A response to Bynner. *Journal of Youth Studies*, 9, 111-123.
- Barnes, S. H., Max, K., and Allerbeck, K. L. (1979). *Political Action: Mass Participation in Five Western Democracies*. Beverly Hills, CA: Sage.
- Bennett, W.L. (1998). The uncivic culture: Communication, identity, and the rise of lifestyle politics. *P.S.: Political Science and Politics*, 31, 741-61.
- Bennett, W.L. (2000). Introduction: Communication and Civic Engagement in Comparative Perspective. *Political Communication*, 17, 307-312.
- Blumer, H. (1969). *Symbolic Interactionism: Perspective and Method*. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall.
- Buckingham, D. (1997). News media, political socialization and popular citizenship: Towards a new agenda. *Critical Studies in Mass Communication*, 14, 344-366.
- Buckingham, D. (2000). *The Making of Citizens. Young People News and Politics*. London: Routledge.
- Burns, N., Schlozman, K. L., and Verba, S. (2001). *The Private Roots of Public Action. Gender, Equality, and Political Participation*. Cambridge: Harvard University Press.
- Buss, A. H., Plomin, R., and Willerman, L. (1973). The inheritance of temperaments. *Journal of Personality*, 41, 513-524.
- Campbell, A., Converse, P.E., Miller, W.E. and Stokes, D. E. (1960). *The American Voter*. Chicago: Chicago University Press.
- Chaffee, S. and Yang, S. (1990). Communication and political socialization, In O. Ichilov (Ed.), *Political Socialization, Citizenship Education and Democracy*, New York: Teachers College Press.
- Dahlgren, P. (2003). Reconfiguring civic culture in the new media milieu, In J. Curran and D. Pels (Eds), *Media and the Restyling of Politics*. London: Sage.
- Dahlgren, P. (Ed.). (2007). *Young citizens and new media*. New York: Routledge.
- Dahlgren, P., and Olsson, T. (2006). From public sphere to civic culture. Young citizens Internet use. In I. R. Butsch (Ed.), *Media and public spheres*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Dalton, R. J. (1996). *Citizen politics: public opinion and political parties in advanced industrial democracies*. 2. ed. Chatham, NJ: Chatham House.
- Dalton, R. J. (2000). Citizen Attitudes and Political Behaviour. *Comparative Political Studies*, 33(6-7), 912-940.
- Dalton, R. J., Scarrow, S. E., and Cain, B. E. (2004). Advanced Democracies and the New Politics. *Journal of Democracy*, 15 (1), 124-138.
- Dalton, R. J. (2008). Citizenship Norms and the Expansion of Political Participation. *Political Studies*, 56, 76-98.
- Delli Carpini, M., and Keeter, S. (1996). *What Americans Know about Politics and Why It Matters*. New Haven: Yale University Press
- Dishion, T. J., Patterson, G. R., and Griesler, P. C. (1994). Peer adaptations in the development of antisocial behavior. In L. R. Huesmann (Ed.),

- Current perspectives on aggressive behaviour*. New York: Plenum Press.
- Dishion, T. J., Nelson, S. E., and Bullock, B. M. (2004). Premature adolescent autonomy: Parent disengagement and deviant peer processes in the amplification of problem behaviour. *Journal of Adolescence*, 27, 515-530.
- Ekman, T. (2007). *Demokratisk kompetens: om gymnasiet som demokratiskola*. Göteborgs universitet. Göteborgs universitet: Statsvetenskapliga institutionen.
- Ensuong, K. (2003). Young people, media use and voter turnout: An analysis of the 2000 national election study. (Conference paper) International Communication Association, 2003.
- Eveland, W., McLeod, J., and Horowitz, E. (1998). Communication and age in childhood political socialization: An interactive model of political development. *Journalism and Mass Communication Quarterly*, 75, 699-718.
- Gibson, R. K., Lusoli, W., and Ward, S. (2005). Online participation in the UK: Testing a 'contextualised' model of internet effects. *The British Journal of Politics and International Relations*, 7, 561-583.
- Hartup, W. W. (1996). The Company They Keep: Friendships and Their Developmental Significance. *Child Development*, 67, 1-13.
- Holmberg, S., and Oscarsson, H. (2004). *Väljare: svenskt väljarbete under 50 år*. Stockholm: Norstedts juridik.
- Hooghe, M. (2004). Political Socialization and the Future of Politics. *Acta Politica*, 39, 331-341.
- Hooghe, M. and Stolle, D. (2004). Good Girls go to the Polling Booth, Bad Boys go Everywhere: Gender Differences in Anticipated Political Participation Among American Fourteen-Year-Olds. *Women & Politics*, 26, 1-23.
- Inglehart, R. (1977). *The silent revolution: changing values and political styles among Western publics*. Princeton, NJ: Princeton UP.
- Inglehart, R. (1997). *Modernization and postmodernization: cultural, economic, and political change in 43 societies*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Jennings, M. K., and Niemi, R. G. (1981). *Generations and politics: A panel study of young adults and their parents*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Johnsson Smaragdi, U. (2001). Media use styles among young. In S. Livingstone and M. Bovill (Eds.), *Children and their Media Environment. A European Comparative Study*. London: Lawrence Erlbaum Associates.
- Kandel, D. B. (1978). Similarity in real-life adolescent friendship pairs. *Journal of Personality and Social Psychology*, 36, 306-312.
- Kandel, D. B. (1986). Processes of peer influences in adolescence. In R. K. Silbereisen, K. Eyferth and G. Rudinger (Eds.), *Development as action in context: Problem behaviors and normal youth development*. Heidelberg: Springer-Verlag.
- Kerr, M., Stattin, H., Biesecker, G., and Ferrer-Wreder, L. (2003). Relationships with parents and peers in adolescence. In R. M. Lerner, M. A. Easterbrooks and J. Mistry (Eds.), *Handbook of Psychology*. Hoboken, NJ: John Wiley and Sons.
- Kiousis, S., McDevitt, M., and Wu, X. (2005). The genesis of civic awareness: Agenda setting in political socialization. *Journal of Communication*, 23, 756-774.
- Lasswell, H. (1951). *Democratic Character*. Glencoe: Free Press.
- Livingstone, S. (2002). *Young People and new Media*. London: Sage.
- Livingstone, S., and Hargrave, A. (2006). Harmful to children? Drawing conclusions from empirical research on media effects. In U. Carlsson and C. Von Feilitzen (Eds.), *In the Service of Young People*. Göteborg: Nordicom.
- Loader, B. (Ed.). (2007). *Young Citizens in the Digital Age: Political Engagement, Young People and New Media*. London: Routledge.
- Luskin, R. C. (1990). Explaining Political Sophistication. *Political Behavior*, 12, 331-361.
- McDevitt, M. (2005). The partisan child: Developmental provocation as a model of political socialization. *International Journal of Public Opinion Research*, 18, 67-88.
- McDevitt, M., and Chaffee, S. (2002). From top-down to trickle-up influence: Revisiting assumptions about the family in political socialization. *Political Communication*, 19, 281-301.
- McLeod, J. (2000). Media and civic socialization of youth. *Journal of Adolescent Health*, 27, 45-51.

- Media Trends 2006 in Denmark, Finland, Iceland, Norway and Sweden.* Göteborg: Nordicom, Göteborg University.
- Mettler, S., and Soss, J. (2004). The Consequences of Public Policy for Democratic Citizenship: Bridging Policy Studies and Mass Politics. *Perspectives on Politics*, 2 (1), 55-73.
- Milner, H. (2002). *Civic Literacy. How Informed Citizens Make Democracy Work.* Hannover, NH: Tufts University.
- Montgomery, K., and Gottlieb-Robles, B. (2006). Youth as e-Citizens: The Internet's contribution to civic engagement. In D. Buckingham and R. Willet (Eds.), *Digital Generations: Children, Young People, and New media.* London: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Mounts, N. S. (2008). Linkages between parenting and peer relationships: A model for parental management of adolescents' peer relationships. In M. Kerr, H. Stattin, and R. Engels, (Eds.), *What can parents do? New insights into the role of parents in adolescent problem behavior.* London: Wiley.
- Nie, N. et al (1996). *Education and Democratic Citizenship in America.* Chicago: Chicago University press.
- Niemi, R., and Junn, J. (1998). *Civic education. What makes students learn.* New Haven: Yale university press.
- Norris, P. (2002). *Democratic Phoenix: reinventing political activism.* Cambridge: Cambridge University Press.
- Norris, P. (2007). New Feminist Challenges to the Study of Political Engagement?. In J. D. Russel and D. D. Klingemann (Eds.), *The Oxford Handbook of Political Behavior.* Oxford: Oxford University Press.
- Oscarsson, H. (Ed.), (2002). *Spår i framtiden.* Göteborg: SOM-institutet.
- Olsson, T. (2006). Appropriating civic information and communication technology: a critical study of Swedish ICT policy visions. *New Media and Society*, 8(4), 611-627.
- O'Toole, T. (2003). Engaging with Young People's Conceptions of the Political. *Children's Geographies*, 1 (1), 71-90.
- Pancer, S., and Pratt, M. (1999). Social and family determinants of community service involvement in Canadian youth. In M. Yates and J. Youniss (Eds.), *Roots of civic identity.* New York: Cambridge University Press.
- Prinz, P., Onghena, P., and Hellinckx, W. (2005). Parent and Child Personality Traits and Children's Externalizing Problem Behavior From Age 4 to 9 Years: A Cohort-Sequential Latent Growth Curve Analysis. *Merrill-Palmer Quarterly*, 51, 335-366.
- Rosengren, K. (Ed.). (1994). *Media Effects and Beyond. Culture, Socialization and Lifestyle.* London: Routledge.
- Sapiro, V. (2004). Not Your Parents' Socialization: Introduction for a New Generation. *American Review of Political Science*, 7, 1-23. Washington: Brookings/Russell Sage.
- Stattin, H., & Kerr, M. (2001). Adolescent values matter. In J.-E. Nurmi (Ed.), *Navigating through adolescence: European perspectives* (pp. 21-58). London, England UK: Routledge Falmer.
- Teorell, J., and Westholm, A. (1999). Att bestämma sig för att vara med och bestämma. Om varför vi röstar – allt mindre. I E. Amnå (red.), *Valdeltagande i förändring* SOU 1999:132.
- Torney-Purta, J. (2000). Comparative Perspectives on Political Socialization and Civic Education. *Comparative Education Review*, 44(1).
- Verba, S., Burns, N., and Schlozman, K. L. (2001, September). Unequal at the Starting Line: Transmitting Participatory Inequalities Across Generations. Paper presented for the annual meeting of the American Political Science Association. San Francisco.
- Verba, S., Schlozman, K. L., and Brady, H. E. (1995). *Voice and Equality. Civic Voluntarism in American Politics.* Cambridge: Harvard University Press.
- Verba, S., Schlozman, K. L., and Burns, N. (2005). Family ties: understanding the intergenerational transmission of political participation. In A. S. Zuckerman (Ed.), *The Social Logic of Politics.* Philadelphia: Temple University Press.
- Wallace, R., and Wolf, A. (1995). *Contemporary Sociological Theory.* Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall.
- Welzel, C. (2007). Individual Modernity. In J. D. Russel and D. D. Klingemann (Eds.), *The Oxford Handbook of Political Behavior.* Oxford: Oxford University Press.

- Wollebaeck, D., and Selle, P. (2003). The Importance of Passive Membership or Social Capital Formation. In M. Hooghe and D. Stolle (Eds.), *Generating Social Capital*. Palgrave: New York.
- Yates, M. and Youniss, J. (1998). Youth and Politics: Theoretical Perspectives and Developmental Opportunities. Community Service and Political Identity Development in Adolescence. *Journal of Social Issues*, 54, 495-512.
- Zukin, C., Keeter, S., Andolina, M., Jenkins, K., and Delli Carpini, M. X. (2006). *A New Engagement? Political Participation, Civic Life, and the Changing American Citizen*. Oxford: Oxford University Press.

Together and Apart Cultural Diversity and the Statecraft of Toleration

CHRISTIAN FERNÁNDEZ¹

1. Research Objective

The objective of this research project is to improve understanding of how the tolerant state should manage cultural diversity. Unlike most research in contemporary political theory, however, the project does not depart from the assumption that there is *one* ideal model of the tolerant state. Toleration is always the solution to specific problems that vary from one context to another. Understanding how and when toleration works requires sensitivity to the contextual particularities of each case as well as recognition of the variety of shapes that the tolerant state may take. Therefore, rather than trying to find the ideal model of toleration, my aim can be formulated in the following way:

The aim of the project is to improve understanding of the merits and weaknesses of different models of toleration, and to gain better knowledge of the circumstances in which each of them becomes viable or even successful.

1 Fil dr Christian Fernández är forskare vid Malmö Institute for Studies of Migration, Diversity and Welfare, Malmö högskola. E-post: christian.fernandez@mah.se

2. State of the Art

2.1 Models of the Tolerant State

In contemporary political theory the most salient fault line regarding the statecraft of toleration concerns two opposing principles of state policy, *neutrality* and *recognition* (cf. Fraser 1997, Phillips 1999, Benhabib 2002, Galeotti 2002, Kelly 2000, Fraser & Honneth 2003, Fernández 2008). Both principles have to do with how the tolerant state should promote mutual respect and equality between different groups of society. And both principles envisage very different solutions to the problem of keeping people both together and apart. According to the first principle the state is, or should be, the expression of the needs and interests that all the citizens have in common. It is in this respect neutral and secular, for it favors no one over the other, and tolerantly disregards all differences—religion, ethnicity, race and so forth—that lack relevance in public matters (cf. Dworkin 1978, Ackerman 1980, Rawls 1993, Barry 2001 and McKinnon 2006).

According to the second principle, on the other hand, the tolerant state should not aim for neutrality. It can only be (falsely) neutral in the sense of promoting a public culture which in reality only reflects the values and interests of majoritarian society. Instead the tolerant state should give active and equal recognition to all the groups that make up society. Such recognition may involve both endorsement of each group's particular beliefs and ways of life as well as protection of some degree of group autonomy and cultural survival. In practice this means that different sets of rights and freedoms are endowed to different groups through a differentiated citizenship (cf. Young 1990, Taylor 1994,

Tully 1995, Kymlicka 1995, Parekh 2000, Raz 1986 and 1998, and Galeotti 2002).

The dichotomy of neutrality and recognition points out several important things about the statecraft of toleration. Firstly, the promotion of toleration can imply radically different roles to the state. Secondly, toleration is not just a one-dimensional question of more or less cohesion, but also of different forms and combinations of separation and cohesion. However, the dichotomization of toleration through the accentuation of the two principles is also misleading because it is grounded in the notion that one of the sides is right and just, and the other is not. It is also misleading in the sense that it conceals a number of under-girding issues which configure how we think of, justify and organize toleration. In order to understand the constitution and variations of toleration it is therefore necessary to go beyond the debate between neutrality and recognition, and to focus more carefully on some of the key issues behind it. To our purposes the following four stand out as particularly prevalent issues or dimensions of analysis: the concept of *difference*, the *reason* for toleration, the concept of *harm* and the *ends* of toleration. In the comparative study these four dimensions constitute the foci of analysis. Let us therefore look at them more closely.

2.2 Dimensions of Analysis

The Concept of Difference. The first dimension of toleration is for natural reasons *difference*. Without it there would be no motive for toleration in the first place. But what does it really mean to say that people are different? And how should difference be conceived? The claims for toleration may concern most differences between people in a society, such as sexual

orientation, social class, functional (dis)abilities, skin color, sex and so on. Some of these differences are biological, others are sociological, and so forth. This project only deals with a quite narrow conception of cultural differences, most notably religion and ethnicity¹, and still a variety of conceptions are possible. One crucial question is whether cultural differences should be conceived as pervasive or contained. In the Ottoman Empire religious conviction was thought of as the most essential element of a person's identity. It permeated all the aspects of people's public and private lives and motivated the division of the empire into semi-autonomous religious communities—the so called *millet system*. In the early modern era, on the other hand, religious affiliation was conceived by numerous advocates of toleration as a personal matter, which could and should be contained from the influence and affairs of the state. This was for example the argument of John Locke's famous *Letter Concerning Toleration*, which paved the way for a very different organization of toleration than the Ottoman. A second, related question regarding the conception of difference is whether or not we should think of cultural diversity as the result of beliefs and behaviors that are more or less voluntarily chosen, for example the conscious decision of an adult to join a phalange of militant Islamism. If we do, toleration becomes a question of evaluating personal choice. But even in a modern, liberal and duly democratic society, cultural diversity is to a large extent the result of inherited and socially internalized patterns of behavior. Toleration, then, becomes a question of evaluating people and their heartfelt identities, which makes

1 In using the term ethnicity I follow the definition of Anthony Smith (1991: 21).

it a different and much more complicated matter.

Reason for Toleration. The second dimension of analysis is *reason for toleration*. Toleration requires restraints, limitations and self-imposed duties, not just a generally sympathetic attitude to pluralism. It is not an attitude that we effortlessly show others. On the contrary, it is more appropriate to think of it as a form of self-restraint, for it requires us to refrain from doing and saying things which we intuitively think are right and true, and which we consequently feel we are entitled to impose on others (cf. McKinnon 2006: ch.2; Shorten 2005: 280; Cohen 2004; Forst 2004). This raises the question of why we should tolerate others at all. A number of answers are possible. The modern idea of toleration is often traced back to the early skepticism of Descartes, Spinoza and Pierre Bayle (cf. Levine 1999). These thinkers radically changed the epistemology of philosophy and science by questioning all the metaphysical and religious speculations upon which it rested. The modern way of justifying toleration owes a lot to such skeptics, for it makes toleration the accompanying virtue of epistemological uncertainty. Another common reason for toleration is pragmatism. This was the standpoint of Locke according to whom it was futile to force Anabaptists and Huguenots to convert, because 'full persuasion of the mind' could only come from 'within' and not from the 'outside' (Locke 2003: 219). Pragmatism was also a leading reason for toleration in the administration of the Roman, the Ottoman and probably most other empires in history. However, toleration in these older empires was also justified from a different epistemological standpoint, moral relativism. As opposed to the modern idea of a uniform and morally equal humanity, most classical and

Medieval philosophy was founded on the idea that people of different cultures were essentially different and that those differences had moral implications. The virtues of a Roman was different from those of a Phoenician, a good Christian should act differently than a good Muslim, and so forth. According to such a relativist standpoint moral judgment cannot take place across cultures. Thus the reason for toleration.

The Concept of Harm. The third dimension of analysis is the concept of *harm*. Harm is a very important issue because it is often invoked to justify limits on the scope of toleration. Toleration ends where harm begins. Take for example the freedom of speech, which is a nearly absolute freedom in any democracy. Even such a fundamental democratic freedom has limits defined by the harm that it may inflict on others. Therefore many democracies have legislation against harmful practices such as hate speech and racist propaganda. These limits on the freedom of public speakers are well known. But exactly how do we define (intolerable) harm? The easier cases are the ones where direct physical harm is at stake. But harm may also be social or symbolical, as in the slander and misrepresentation of certain groups of people. It can even be the absence of visibility and recognition altogether, and the lack of respect that follows from it. Hence, the definition of harm varies across time and space. It is always contingent on particular historical circumstances, such as the Nazi past of Germany, which define why and how certain forms of harm must be avoided. How we define harm, shapes the way in which we impose and justify certain limits on toleration.

Ends of Toleration. The fourth and final dimension of analysis is *ends* of tolera-

tion. Toleration is not the means to one end. It is the means to many different possible ends, and often a means to mediate between and partially realize many of them at the same time. One such end is of course peaceful coexistence. In the international system of states this is essentially what toleration is about. Despite contemporary cosmopolitan ideals, sovereign states tend to leave each other alone and passively tolerate one another—even when democratic institutions crumble and human rights are violated—because it is generally believed to be the best way to achieve international peace and stability. Even in the European Union, where supra-nationalism is more present than anywhere else in the world, peaceful coexistence through non-interference between member states remains a central principle of cooperation. Another end is individual freedom. If the members of a society are to be free, they must tolerate each others differences of beliefs, convictions and lifestyles, preferably with the authoritative support of the state. The freedom of one depends on the non-interference of the others. A third end of toleration is equality. The ability to tolerate difference is a fundamental—but not sufficient—prerequisite of equality in plural societies. When toleration fails, discrimination and domination prevail. These ends, peace, freedom and equality, are all answers to why culturally diverse societies need toleration. But the ends are not always compatible with one another. Peaceful coexistence often warrants constraints on individual freedom. And egalitarianism often conflicts with strong interpretations of individual freedom. Therefore, organizing and justifying toleration always involves some kind of prioritization of these and other partially incompatible ends.

Any state that successfully manages to maintain a balance between keeping people together and apart, as it were, does so by ‘inventing’ and ‘reinventing’ its own particular constellation of the four dimensions above. Understanding toleration and how it varies from one context to another requires analysis and comparison along those dimensions. Furthermore, understanding what it is that makes toleration sometimes more and sometimes less successful requires in depth analysis of the interplay between each constellation and its historical circumstances. This is how the dimensions of analysis serve the aim of the project.

3. Research Design

The project combines two fields of research which are seldom combined, political theory and history. It is focused on the typical questions and answers of toleration in political theory, although it uses history to answer them in a comparative and empirically more well-informed fashion. The aim is not to reveal the secret formula of how to make toleration work, because I do not think that such a formula exists. Rather, the aim is to show that the statecraft of toleration can be carried out in many ways and to improve understanding of what it is that distinguishes each of them in terms of organization and justification. In so doing the project focuses primarily on the differences between the chosen cases and not so much on the similarities. This approach is comparable to what John Stuart Mill once called the ‘method of difference’ in causal explanation (Mill 1843), although the aim is not to reveal critical explanatory variables. The cases are similar in as much as they all represent culturally diverse societies and they are often described as role models of how

toleration can be achieved in deeply divided societies. However, the ambition in the selection of cases has been to get as much variation as possible in order to enable a rich variety of perspectives on the organization of toleration. To this end, the diachronic comparisons are designed in accordance with what Skocpol and Somers (1980) call the method of ‘parallel demonstrations’. This method is more exploratory than Mill’s method of difference and it does not seek to explain particular phenomena, such as revolution or war, through causal chains of events. Instead the aim is to take ‘snap shots’ of different historical settings and political systems in order to analyze and compare their defining features. The method of parallel demonstrations is well-suited for the purpose of the project since it emphasizes perspective, contextuality, contrast and understanding (cf. Briggs 2004: 318).

3.1 Selection of Cases

The project analyzes six cases which can be roughly divided into three categories. The first category is the *Medieval imperial state*. This category is distinguished by the parallel existence of several semi-autonomous communities superseded by the imperial culture and law of the center. In the project this category contains two cases, Al-Andalus (Spain) in the 10th century and the Ottoman empire in the late 16th and early 17th century, both of which often are described as shining examples of pre-modern multicultural toleration (Braude & Lewis 1982, Menocal 2002).

The second category is the *modern nation-state*. Two cases will be analyzed, the United States and France (the late 18th and early 19th centuries), both of which have been highly influential as models of tolerant immigrant societies. Notwithstan-

ding existing similarities, however, the two cases differ in as much as one of them, the U.S., has traditionally been a stronger proponent of pluralism than the other, i.e. France (cf. Walzer 1996, Hollinger 2000, Cates 1989).

The third and last category is what we may call the *post-modern* and *post-national* state. Two contemporary cases will be analyzed, Canada and the European Union. Notwithstanding the obvious differences between the two, they are both distinguished by a deeply differentiated structure. In the case of Canada this differentiation has to do with the territorial concentration of national minorities (Inuits and Québécois) and with the growth of ethnic minorities over the last decades, which in combination with the Constitutional reform initiated in 1982 have pushed the country toward a more and more pluralist structure. In the case of the EU differentiation depends first and foremost on the fact that the union is made up of 27 sovereign states, but also on the strong tendency among EU institutions, such as the Court of Justice and the Council of Europe, to actively promote the rights of minorities (cf. Kymlicka 1995, Tully 1995, Walzer 1997: 44ff).

3.2 Material

In terms of material the project relies mostly on secondary sources. In political theory there is a vast literature on toleration and cultural diversity (Gutman 1994, Galeotti 2002, Kelly 2002, Benhabib 2002, Fraser & Honneth 2003 provide good overviews of the field) and a growing literature on the concept of toleration as such (e.g. Heyd 1996, Mendus 1999, Forst 2004, Cohen 2004, McKinnon 2006). The same goes for history, especially on the era of reformation and coun-

ter-reformation that played a crucial role in the evolution of the modern, liberal idea of toleration (e.g. Skinner 1978, Grell & Scribner 1996, Zagorin 2003). However, there is also a vast literature on the Medieval organization and practice of toleration (cf. Nederman 1994, Bejczy 1997), normally focused on one particular case such as Al-Andalus or the Ottoman empire (e.g. Castro 2001, Menocal 2002 and Inalcik 1973, Braude & Lewis 1982). In addition to this body of secondary sources, a small selection of primary sources will be consulted as well. These primary sources are constituted by the work of key—but not always well known—political and religious thinkers of the analyzed periods. With respect to the case studies of political systems in the past (Al-Andalus, the Ottoman Empire, France and the United States) the authors of these primary sources serve the project not so much as philosophers, but as spokesmen of a milieu and zeitgeist (cf. Skinner 1988). As such they bring a deeper and more vivid understanding of the particular conceptualization and justification of toleration of their time and place.

4. Bibliography

- Ackerman, Bruce (1980) *Social Justice in the Liberal State*. New Haven: Yale University Press.
- Barry, Brian (2001) *Culture and Equality*. Cambridge: Polity Press.
- Bejczy, István (1997) "Tolerantia: A Medieval Concept", *Journal of the History of Ideas* 58 (3): 365–384.
- Benhabib, Seyla (2002) *The Claims of Culture: Equality and Diversity in the Global Era*. Princeton: Princeton University Press.
- Braude, Benjamin & Bernard Lewis (eds.) (1982) *Christians and Jews in the Ottoman Empire: The Functioning of a Plural Society, Vol. 1*. New York: Holmes and Meier.
- Briggs, Xavier de Souza (2004) "Civilization in Color: The Multicultural City in Three Millennia", *City & Community* 3 (4): 311–342.
- Castles, Stephen & Alastair Davidson (2000) *Citizenship and Migration: Globalization and the Politics of Belonging*. Hampshire and New York: Palgrave.
- Castro, Américo (2001) *España en su historia: cristianos, moros y judíos*. Barcelona: Editorial Crítica.
- Cates, Gary (1989) "Jews into Frenchmen: Nationality and Representation in Revolutionary France", *Social Research* 56 (spring).
- Cohen, Andrew Jason (2004) "What Toleration Is", *Ethics* 115: 68–95.
- Dworkin, Ronald (1978) *Taking Rights Seriously*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press.
- Fernández, Christian (2008) "Toleration in the 21st Century: A Revised Liberal Defense", CFE Working Paper No. 34.
- Fiala, Andrew (2003) "Stoic Tolerance", *Res Publica* 9: 149–168.
- Forst, Rainer (2004) "The Limits of Toleration", *Constellations* 11 (3): 312–325.
- Fraser, Nancy & Axel Honneth (2003) *Redistribution or Recognition? A Political-Philosophical Exchange*. London: Verso.
- Galeotti, Anna Elisabetta (2002) *Toleration as Recognition*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Grell, Ole Peter & Bob Scribner (eds.) (1996) *Tolerance and intolerance in the European Reformation*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Gutman, Amy (ed.) (1994) *Multiculturalism: Examining the Politics of Recognition*. Princeton: Princeton University Press.
- Habermas, Jürgen (2003) "Religious Tolerance—The Pacemaker for Cultural Rights", *Philosophy* 79: 5–18.
- Heyd, David (ed.) (1996) *Toleration: an elusive virtue*. Princeton, N. J.: Princeton University Press.
- Inalcik, Halil (1973) *The Ottoman Empire: The Classical Age 1300-1600*. Detroit: Phoenix Press.
- Kelly, Paul (ed.) (2002) *Multiculturalism Reconsidered*. Cambridge: Polity Press.
- Kymlicka, William (1995) *Multicultural Citizenship*. Oxford: Oxford University Press.
- Kymlicka, William (1992) "Two Models of Pluralism and Tolerance", *Analyse und Kritik* 14(1): 33–56.

- Levine, Alan (ed.) (1999) *Early Modern Skepticism and the Origins of Toleration*. Lanham, US: Lexington Books.
- Locke, John (2003/1689) "A Letter Concerning Toleration" in Ian Shapiro (ed.) *Two Treatises of Government and A Letter Concerning Toleration. John Locke*. New Haven and London: Yale University Press.
- McKinnon, Catriona (2006) *Toleration: A critical introduction*. London and New York: Routledge.
- Susan Mendus (ed.) *The Politics of Toleration: Tolerance and Intolerance in Modern Life*. Edinburg: Edinburg University Press.
- Menocal, María Rosas (2002) *The Ornament of the World: How Muslims, Jews, and Christians Created a Culture of Tolerance in Medieval Spain*. Boston, New York and London: Little, Brown and Company.
- Mill, John Stuart (1843/2002) *A System of Logic*. Honolulu: University Press of the Pacific.
- Nederman, Cary J. (1994) "Tolerance and Community: A Medieval Communal Functionalist Argument for Religious Toleration", *The Journal of Politics* 56 (4): 901–918.
- Parekh, Bikhu (2000) *Rethinking Multiculturalism: Cultural Diversity and Political Theory*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press.
- Rawls, John (1993) *Political Liberalism*. New York: Columbia University Press.
- Raz, Joseph (1998) "Multiculturalism", *Ratio Juris* 11 (3): 193–205.
- Raz, Joseph (1986) *The Morality of Freedom*. Oxford: Oxford University Press.
- Shorten, Andrew (2005) "Toleration and Cultural Controversies", *Res Publica* 11: 275–299.
- Skinner, Quentin (1988) "Meaning and understanding in the history of ideas", i James Tully (ed.) *Meaning and Context*. Princeton: Princeton University Press.
- Skinner, Quentin (1978) *The Formation of Modern Political Thought, Vol. II: The Age of Reformation*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Skocpol, Theda & Margaret Somers (1980) "The Uses of Comparative History in Macrosocial Inquiry", *Comparative Studies in Society and History* 22: 174–197.
- Smith, Anthony (1991) *National Identity*. London: Penguin Books.
- Taylor, Charles (1994) "The Politics of Recognition" in Amy Gutman (ed.) *Multiculturalism: Examining the Politics of Recognition*. Princeton: Princeton University Press.
- Tully, James (1995) *Strange Multiplicity*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Walzer, Michael (1997) *On Toleration*. New Haven & London: Yale University Press.
- Walzer, Michael (1996) *What it Means to Be an American*. New York: Marsilio.
- Williams, Bernard (1999) "Tolerating the intolerable" in Susan Mendus (ed.) *The Politics of Toleration: Tolerance and Intolerance in Modern Life*. Edinburg: Edinburg University Press.
- Young, Iris Marion (1990) *Justice and the Politics of Difference*. Princeton: Princeton University Press.
- Zagorin, Perez (2003) *How the Idea of Religious Toleration Came to the West*. Princeton and Oxford: Princeton University Press.

Medbestämmandelagstiftning i Europa under det kalla kriget

ASTRID HEDIN¹

Forskningens syn på ”kalla krig” och hur de utkämpas är stadd i förändring. I den nya historieskrivningen om Sovjettiden omtolkas det kalla kriget som en kamp om ”hjärtan och sinnen”. Också i dagens ”nya kalla krig” kämpar Kreml för att vinna inflytande inom sin forna intressesfär i Östeuropa (MacKinnon 2007, Lucas 2008). Förutom ekonomiska och militära påtryckningar så är ett viktigt vapen i denna kamp propaganda, vad statsvetarna skulle kalla försök att vinna ”mjuk makt” eller ”soft power” (Nye 2002, 2004). Så kallad mjuk makt bygger på attraktionskraft snarare än ekonomiskt och militärt tvång. Det handlar om att påverka opinionen bland medborgarna i andra länder, så att de ska anse det egna politiska systemet legitimt och eftertraktansvärt.

Efter hand som arkiv öppnats för forskning har det blivit allt tydligare att kampen om opinionen var central för 1900-talets kalla krig i Europa (Gaddis 1997, Hedin 2004). Det kalla kriget var också ett spel om ”soft power” – den tredje schackbrädan, i ett tredimensionellt schackspel, där ekonomisk och militär makt utgjorde de båda andra, sammanflätade dimensionerna (Nye 2004). Ett land med stark ”soft power” har lättare att finna allierade och behöver inte använda sig lika mycket av ekonomiska och militära påtryckningar (Nye 2002). Stater vinner

mjuk makt genom att föra en politik som andra länders medborgare betraktar som legitim och moraliskt högstående, attraktiv, trovärdig och som ett bevis på det politiska systemets rättfärdighet.

Forskningsprojektet ”Medbestämmandelagstiftning i Europa under det kalla kriget” studerar spridningen av medbestämmandelagstiftning i Europa i kontext av det kalla krigets dragkamp om internationell legitimitet, eller mjuk makt. I fokus står statlig lagstiftning om medbestämmande, snarare än reformernas faktiska implementering. Det intressanta är den bild som kommunicerades utåt, hur denna uppfattades och hur den bidrog till landets internationella politiska legitimitet.

Aktörerna i spelet om mjuk makt

För en demokratisk stat står lejonparten av den egna internationella politiska legitimiteten eller den ”mjuka makten” utanför statlig kontroll (Nye 2004). Den viktigaste källan till mjuk makt är individers kommunikation över nationsgränserna (ibid). Mjuk makt är alltså till stor del en produkt av sådan samhällelig aktivitet, som i en demokrati är förhållandevis oberoende av staten. Genom så kallad ”public diplomacy”, eller samhällsinriktad diplomati, kan demokratier förstas finansiera till exempel universitets- eller kulturutbyte med andra länder. Men demokratiernas möjligheter att styra själva innehållet i det transnationella utbytet är begränsade. Inte heller har staten monopol på kommunikationskanalerna med utlandet. Det civila samhället, individer, icke-statliga och politiska organisationer kan alla skapa sig och upprätthålla egna förbindelser med individer och organisationer i andra länder, och genom dessa kanaler kommunicera precis de budskap som de själva önskar.

1 Fil dr Astrid Hedin är verksam vid Statsvetenskapliga institutionen, Uppsala universitet.
E-post: Astrid.Hedin@statsvet.uu.se

Här skiljer sig de västeuropeiska demokratierna på ett grundläggande sätt från de östeuropeiska forna kommunistiska regimerna, där både organisationslivet och utlandskontakter var starkt reglerade. Forskningsprojektet bygger vidare på sökanden Astrid Hedins tidigare forskningsprojekt om kommunistiska regimers system för kontroll av utlandskontakter, det så kallade resekadarsystemet. På basis av arkivmaterial har Hedins projekt kartlagt utformningen, tillämpningen och de utlandsinformatiska konsekvenserna av det forna östtyska kommunistiska resekadarsystemet, som reglerade nominering, urval, politisk skolning, utställandet av reseinstruktioner, samt rapporteringsplikt av utresande (Hedin 2005a, 2005b, 2005c, 2008a) samt resekadarsystemets roll i de kommunistiska regimernas övergripande uppbyggnad (Hedin 2004, 2008b).

Dessa särdrag hos de kommunistiska regimerna gör att policyspridningsprocesser mellan demokratier och kommunistiska stater fungerar annorlunda än spridningsprocesser mellan demokratier. Dels kan och försöker kommunistiska regimer på ett annat sätt kontrollera utbyte och kommunikation med andra länder. Vidare kan demokratiernas inrikespolitik inte underordnas utrikespropagandistiska hänsyn på samma sätt som i kommunistiska regimer. Under 1970-talet strävade till exempel den östtyska regimen efter att uppnå internationell legitimitet genom att genomföra och ”marknadsföra” en rad sociala reformer (Hedin 2005c). På detta sätt var det forna Östtyskland kommunistblockets ”skyltfönster” västerut.

Teorier om policyspridning

Statsvetare, historiker och sociologer har olika perspektiv på fenomenet internationell policy- och idéspredning (Béland

2006). Den statsvetenskapliga litteraturen har framför allt fokuserat experternas och kunskapens roll (Haas 1992). Kritiken emot rationella perspektiv på idéernas roll har varit hård (Blythe 1997). Sociologisk nyinstitutionalism har visat statistiskt hur idéer om vad som räknas som modernt, som ”utveckling” och framsteg sprids över världen via internationella organisationer, och hur ”följa-john”-effekter verkar övertrumpfa ekonomiska och politiska bakgrundsfaktorer (Meyer et al. 1997). Statsvetare har efterlyst detaljerade fallstudier av hur dessa statistiskt påvisade spridningsprocesser faktiskt går till (Finnemore 1993, 1996). Här är den statsvetenskapliga litteraturen om policyspredning och idédiffusion till hjälp.

Studier av policyspredning har framförallt studerat idéöverföring bland de västliga ekonomiskt utvecklade demokratierna, samt från dessa länder i ”norr” till utvecklingsländer i ”syd”. Mycket få studier har tagit upp policyspredning mellan olika typer av politiska system, såsom kommunistiska versus demokratiska stater. Ett begrepp som kan vara till hjälp för en sådan studie är ”de-coupling”, eller losskoppling. Enligt denna modell är spridningseffekter ofta ytliga, det vill säga att politiken kan implementeras på mycket olika sätt, eller inte implementeras alls. Det symboliska beslutet eller lagstiftningen och den formella organisationsramen kan vara ”loss-kopplad” från reformens faktiska innehåll. Tillämpat på vår frågeställning, om spridningen av medbestämmandelagstiftning i Europa, kan begreppet ”de-coupling” förklara hur Öst- och Västeuropa kunde vara del av samma lagstiftningsmässiga modetrend, men hur de kommunistiska regimernas faktiska implementering av ”medbestämmande” var helt olik den västeuropeiska.

Preliminära resultat

Vid det kalla krigets begynnelse, åren efter andra världskriget, pekade den brittiske statsvetaren E.H. Carr på flera områden där Sovjetunionen betraktades som en internationell förebild (Carr 1948). Till dessa områden hörde deltagande demokrati och ekonomisk demokrati, det vill säga byggstenarna till idéerna om medbestämmande på arbetsplatsen. I slutet av 1960-talet glorifierade den västliga studentrörelsen deltagandedemokrati och rådsdemokrati -- idéer som man ansåg härrörde från marxism-leninismen, alltså ytterst från kommunismen (Arendt 1969). I 1970-talets Västeuropa sågs medbestämmande-lagstiftning av radikala entusiaster som århundradets demokratireform -- en fråga som skulle avgöra maktbalansen i hela samhället.

Idén om medbestämmande på arbetsplatsen "ägdes" aldrig helt och fullt av vare sig Väst- eller Östeuropa. Idén är del av ett socialistiskt idéarv, som går längre tillbaka i tiden än det kalla kriget. Den kanske främsta förebilden är de arbetarråd som upprättades under den ryska revolutionen. Genom den europeiska historien har krav på medbestämmande i det västeuropeiska arbetslivet dock inte bara drivits av kommunistpartier, utan även av icke-kommunistisk radikalvänster, socialdemokrater, socialliberaler och kristdemokrater. Medbestämmande-lagstiftning skiljer sig från statligt ägande eller "socialisering", och handlar istället antingen om arbetarrepresentation på koncernnivå, eller om lokalt självbestämmande. I båda fallen har representationsrätten normalt utövats av fackföreningar.

Historiskt förekom arbetarråd i flera europeiska länder strax efter första världskriget. Pionjär i termer av lagstiftning var Weimarrepublikens Tyskland, som lag-

stiftade om arbetarråd 1920. En pilotstudie ger vid handen fyra "vågor" av lagstiftning i Europa: En första "våg" efter första världskriget; en andra efter det andra världskriget; en tredje på 1960- och 1970-talen; och en fjärde våg i slutet av 1990-talet -- intressant nog på initiativ av Europeiska Unionen (EU).

I det kommunistiska Östtyskland var implementeringen av "medbestämmande" en dragkamp mellan kvarlevande traditioner av arbetarråd (Lindenberger 2000) versus kommunistpartiets strävan att låta det statskontrollerade fackförbundet FDGB använda medbestämmandet som ett kontroll- och styrverktyg (Jungmans 2003). Redan vid 1960-talets början var dragkampen entydigt avgjord till kommunistpartiets fördel, och "medbestämmandet" alltså en ren chimär (Dowe et al. 2005). Trots detta lagstiftade DDR om utökat medbestämmande 1961, och skrev in medbestämmandet i landets nya författning 1968 -- beslut som liksom 1977 års nya medbestämmandelag "marknadsfördes" i utlandspropagandan.

Västtyskland lagstiftade om olika former av medbestämmande år 1972 och 1976, och Sverige 1976 (von Beyme 1977, Hadenius 1983). Det svenska beslutet har normalt tolkats som ett "spel" mellan olika politiska krafter inom Sverige (Bengtsson 1991). I slutet av 1960-talet var dock företagsdemokrati en internationell trend (Nycander 2002: 222ff) -- en observation som inbjuder till en ny analys av historiken bakom bland andra det svenska beslutet.

Empiriskt kan studien bidra till att omvärdera vår syn på den europeiska historien under 1900-talets kalla krig som en gemensam europeisk historia, med kommunikation, konkurrens och ömsesidiga influenser.

Referenser

- Algotsson, Karl-Göran (2008) "Föreningsfriheten och rätten till fackliga stridsåtgärder från näringsfrihetens genomförande 1864 till och med 1970-talets arbetsrättsliga offensiv. En översikt." Uppsala universitet, opublicerat manuskript.
- Arendt, Hannah (1969) *On Violence*. San Diego, New York, London: Harcourt.
- Béland, Daniel (2006) "Institutional Change and Globalization (review)" i *The Canadian Journal of Sociology*, 31 (4), 529-531.
- Bengtsson, Bo (1991) "MBL och fonderna – två spel om ekonomisk demokrati" i *Statsvetenskaplig tidskrift*, No. 1, 13-39.
- Blyth, Mark M. (1997) "Review: "Any More Bright Ideas?" The Ideational Turn of Comparative Political Economy" i *Comparative Politics*, 29 (2): 229-250.
- Carr, Edward Hallett (1948) *The Soviet Impact on the Western World*. New York: Macmillan.
- Droni, Gili S., John W. Meyer, and Hokyu Hwang (eds.) (2006) *Globalization and Organization. World Society and Organizational Change*. New York and Oxford: Oxford University Press.
- Droni, Gili (forthcoming 2008) "Institutionalism and Globalization Studies" in Royston Greenwood, Christine Oliver, Kerstin Sahlin-Andersson, and Roy Suddaby (eds.) *Handbook of Organizational Institutionalism*. Sage Publications.
- Finnemore, Martha (1993) "International Organizations as Teachers of Norms: The United Nations Educational, Scientific, and Cultural Organization and Science Policy," *International Organization* 47: 565-97.
- Finnemore, Martha (1996) "Review: Norms, Culture, and World Politics: Insights from Sociology's Institutionalism" in *International Organization*, Vol. 50, No. 2, pp. 325-347.
- Gaddis, John Lewis (1997) *We Now Know: Rethinking Cold War History*. Oxford University Press.
- Haas, Peter M. (1992a) "Introduction: epistemic communities and international policy coordination" i *International Organization* 46 (1): 1-36
- Hadenius, Axel (1983) *Medbestämmandereformen*. Stockholm: Almqvist & Wiksell.
- Hedin, Astrid (2004) "Stalinism as a Civilization. New Perspectives on Communist Regimes" in *Political Studies Review*, Vol. 2, No. 2, pp. 166-184.
- Hedin, Astrid (2005a) "Die Reiseorganisation der Hochschulen der DDR – ein Reisekadernsystem sowjetischen Typus" ("The travel cadre system om the East German universities – a Soviet type travel cadre system") in Heiner Timmermann (red.) *Die DDR in Europa – zwischen Isolation und Öffnung*. Muenster, Hamburg, Berlin: Lit Verlag, s. 280-290.
- Hedin, Astrid (2005b) "Ingenstans den minsta motvilja? – den östtyska resekaderns besök i Sverige" i Anu-Mai Köll (red.) *Kommunismens ansikten*. Eslöv: Symposion, s. 284-317.
- Hedin, Astrid (2005c) "Wandel durch Annäherung", "Förändring genom närmande"? Sverige och DDR i Östpolitikens era" i Andreas Linderoth och Thomas Wegener Friis (red.) *Norden och DDR*. Odense: Southern Denmark University Press, s. 329-358.
- Hedin, Astrid (2008a, i tryck) "En sorbisk vals med den svenska publiken – mellanfolkliga förbindelser i det kalla kriget" i festskrift till professor Lennart Lundqvist, Lunds universitet, (red.) Ylva Stubbergård och Patrik Hall.
- Hedin, Astrid (2008b) "Deltagande totalitarism" i Sverker Gustavsson, Jörgen Hermansson och Barry Holmström (red.) *Statsvetare ifrågasätter. Uppsalamiljön vid tiden för professorsskiftet den 31 mars 2008*. Uppsala: Uppsala Universitet, s. 283-298.
- Junghans, Petra (2003) *Mitwirkung und Mitbestimmung der Betriebsgewerkschaftsleitung in den Betrieben der DDR. Eine empirische Untersuchung in Ost-Berliner Industriebetrieben*. Dissertation, Freie-Universität Berlin.
- Lucas, Edward (2008) *The New Cold War: Putin's Russia and the Threat to the West*. Palgrave MacMillan.
- MacKinnon, Mark (2007) *The New Cold War: Revolutions, Rigged Elections, and Pipeline Politics in the Former Soviet Union*. Carrol & Graf.
- Meyer, John W. and John Boli, George M. Thomas, Francisco O. Ramirez (1997) "World Society and the Nation-State" in *The American Journal of Sociology*, Vol. 103, No. 1, pp. 144-181.

- Nycander, Svante (2002) *Makten över arbetsmarknaden. Ett perspektiv på Sveriges 1900-tal*. Stockholm: SNS förlag.
- Nye, Joseph (2002) *The Paradox of American Power: Why the World's Only Superpower Can't Go It Alone*. Oxford University Press.
- Nye, Joseph (2004) "Soft Power: The Means to Success in World Politics". *Public Affairs*.
- Risse, Thomas.m (red), 1995. *Bringing transnational relations back in: non-state actors, domestic structures, and international institutions*. New York: Cambridge University Press.
- Sturmthal, Adolf (1964) *Workers Councils. A Study of Workplace Organization on Both Sides of the Iron Curtain*. Massachusetts: Harvard University Press.
- von Beyme, Klaus (1977) *Gewerkschaften und Arbeitsbeziehungen in kapitalistischen Ländern*. Muenchen: Piper Verlag.
- Westad, O.A. (2000) "The New International History of the Cold War: Three Possible Paradigms" in *Diplomatic History*, Vol. 24, No. 4, pp. 551-65
- Wohlförth, W. (2001) "The Russian-Soviet Empire: A Test of Neo-Realism, in *Review of International Studies*, Vol. 27, No. 5, pp. 2213-35.

Fair and Feasible Climate Change Adaptation

SVERKER C. JAGERS, GÖRAN DUUS-OTTERSTRÖM, JOHANNES STRIPPLE¹

1. Aim

The aim of the project “Fair and Feasible Climate Change Adaptation” (Fair-Ad) is to address the increasingly important and publicly highlighted climate change strategy of *adaptation* from an ethical and institutional perspective. More specifically, it aims at answering two overarching questions. *First*, what are the outlines of a *fair* politics of adaptation? Underlying this question is the assumption that adaptation – or the process of learning to cope with climate change – presents costs that have to be shouldered by agents, e.g. states, and that there are different ways of shouldering them. Based upon previous findings both by members of Fair-Ad (Jagers & Duus-Otterström 2007; 2008) and an increasing number of other scholars (e.g. Metz 2000; Singer 2002; Caney 2005; Page 2006), Fair-Ad will take a firm grip of the ethical challenge of more in detail examining what such a fair distribution would look like. As will become obvious below, this is no easy task. Nevertheless, despite its complex and difficult nature, to

further our understanding of the ethical pros and cons of different distributional principles is necessary if the global community wants to adapt the world to (unavoidable) climate change as fairly as possible – a requirement commonly pleaded for in the international climate change negotiations.

The second question proceeds from the first: Given the answer to the question regarding fair distribution, what *institutional arrangements* are needed to bring about a fair adaptation of climate change? This question pertains to the question of practical and political *feasibility*. Obviously, feasibility in itself has no direct ethical import. It is possible that the fairest way of adapting globally turns out to require an altogether unthinkable political structure. If so, the lessons to be drawn from “ideal” and “non-ideal” theory will diverge (Rawls 2001), but will nevertheless be importance for, e.g. future policy processes and negotiations concerning climate change adaptation. This plausible outcome is not to say that political theory or normative analysis should stand separated from what could possibly be done. To the contrary, there is a definite added value in answering, given the analysis of fair adaptation, what institutional arrangements (new, complementary or existing) that are necessary in order to put the fair distribution of adaptation costs into practice, and also to analyse whether some arrangements are easier to implement than others. Also in this part of Fair-Ad we will draw from earlier research performed by members of the project group (Stripple 1998; 2005; Jagers 2007; Jagers & Stripple 2003; Jagers, Paterson & Stripple 2003)

The two questions and ways of answering them are fleshed out in greater detail below under section 3.

1 Sverker C. Jagers och Göran Duus-Otterström är verksamma vid Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet. Johannes Stripple är verksam vid Statsvetenskapliga institutionen, Lunds universitet.
E-post: sverker.jagers@pol.gu.se
goran.duus-otterstrom@pol.gu.se
johannes.Stripple@svet.lu.se

2. Background: Climate Change Adaptation in Theory and Practice

The dangers associated with climate change call for a broad spectrum of policy responses and innovative strategies at the individual, local, national and international level. The UNFCCC (United Nations Framework Convention on Climate Change) highlight two fundamental response strategies: mitigation and adaptation. Mitigation means to limit (human induced) climate change by reducing the emissions of GHG (greenhouse gases) or by enhancing 'sink' opportunities, e.g. by planting trees and through sequestration.

Adaptation, on the other hand, aims to alleviate the adverse impacts of climate change. Since it is assumed that there will be a wide range of effects connected to climate change, e.g. unstable weather such as flooding, drought, hurricanes, new and spreading of diseases, sea-level increases, and consequently demographic changes, adaptation refer to a multiplicity of actions often with rather local uniqueness.

Although both mitigation and adaptation measures must be pursued to cope with climate change – not to speak of, to create an effective and inclusive international regime – most of hitherto attention has been devoted mitigation, both in science and the policy debate. The sensitivity to adaptation issues has, however, grown during the last few years, especially following the IPCC's (Intergovernmental Panel on Climate Change) Third Assessment Report (TAR). And there are good reasons for this, we believe. No matter how efficient and robust mitigation measures are or will be, a certain degree of climate change seems inevitable due to atmospheric accumulation of historical emissions and inertia in climate and ecolog-

ical systems. Thus, even with radical mitigation (emissions down 70-90% until 2050 in developed countries and approaching zero, or even lower, at the end of this century) atmospheric CO₂ stabilization will take 100-300 years and temperature stabilization will take a few centuries. Sea-level rise due to thermal expansion will continue for centuries and sea-level rise due to ice-melting will continue for several millennia (IPCC 2001). Hence, adaptation will be with us for the years to come.

While the international debate on adaptation is very much needed, it is also quite understandable that it has gained less attention in the present negotiations. It really *is* a difficult matter. To start with, almost by definition adaptation must vary across both geographical scales (i.e. from individual/local up to international level) and temporal scales (both coping with current impact and preparing for long-term effects). In addition, the idea of adaptation covers highly complex and still rather uncertain conditions: To a large extent we still do not know when, where and what will happen with the climate when atmospheric greenhouse gas concentrations is increasing. Despite an increasing awareness of non-linear features of the climate system, the scientific community is only at the beginning of formulating and testing hypothesis in climate models and against proxy data. The extent to which these non-linearities involve points of no return or thresholds defining alternative stable states with hysteresis effects is also unknown (Olsson and Stripple 2006).

However, these uncertainties and complexities are not the only reason why adaptation has been kept a Cinderella in the international climate negotiations. For example, after been agreed upon at the

COP-meeting in Marrakesh in 2001, there are now three different international funds aimed to collect means to cover the costs for adaptation projects, mainly in countries particularly vulnerable and least capable to finance the projects by themselves.¹ These funds are, however, afflicted with a number of problems. The first Fund, the Kyoto Protocol's Adaptation Fund (AF), is primarily supposed to be replenished through a two percent levy on the Kyoto Protocol's Clean Development Mechanism. Although already set in action, many formal issues remain before the fund is fully functioning, e.g. it is still unclear who is actually qualified to apply from the fund and not the least: who should manage the fund? The second fund, Least Developed Country Fund (LDC), is supposed to support at least 49 LDC: s in their designing of national adaptation programmes of action. Finally, there is the Special Climate Change Fund (SCCF) which is aimed to support a variety of adaptation initiatives, e.g. technology transfer, transport, industry, natural resources and waste management – i.e. largely to assist developing countries to diversifying their economies (Dessai 2003). While it is decided that the latter two funds are operated by GEF (Global Environmental Facility) under the umbrella of UN, and the funds are already operational, at least one remaining important problem with both the funds is that they are based upon voluntary contributions. Apart from these adaptation funds, an obvious instrument to cope with society's climate change vulnerability is insur-

ance. As has been discussed elsewhere, this option is mainly available in the most developed countries today (and also in the future) (Jagers, Paterson & Stripple 2003).

Furthermore, adaptation is costly (UN-FCCC 2007). For example, with the present size and development of AF, which has been estimated by the World Bank to amount to between \$270 to \$600 million by 2012, the global community is quite far from being able to cover the expected *annual* developing countries adaptation costs of between \$9 and \$41 billion (Muller 2006). Thus, for the other two – voluntary based – funds to cover the annual costs, the donor countries must leave significant contributions.

If the costs and complexities concerning adaptation have so far hindered significant political action, the more fundamental ethical question of *who should pay for adaptation* remains insufficiently answered. Virtually all agree that climate change, in being a border-crossing environmental problem, calls for cost division between states. But there is little towards the way of an accepted distribution, at least not in a robust form.

There is today a growing literature which assesses different distributions of costs associated with climate change from an ethical perspective (Gardiner 2004 and Page 2006 presents accessible overviews). As a rule, the conclusion that the industrialised, wealthy world should shoulder the necessary burdens is reached. However, any impression of agreement this may give is illusory: underneath remains great disagreement on the *reason why* developed countries should take the costs. Some argue that it is the historical record of pollution which is relevant (Neumayer 2000). Others argue that it is the present levels of pollution (Shue 1999). Others yet argue that it is the wealthy world's ability to take

1 While the greatest losses, in absolute terms, occur in the industrialised world, when measured in relation to wealth, losses from extreme weather events are much higher in developing countries.

responsibility relatively easily (Page 2006). And some argue that it is the fact that the developed world has benefitted from the pollution of prior generations which places it under a duty to shoulder the burdens (see Caney 2005: 756-7). These are rival answers. They also present different ways of handling a *future world* where the present contingency – that the richest are also those who emit the most – is no longer the case. A more robust agreement on the ethics of climate change – something Fair-Ad is aiming at – would be able to handle not only distributions in the world as it is today, but also future and potentially very different states of the world.

If research into the ethics of climate change is still making headway today – a particularly promising account is given by Caney (2005) – it has, however, tended to overlook the particular question of climate change *adaptation* (Jagers & Duus-Otterström 2008). Either it focuses specifically on mitigation; in particular the ethics of emission rights trading (see e.g. Singer 2001), or it assumes all costs of climate change to be analyzable according to the same logic and see the choice between (different proportions of) mitigation or adaptation as merely a pragmatic one (see e.g. Caney 2005). But there are reasons to believe that *adaptation presents partly different ethical questions than mitigation*. The consequence is that the present literature fails to address one of the two strategies of climate change management out there, which must be considered a significant lacuna.

An increasingly strong case for saying that adaptation and mitigation poses partly different questions has been developed (Berkhout 2005; Paavola & Adger 2006; Jagers & Duus-Otterström 2008). The key difference is that while mitigation has no distributive outcome-side, adaptation does, raising questions about other-regar-

ding duties (unlike what holds for mitigation, adaptation requires that resources are first collected and then allocated). Also, whereas mitigation involves a clear criterion for where the ethical responsibilities stop, adaptation is not as clearly connected to actual levels of emissions.¹ These insights are fairly new, and it is uncertain what will come of them in the future.

3. Project design

The first question addressed by Fair-Ad is the question of fair adaptation: Which way of distributing the costs of adaptation is the fairest?

This question will be answered in three steps. First, we will survey what principles of distribution have hitherto been suggested, by both scholars and practitioners. Call this the descriptive step. Secondly, we will analyze the strengths and weaknesses associated with each of the suggested distributional principles. In this evaluative step, we follow the “coherentist” approach usually employed by normative analysts today (see e.g. Glover 1990; Daniels 1996; Rawls 2001; Tännsjö 2001; Page 2007). According to this methodology, principles are tested against firmly held ethical intuitions about right and wrong. A principle which violates basic norms – say, a principle which consistently allocates the burdens on the least deserving agents – is weakened by it. The quest is to find situation where principles and ethical intuitions (of varying degree of particularity) are in harmony with one another. Rawls refers to such a situation as a state of “reflective equilibrium” (Rawls 2001).

¹ It seems less problematic to absolve a ‘green’ state from obligations to mitigate than it does to absolve it from obligations of adaptation.

In a reflective equilibrium, the principle or set of principles one employs are well thought through and are free from devastating counterexamples and inconsistencies. That there remains uncertainty with regard to the truth-value of such an answer is an unavoidable part of the game of normative analysis (Page 2007). What one looks for is the position best supported by arguments; one seeks to find the ethical beliefs that are most justified to embrace after a systematic and impartial analysis of the different ways of making firmly held ethical beliefs and principles fit together. The evaluative step consists of subjecting different distributive principles to normative analysis. Next come what we may call the conclusive step, which is about identifying the position best supported by arguments in equilibrium.

The second question, concerning institutional arrangements, is twofold and consists of the following sub-questions: (a) What *institutional arrangements* are needed to bring about a fair adaptation of climate change? and (b) Seen from the present global political order, how *feasible* would such an institutional arrangement be? To answer sub-question (a), we will assess different institutional arrangements in terms of their ability to realise the preferred distributive principle. Which arrangements that will be deemed relevant of course depends on what principle that emerges from Fair-Ad's first segment, precluding us from being able to go into specifics here. Suffice to say here that a politics of adaptation based on that the polluter should pay would clearly need a different institutional design than one based on that the wealthy have an obligation to help the vulnerable regardless of where they live. There is certainly no shortage of such proposed institutional designs (Page

2006: 173ff): one may imagine more or less cosmopolitan ones; more or less compensation-based ones; more or less insurance-based ones; ones that are based on taxing emissions and ones that are based on global welfare politics; ones that and so forth. The task for us here is to conclude which institutional arrangement can be considered particularly apt to put the preferred distributive principle into practice.

References

- Berkhout, F. (2005): Rationales for adaptation in EU climate change policies. *Climate Policy*. 5(3): 377-391.
- Burton, I., E. Diringer & J. Smith (2006): "Adaptation to Climate Change: International policy Options": Report prepared for the *Pew Center on global Climate Change*.
- Caney, S. (2005): "Cosmopolitan Justice, Responsibility, and Global Climate Change" *Leiden Journal of International Law* 18, 747-75.
- Carlsson, S & Kumlin, S. (1998): "Den bärkraftiga utvecklingen och opinionens globala underskott". (Sustainable Development And The Global Deficit Of The Swedish Opinion) Bokkapitel i Holmberg, S & Weibull, L. (red) *Opinionssamhället, SOM-rapport nr 20*, SOM-institutet – Samhälle, Opinion, Mass-media, Göteborgs universitet.
- Daniels, N. (1996): *Justice and Justification: Reflective Equilibrium in Theory and Practice*, New York: Cambridge University Press.
- Dessai, S. (2003): The special climate change fund: origins and prioritisation assessment. *Climate Policy*. 3(3): 295-302.
- Gardiner, Stephen M. (2004): "Ethics and Global Climate Change", *Ethics* 114:3, 555-600.
- Glover, J. (1990): *Causing Death and Saving Lives*, London: Penguin Books.
- IPCC (2001): *Climate change 2001: Impacts, adaptation, and vulnerability*. Contribution of Working Group II to the Third Assessment Report of the IPCC (MacCarthy, J.J. et al. [eds.]). Cambridge, Cambridge University Press.

- Jagers, S.C. (2003): *Justice, Liberty and Bread – for All? On the compatibility between sustainable development and Liberal Democracy*: Göteborg Studies in Politics no 79.
- Jagers, S.C., M. Paterson & J. Stripple (2003): "Privatising Governance, Practising Triage: Securitization of Insurance risks and the Politics of Global Warming", in *Business in International Environmental Politics: a Political Economy Approach*, edited by D. Levy & P. Newell, Cambridge MA: MIT Press.
- Jagers, S.C. & Stripple, J. (2003): "Climate Governance Beyond the State". *Global Governance*. 9(3): 385-399.
- Jagers, S.C. & Duus-Otterström, G. (2007): "Intergenerational Responsibility. Historical Emissions and Climate Change Adaptation", in *The Quality of Government Working Papers Series* (2007:4). ISSN. 1653-8919.
- Jagers, S.C. (2007): *Prospects for Green Liberal Democracy*: Lanham: University Press of America.
- Jagers, S. & Duus-Otterström, G. (2008): "Climate Change Responsibility. On Moral Divergences between Adaptation and Mitigation", (submitted, *Environmental Politics*).
- Low, N. & Gleeson, B. (1998): *Justice, Society, and Nature*. London: Routledge.
- Metz, B. (2000): International equity in climate change policy. *Integrated Assessment*. 1(2): 111-126.
- Muller, B. (2006): *Climate of Distrust: The 2006 Bonn Climate Change Adaptation Fund Negotiations* OIES.
- Neumayer, E. (2000): "In defence of historical accountability for greenhouse gas emissions", *Ecological Economics* 33.
- Olsson, L. and J. Stripple (2006). Environmental Thresholds – The case of climate change. In R. Haines-Young, M. Potshin, and D. Cheshire (Eds), *Defining and identifying Environmental Limits for Sustainable Development*. Department of Food, Agriculture and the Environment (DEFRA).
- Paavola, J. & W.N. Adger (2006): "Fair Adaptation to Climate Change", *Ecological Economics* 56, 594-609.
- Page, E. (2007): "Justice Between Generations: Investigating a Sufficitarian Approach", *Journal of Global Ethics*, 3(1), 3-20.
- Rawls, J. (2000): *A Theory of Justice*, Oxford: Oxford University Press.
- Singer, P. (2002): *One World*, New Haven: Yale University Press.
- Stripple, J. (1998). *Securitizing the Risks of Climate Change: Institutional Innovations in the Insurance of Catastrophic Risk*. Laxenburg: International Institute for Applied Systems Analysis (IIASA).
- Stripple J. (2005) *Climate Change after the International: Rethinking Security, Territory and Authority*. PhD Thesis, Department of Political Science, Lund University. ISBN 91-88306-55-0.
- Shue, H. (1999): "Global environment and international inequality", *International Affairs* 75: 3.
- Tännsjö, T. (2001): *Du skall understundom dräpa!* Stockholm: Prisma.
- UNFCCC (2007) *Investment and Financial Flows: Background paper on analysis of existing and planned investment and financial flows relevant to the development of effective and appropriate international response to climate change*.

Svenska stadsregioner: Demokrati, lokalt medborgarskap och politiska institutioner

ANDERS LIDSTRÖM, CHRISTINE HUDSON, NIKLAS EKLUND, JOHAN LUNDBERG, KERSTIN WESTIN¹

Kunskapsproblem och syfte

Detta projekt handlar om utvecklingen mot stadsregioner och dess konsekvenser för lokalt medborgarskap och lokala politiska institutioner. Stadsregioner, som består av en centralkommun och omgivande kommuner, får allt större betydelse för ekonomisk utveckling, konkurrenskraft och livsmiljö. Inom stadsregionerna är det vanligt att individer bor i en kommun men arbetar, konsumerar och tillbringar sin fritid inom andra kommuner.

Trots att stadsregioner inte är politiska beslutsenheter i formell mening blir de i allt högre grad arenor för medborgerligt handlande, politik och offentlig förvaltning. Därmed utmanas de existerande enheterna för den lokala demokratin. Det

lokala medborgarskapet med bl.a. rösträtt och skattebetalningsskyldighet är knutet till kommunen där individen bor, men nyttjandet av territoriet och kommunal service sträcker sig ofta utanför detta. Kommuner tillhandhåller tjänster i första hand för de egna medborgarna men får acceptera att denna service i vissa fall också nyttjas av individer bosatta i andra kommuner. Medborgare i en kommun kan komma att vilja påverka beslut som fattas i andra kommuner men krav kan också komma att ställas på att kostnaderna ska fördelas så att även de utomkommunala nyttjarna, t.ex. de som bor i fritidshus, är med och betalar för (viss skattefinansierad service).

Ett uttryck för utvecklingen mot stadsregioner är den tilltagande arbetspendlingen. Mellan 1985 och 2000 ökade pendlingen över kommungräns från 22 till 30 procent av arbetskraften. I en översikt har detta betecknats som ”troligen den största strukturella förändringen av landets samlade arbetsmarknad under de senaste trettio åren” (Svenska Kommunförbundet 2004:12). Även det dagliga resandet för fritidsändamål har ökat (SIKA 2007) samtidigt som koncentration inom dagligvaruhandel och olika servicefunktioner inneburit att hushållens inköp av varor och tjänster i högre grad sker på avstånd (Glesbygdsverket och Konsumentverket 1997). Det pågår en tyngdpunktsförskjutning i fråga om det lokala territoriets användning i Sverige, från ett inomkommunalt nyttjande mot ett mer interkommunalt. Samtidigt är skillnaderna mellan olika geografiska områden stora. Förändringarna har olika förutsättningar, förlopp och utbredning i t.ex. stadsregioner av olika storlek.

Trots den tilltagande betydelsen av de svenska stadsregionerna har deras konsekvenser för demokrati, det lokala med-

1 Professor Anders Lidström och docent Christine Hudson är verksamma vid Statsvetenskapliga institutionen. Docent Kerstin Westin är verksam vid kulturgeografiska institutionen. Fil dr Niklas Eklund är verksam vid statsvetenskapliga institutionen. Fil dr Johan Lundberg är verksam vid Institutionen för nationalekonomi. Samtliga finns vid Umeå universitet.
E-post: anders.lidstrom@pol.umu.se
chris.hudson@pol.umu.se
kerstin.westin@geography.umu.se
niklas eklund@pol.umu.se
johan.lundberg@econ.umu.se

borgarskapet och de politiska institutionerna hittills endast berörts sporadiskt av samhällsforskningen. Studier av genuseffekter har helt lyst med sin frånvaro. Mer systematiska och tvärvetenskapligt sammanhållna studier saknas. Detta projekt bidrar därför med ny kunskap om en företeelse av starkt växande betydelse, både i det svenska samhället och internationellt.

Syftet med projektet är att undersöka vilka konsekvenser utvecklingen mot stadsregioner har för det lokala medborgarskapet och de lokala politiska institutionerna. Projektet prövar antaganden i institutionell teori (t.ex. March & Olsen 1989, Thelen 1999, Peters 2005) om trögheter och path-dependencies som finns inbyggda i existerande institutioner samt i rådande värderings- och beteendemönster. Trots detta kan institutioner förändras, antingen gradvis eller mer fundamentalt. Förändringarna kan drivas fram av starka yttre krafter, interna obalanser och/eller kraftfulla aktörers aktiva handlande. Institutioner kan svara med olika typer av respons. Särskilt uppmärksammas hur och i vad mån existerande och nya organisationer fungerar instrumentellt, kulturellt och/eller i ett myt/modesperspektiv (jfr Christensen m.fl. 2005). Detta kan ge avtryck på både individer och organisationer. Genom att relatera våra empiriska studier till litteraturen om institutionell teori avser vi att pröva hur långt denna teoribildning förmår att förklara det som sker i mötet mellan tendenserna mot stadsregioner och de existerande institutionerna samt i vad mån teorin behöver vidareutvecklas eller förändras. Det institutionella perspektivet kombineras med mer specifika genusvetenskapliga, statsvetenskapliga, kulturgeografiska och nationalekonomiska angreppssätt.

Genomförande

Projektet utförs som två länkade delstudier. I den ena undersöks *medborgarna i stadsregionerna*. Detta innefattar medborgarnas politiska orientering och deltagande över kommungränser men berör också i vad mån det finns skillnader i dessa avseenden inom olika delar av stadsregionen samt mellan män och kvinnor (Garvill, m.fl. 2000, Friberg m.fl. 2004, Hudson & Rönnblom 2007). Är stadsregionen politiskt skiktad, t.ex. med olika typer av deltagande och demokratisyn i centrum och periferi (jfr Lidström 2006, 2007)? Studien gäller vidare frågor om hur lokalt medborgarskap, deltagande i samhällslivet och lokala identiteter färgas av att man bor i en stadsregion. Människors identitet kan ofta vara starkt knuten till speciella platser (Relph 1976). Hur ser identitetsmönstren ut för dem som bor i stadsregioner och råder skillnader mellan stadsregionens centrum och periferi i dessa avseenden? Vad händer för den som tillbringar en stor del av sin tid på ett arbete i en annan kommun i stadsregionen eller på väg till och från arbetet? Växer det fram en bredare identitet, kopplad till stadsregionen? Gäller detta för både män och kvinnor?

Medborgarnas preferenser i fråga om serviceutnyttjande och betalningsvillighet ingår också i undersökningen. Hur påverkas det kommunala serviceutnyttjandet av mobiliteten? Finns det överspillningseffekter inom stadsregionerna, t.ex. genom att kommunal service i en kommun utnyttjas av andra, hur legitimt är detta bland dem som betalar för servicen och skapar det krav på kompensation till den egna kommunen (Lundberg 2006). Använder sig medborgarna aktivt av kunskaper om utgifts- och skattenivåer i grannkommunerna när man bedömer hur den egna kommunen styrs (se exempelvis

Walker 1969)? Tar medborgarna hänsyn till skattesatser och utgiftsnivåer vid valet av bostadsort? Förekommer det att man jämför den egna kommunen med likartade kommuner på annat håll än i den egna stadsregionen?

I den andra delstudien undersöks hur *de politiska institutionerna* i stadsregionerna anpassar sig till den förändrade verkligheten (Keating 2001, Jouvre & Lefèvre 2002, Hamilton et al 2004, Bäck 2005, Hendriks et al 2005). I vad mån förekommer konkurrens mellan kommunerna, t.ex. om skatte- och utgiftsnivåer (Besley & Case 1995)? Växer helt nya formella och informella institutioner för gemensamt beslutsfattande fram och vilken typ av problem blir i så fall föremål för försök till lösningar? Vilken betydelse har ansvaret för en hållbar utveckling i detta sammanhang (jfr Boverket 2005)? I vad mån väljer man governance- eller nätverksbaserade samarbeten som kanske även innefattar privata aktörer (Heinelt & Kübler 2005, Lidström 2005)? Hur påverkas redan existerande institutionella enheter för politik och förvaltning av dessa förändringar? Hur hanteras konflikten mellan den representativa demokrati som är knuten till de enskilda kommunerna och det interkommunala samarbetets ofta mer flyktiga och indirekta former för beslutsfattande. Hur går ansvarsutkrävandet till? Hur ser maktbalansen ut mellan centralkommun och kranskommuner? När kommunens roll som lokalt demos utmanas väcks också frågan om hur den nya lokala demokratin kan organiseras. Finns stöd för att pröva nya former, t.ex. hearings om gränsöverskridande problem och lokala folkomröstningar som är gemensamma för flera kommuner (jfr omröstningarna om trängselavgifter i Stockholm 2006)?

Metoder och upplägning

I projektet kombineras systematiskt kvantitativa och kvalitativa metoder. De empiriska undersökningarna genomförs i två urval svenska stadsregioner. Det större urvalet utgörs av fem stadsregioner (avgränsade som centralkommun med tillhörande lokalt arbetsmarknadsområde) av olika storlek: En stor (Göteborg), två medelstora (Umeå och Norrköping) och två mindre (Oskarshamn och Värnamo). Dessa har redan använts som stadsregionurval i ett tidigare forskningsprojekt vid Umeå universitet – Urban Design (2002-03). I detta större urval genomförs vidare projektets studie av hur de politiska institutionerna påverkas. Detta sker i huvudsak på basis av dokumentanalyser samt genom intervjuer med politiska eliter, förvaltningspersonal och lokala bedömare.

Ett mindre urval omfattar de bägge stadsregionerna Göteborg och Umeå. Tidigare studier har visat att de stadsregionala effekterna är mer påtagliga i större regioner men också att det finns skillnader mellan storlekskategorier. I dessa stadsregioner planeras olika typer av mer djuplodande undersökningar. En enkätundersökning genomförs bland medborgare med frågor om demokrati, medborgarskap, deltagande, serviceutnyttjande, rese-mönster samt skatte- och avgiftsbetalning. Flera frågor från projektet Urban Design följs upp i den nya enkäten för att ge underlag för analyser av förändringar över tid. Respondenterna väljs ut slumpmässigt och stratifieras så att hälften är bosatta i centralkommunen och hälften i kranskommunerna. Utöver detta genomförs flera omgångar med fokusgruppsundersökningar med olika kategorier medborgare samt intervjuer med politiker och andra stadsregionala nyckelaktörer.

Vid studierna av medborgarnas bedömningar av skattesatser och avgiftsnivåer används både data från enkätundersökningarna och statistik från SCB. Analyserna sker med hjälp av en kombination av dynamiska paneldatamodeller och rums-
lig ekonometri. Detta gör det möjligt att fånga upp både tidsdynamiken och interaktionen mellan de kommuner som enligt olika definitioner uppfattas som grannar.

Projektet innehåller också jämförande aspekter. De studier som utförs kommer att relateras till liknande undersökningar i andra länder. Särskilt relevant är ett motsvarande norskt projekt som finansieras av Norges forskningsråd och bedrivs av Forskare Jacob Aars vid Rökkansentret vid Universitetet i Bergen ("Nye storbyregioner – endret deltakelse? Borgere, partier og frivillighet"). Vi har också initierat ett samarbete med The International Metropolitan Observatory, som jämför politik och regionalisering i storstäder i Europa och Nordamerika, under ledning av Vincent Hoffmann-Martinot, Boreaux University och Jefferey Sellers, University of Southern California, Los Angeles.

Publicering från projektet sker dels i form av en gemensam slutbok på svenska om svenska stadsregioner, dels i form av artiklar i internationella referegranskade tidskrifter.

Forskargruppen

Projektet genomförs av en mångvetenskaplig forskargrupp vid Umeå universitet. Det leds av professor Anders Lidström, statsvetenskapliga institutionen (fokuserar särskilt på demokrati, deltagande och ansvarsutkrävande). Gruppen består i övrigt av docent Christine Hudson, statsvetenskapliga institutionen (främst frågor om jämställdhet och utanförskap),

docent Kerstin Westin, kulturgeografiska institutionen (studerar fr.a. omfattning och drivkrafter till förändrad mobilitet och servicenyttjande samt attityder till dessa), FD Niklas Eklund, statsvetenskapliga institutionen (fokus på förvaltning och institutionellt samarbete) samt Johan Lundberg, fil dr i nationalekonomi och verksam vid institutionen för nationalekonomi och Centrum för regionalvetenskap (CERUM) (studerar ekonomiska aspekter på individers och institutioners handlande).

Referenser

- Besley, T., & Case, A., 1995. Incumbent Behaviour: Vote Seeking, Tax Setting and Yardstick Competition. *American Economic Review* 85 (1), pp. 25-45.
- Boverket 2005. Är regionförstoring hållbar? Boverket, Karlskrona.
- Bäck, H., 2005. Communication, Cohesion and coordination. Metropolitan Regions in Sweden. In Hoffmann-Martinot, Vincent & Sellers, Jefferey, (eds) *Metropolitanization and Political Change*. Wiesbaden: VS verlag für sozialwissenschaften.
- Christensen, T., Læegreid, P., Roness, P.G., & Røvik, K.A., 2005. *Organisationsteori för offentlig sektor*. Malmö: Liber.
- Friberg, T., Brusman, M. & Nilsson, M., 2004. *Persontrafikens "vita fläckar". Om arbetspendling med kollektivtrafik ur ett jämställdhetsperspektiv*. Linköpings universitet: Centrum för kommunstrategiska studier.
- Garvill, J., Malmberg, G. & Westin, K., 2000. *Värdet av att flytta och att stanna – om flyttningsbeslut, platsanvändning och lönsamheten*. Fritzes offentliga publikationer. SOU 2000:36.
- Glesbygdverket och Konsumentverket 1997. *Service i lands- och glesbygd*.
- Hamilton, D.K.; Miller, D.Y. & Paytas, J., 2004. Exploring the Horizontal and Vertical Dimensions of the Governing of Metropolitan Regions. *Urban Affairs Review*, vol 40 (2), pp. 147-182.

- Heinelt, H., & Kübler, D., 2005. *Metropolitan Governance. Capacity, democracy and the dynamics of place*. London and New York: Routledge.
- Hendriks, F., van Stipdonk, V. & Tops, P. (eds), 2005, *Urban-Regional governance in the European Union. Practices and prospects*, Amsterdam: Elsevier.
- Hudson, C. & Rönnblom, M., 2007. Regional development policies and the construction of gender equality – the Swedish case. *European Journal of Political Research*, vol 46 (1), pp. 47-68.
- Jouve, B. & Lefèvre, C., 2002. Urban Power Structures: territories, actors and institutions in Europe. In Jouve, B., & Lefèvre, C. (eds), *Local Power, Territory and Institutions in European Metropolitan Regions*. London: Frank Cass.
- Keating, M., 2001. Governing Cities and Regions: Territorial Restructuring in the Global Age. In Scott, Allen J. (ed), *Global City-Regions. Trends, Theory, Policy*. Oxford: Oxford University Press.
- Lidström, A., 2005. Urban-Regional Cooperation: The Case of Umeå in Sweden. In Hendriks, F., van Stipdonk, V. and Tops, P. (eds), *Urban-Regional governance in the European Union. Practices and prospects*, Amsterdam: Elsevier.
- Lidström, A., 2006. Commuting and Citizen Participation in Swedish City-Regions. *Political Studies*, vol 54 (4), pp. 865-888.
- Lidström, A., 2007. Citizens' inter-municipal political orientations: evidence from Swedish city-regions. Presented at XVI Nordic local government research conference, 23-25 November 2007, Göteborg University.
- Lundberg, J., 2006. A Spatial Interaction Model of Benefit Spillovers from Locally Provided Public Services. *Regional Studies*, Vol. 40 (6), pp. 1-14.
- March, J.G., & Olsen, J.P., 1989. *Rediscovering Institutions*. New York: Free Press.
- Peters, G.B., 2005. *Institutional Theory in Political Science. The 'New Institutionalism'*. 2nd edition. London, New York: Continuum.
- Relph E., 1976. *Place and placelessness*. London: Pion.
- SIKA 2007. *RES 2005-06 – Den nationella resvaneundersökningen*. SIKÅ 2007:19.
- Svenska Kommunförbundet 2004. *Tillväxtens geografi – en underlagsrapport om välfärdens villkor*. Stockholm.
- Thelen, K., 1999. Historical Institutionalism in Comparative Politics. *Annual Review of Political Science*, vol 2, pp 369-404.
- Walker, J.L., 1969: The Diffusion of Innovations among the American States. *American Political Science Review*: 63(3), 880-899.

Lokalpolitikens legitimitet. Individuella och kontextuella variationer

ANDERS LIDSTRÖM,
KATARINA ERIKSSON¹

Forskningsproblem och syfte

Hur legitima är de svenska kommunerna som politiska system? Detta projekt avser att utveckla teori och empiriskt analysera variationer i fråga om de svenska kommunernas legitimitet. Legitimiteten ses som de egna medborgarnas acceptans av kommunernas utövning av auktoritet inom sitt territorium. Medan staten ger kommunerna legalitet grundar sig legitimiteten främst på att systemet gillas av de egna medborgarna. Trots legitimitetsbegreppets betydelse inom samhällsvetenskaperna saknas forskning om den lokalpolitiska legitimitetens speciella villkor. I detta projekt undersöks både teoretiska och empiriska aspekter på detta: Vad skiljer lokalpolitisk legitimitet från andra former av legitimitet? I vilken utsträckning, hur och varför varierar kommuners legitimitet, såväl mellan kommuner av olika karaktär som mellan olika individer?

Områdesöversikt

Legitimitet är ett av samhällsvetenskapernas allra viktigaste begrepp. Grundfrågan gäller hur det kan komma sig att medborgare accepterar att underordnas ett politiskt styre och begreppet har främst utvecklats med avseende på statens rätt att utöva auktoritet. Max Webers (1947) studier gällde bl.a. hur olika typer av politisk auktoritet kan legitimeras. Jürgen Habermas (1975) studerade staters legitimitetskriser. David Eastons (1965) systemteori lade grunden till studier av politiska systems legitimitet. Med Europeiska Unionens tilltagande betydelse har legitimitetsbegreppet även kommit till användning vid studier av dess medborgerliga förankring och acceptans (jfr t.ex. Arnulf & Wincott 2002, Kohler-Koch & Rittberger 2007).

Studier av legitimiteten hos lokala politiska system har emellertid i stort sett lyst med sin frånvaro i den internationella forskningslitteraturen. Detta är anmärkningsvärt med tanke på att vi lever i politiska system som i allt högre grad präglas av flernivåstyrning, och att den lokala nivån i många länder har stor betydelse både för självständigt lokalt beslutsfattande och för förverkligandet av nationell välfärds politik. Det kan finnas flera orsaker till denna brist. Eftersom kommuner till skillnad från stater saknar suveränitet är de måhända mindre intressanta att studera och kanske har man antagit att de enbart avspeglar statens legitimitet. Även kommuner med begränsad autonomi har emellertid beslutsfattare som är valda av medborgarna och ansvariga inför dessa. I åtskilliga europeiska stater har kommunerna en egen maktställning och svarar för viktiga uppgifter i medborgarnas vardag (Lidström 2003). I de flesta stater, däribland Sverige, bör man förvänta sig

1 Professor Anders Lidström och fil dr Katarina Eriksson är verksamma vid Statsvetenskapliga institutionen, Umeå universitet. E-post: anders.lidstrom@pol.umu.se katarina.eriksson@pol.umu.se

att kommuner har en egen legitimitetsgrund som är separat från statens, och som därmed också borde kunna skilja sig åt mellan kommuner.

Frågan om legitimitet knyter an till en omfattande litteratur om förtroende för och tillit till politiska beslutsfattare och det politiska systemet. Forskare inom denna tradition har ofta anknutit till de senaste årens debatt om misstroende mot politiker och politiska institutioner när de problematiserat vilka betingelser som ligger bakom förtroende resp misstroende (jfr t.ex. Listhaug 1995, Norris 1999, Warren 1999). Studier av politiskt förtroende har främst gällt den nationella politiska nivån, men även den lokala nivån har undersökts (Denters 2002, Norén Bretzer 2005, Rahn & Rudolph 2005 och Van Ryzin 2005). Legitimitetsbegreppet erbjuder ett sätt att föra dessa analyser vidare, bl.a. genom att det gör det möjligt att skilja mellan olika grunder för och typer av medborgerlig acceptans av den politiska auktoriteten.

Studier av lokalpolitiska systems legitimitet är inte bara relevanta i sig utan kan också bidra med mer generella insikter om legitimitetens karaktär. Med Peter Johns (2006) vokabulär präglas kommunerna av både *numerosity* och *propinquity*. Genom att ett stort antal sådana enheter befinner sig inom en och samma nationella kontext kan analyser av variation ligga till grund för mer generella slutsatser om betingelserna för legitimiteten. Genom sin hanterbarhet och begränsade omfattning lämpar sig samtidigt kommuner mycket väl för nära fallstudier.

Projektbeskrivning

Fritz Scharpf (1999) har föreslagit två grunder för hur demokratiska politiska system blir legitima: Den första gäller systemens *inflödeslegitimering* vilket avser i vad

mån det politiska systemet handlar i överensstämmelse med medborgarnas preferenser. Den andra gäller systemens *utflödeslegitimering*, dvs i vad mån de förmår lösa kollektiva problem och tillhandahålla services med god kvalitet (jfr även Rothstein 2001). Heinelt och Haus (2005) menar att man dessutom måste ta hänsyn till hur de procedurer ser ut som omvandlar inflödet till ett utflöde, och ifall dessa är öppna och genomskinliga. Detta kallas systemens *genomflödeslegitimering* (för de svenskspråkiga beteckningarna, se Bäck & Larsson 2006). Idealt bör politiska system ha höga värden på alla tre former av legitimering men i praktiken kan detta variera. System kan t.ex. ha stark genomförande- och utflödeslegitimering men svag inflödeslegitimering. Heinelt och Haus indelning i tre legitimeringsgrunder kommer att användas som analysinstrument i denna studie.

Weber (1947) menade att medborgarnas uppfattningar är avgörande för legitimiteten medan hans kritiker, bl.a. Beetham (1991) hävdade att det även finns andra förhållanden som bör beaktas, bl.a. lagarnas ställning och förekomsten av aktivt stöd. Stater blir knappast legitima enbart för att de accepteras av de egna medborgarna. I dagens läge måste de också vinna acceptans i världssamfundet. För kommuner, vars legala ställning definieras av staten, gäller emellertid legitimiteten i allt väsentligt relationen till de egna medborgarna. Medan grannstater kan betrakta en nybildad utbrytarstat som illegitim, är detta knappast relevant i relationen mellan kommuner. Ett studium av lokala politiska systems legitimitet bör därför baseras på medborgarnas bedömningar.

Ett grundläggande antagande i denna undersökning är därmed att de lokalpolitiska systemens legitimitet kan variera – i fråga om olika legitimitetsgrunder, mellan kommuner och mellan individer. Efter-

som det inte finns några tidigare studier av lokalsystems legitimitet av detta slag får denna undersökning betraktas som explorativ. Ett av våra syften är också att utveckla teori. Detta hindrar emellertid inte att vi redan inledningsvis kan precisera några antaganden som skall prövas i analysen:

1. *Variationer mellan legitimitetsgrunder:* Eventuella variationer i detta avseende antas avspegla specifika lokala förhållanden. I kommuner med lågt valdeltagande och svagt civilsamhälle, t.ex. med låg aktivitet i medborgarsammanslutningar, borde man förvänta sig svag inflödeslegitimering. Genomflödeslegitimering är sannolikt svagare i kommuner som är dåliga på att informera om hur de bedriver sin verksamhet. Utflödeslegitimeringen borde vara svagare i kommuner med dokumenterat dåliga resultat i fråga om t.ex. skolans prestationer, äldreomsorgen, miljöverksamhet, etc.

2. *Variationer mellan kommuner:* Skillnader mellan kontexterna antas ha olika betydelse för olika legitimitetsgrunder (se ovan under punkt 1). Utöver detta antas också mer generellt system med god tillgång på resurser (god kommunal ekonomi samt med medborgare som har goda inkomster och hög utbildningsnivå) vara mer legitima än andra. Politiskt-institutionella variabler, t.ex. förekomst av lokalt politiskt konsensus och stabilt politiskt styre, antas också ha betydelse för legitimiteten (jfr Lidström 2008).

3. *Flernivåfrågan: Är variationen i första hand kontextuell eller individuell?* Betydelsen av det lokala sammanhanget har redan understrukits och vi antar att detta kvarstår, även i en multilevel-analys. Erfarenheter från tidigare studier visar emellertid att individegenskaper tenderar att vara mest betydelsefulla. Exempelvis brukar de som nyttjar offentlig verksamhet vara mer po-

sitivt inställd till denna än andra oberoende av i vilken kontext dessa befinner sig (Nilsson 2006).

Genomförande och metod

Under hela projektets gång pågår teoriutveckling och empiriska analyser parallellt. Teoriarbetet utgår ifrån en bred genomgång av den existerande litteraturen i syfte att utveckla teori om de speciella villkor som kännetecknar lokala politiska systems legitimitet, hur dessa skiljer sig från andra tillämpningar av begreppet och hur man kan förstå att legitimitet varierar mellan individer och lokala kontexter.

De empiriska analyserna genomförs i två steg. I det första utförs analyser av SCB:s *Medborgarundersökningar*, som gjorts tillgängliga för detta projekt för forskningsändamål. Sedan 2005 genomför SCB på beställning av intresserade kommuner standardiserade medborgarundersökningar bland slumpmässiga urval om 500 eller 1000 medborgare (de större urvalen i de större kommunerna). Undersökningen innehåller frågor om bl.a. den lokala servicen, förtroende för beslutsfattare och påverkansmöjligheter och kan användas för att fånga in medborgarnas bedömningar om de tre legitimitetsgrunder som analyseras i detta projekt. Frågor har också ställts om de individer som besvarat enkäten, t.ex. om deras kön, ålder, boendeort, serviceutnyttjande, kontakter med politiker och tjänstemän samt hur länge de bott i kommunen. Undersökningen har hittills genomförts i 156 kommuner och omfattar enkätsvar från ca 100 000 individer. För varje år ansluter sig ytterligare kommuner, samtidigt som andra valt att upprepa undersökningen med ett eller två års mellanrum. Trots självselektionen råder ingen bias, varför urvalet kan anses representera landets

kommuner som helhet. Materialet ger således en grund för att analysera variationer både mellan individer och mellan kommuner. Eftersom många kommuner undersökts vid flera tillfällen kan dessutom variationen över tid analyseras.

De kvantitativa analyserna görs genomgående med multi-level regressionsanalys, vilket gör det möjligt att särskilja variationen mellan kommuner från variationen mellan individer (Eriksson 2007). Denna typ av analys tar hänsyn till att individer klustras i grupper, i detta fall kommuner, och tillhandahåller ett effektivt sätt att modellera variation både på individ- och kommunnivå (Hox 2002, Snijders and Bosker 2004).

Analysens andra steg består av fallstudier i ett urval om 8-10 kommuner. På basis av den kvantitativa analysen väljs kommuner som är utpräglade starka resp svaga i fråga om olika legitimeringsgrunder samt kommuner i vilka legitimiteten förändrats över tid. Syftet är att skapa djupare förståelse för den lokala kontextens betydelse för kommunal legitimitet. Förklaringar kan t.ex. utgöras av traditioner, vanor eller dominerande värderingar i lokalsamhället. Även det politiska ledarskapets karaktär och specifika händelser (t.ex. kommunala skandaler) kan ha betydelse.

Projektets resultat antas vara intressanta för förståelsen av den lokala legitimitetens speciella villkor – både teoretiskt och empiriskt – för det internationella forskarsamhället. Vi räknar också med att studierna ska ge värdefulla bidrag till diskursen om legitimitet mer generellt. Utöver detta är resultaten viktiga för praktiker, t.ex. för lokala politiker som i en tid av global konkurrens kan tänkas vilja få svar på frågan hur man kan öka den egna kommunens attraktionskraft. Projektet skall utmynna i artiklar för publicering i internationella

tidskrifter men också i mer populärt hållna översikter.

Referenser

- Arnall, Anthony & Wincott, Daniel (eds), 2002. *Accountability and Legitimacy in the European Union*. Oxford: Oxford University Press.
- Beetham, David, 1991. *The Legitimation of Power*. Basingstoke: Macmillan.
- Bäck, Henry & Larsson, Torbjörn, 2006. *Den svenska politiken. Struktur, processer och resultat*. Malmö: Liber.
- Denters, B, 2002. Size and political trust: evidence from Denmark, the Netherlands, Norway and the United Kingdom. *Environment and Planning C: Government and Policy*, vol 20, pp. 793-812.
- Easton, David, 1965. *A Systems Analysis of Political Life*. Chicago: the University of Chicago Press.
- Eriksson, Katarina, 2007. *Spelar adressen någon roll? En studie av områdeseffekter på medborgares politiska deltagande*. Akademisk avhandling, Statsvetenskapliga institutionen, Umeå universitet.
- Habermas, Jürgen, 1975. *Legitimation Crisis*. Boston, Mass.: Beacon Press.
- Heinelt, Hubert & Haus, Michael, 2005. How to achieve governability at the local level? Theoretical and conceptual considerations on the complementarity of urban leadership and community involvement. I Michael Haus, Hubert Heinelt & Murray Stewart (red) *Urban overnance and Democracy: Leadership and community involvement*. London & New York: Routledge.
- Howard, Joanna & Sweeting, David, 2007. Addressing the legitimacy of the council-manager executive in local government. *Local Government Studies*, vol 33 (5), pp. 633-656.
- Hox, J., 2002. *Multilevel Analysis. Techniques and Applications*. Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.
- John, Peter, 2006. Methodologies and Research Methods in Urban Political Science. In Balderheim, Harald & Wollmann, Helmut (eds) *The Comparative Studie of Local Government and Politics: Overview and Synthesis*. Leverkusen-Opladen: Barbara Budrich.
- Kohler-Koch, Beate & Rittberger, Berthold (eds), 2007. *Debating the Democratic Legitimacy of*

- the European Union*. Lanham, Md.: Rowman & Littlefield.
- Listhaug, Ola, 1995. The Dynamics of Trust in Politicians, in Kingemann, H.D & Fuchs, D. (eds) *Citizens and the State*. Oxford: Oxford University Press.
- Lidström, Anders, 2003. *Kommunsystem i Europa*. 2 uppl. Malmö: Liber.
- Lidström, Anders, 2008. Political Trust and the local business climate – evidence from Sweden. *Scandinavian Political Studies*, vol 31 (4), pp 384-407.
- Nilsson, Lennart, 2006. Servicedemokratis återuppståndelse. I Holmberg, Sören & Weibull, Lennart *Du stora nya världen*. Göteborgs universitet: SOM-institutet.
- Norén Bretzer, Ylva, 2005. *Att förklara politiskt förtroende. Betydelsen av socialt kapital och rättsliga procedurer*. Akademisk avhandling, Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet.
- Norris, Pippa (ed.) 1999. *Critical Citizens*. Oxford: Oxford University Press.
- Rahn, Wendy M, & Rudolph, Thomas J., 2005. A Tale of Political Trust in American Cities. *Public Opinion Quarterly*, vol 69 (4), pp. 530-560.
- Rothstein, Bo, 2001. Välfärdsstat, förvaltning och legitimitet. I Rothstein, Bo, (red) *Politik som organisation. Förvaltningspolitikens grundproblem*. Stockholm: SNS förlag.
- Scharpf, Fritz, W., 1999. *Governing in Europe: Effective and democratic?* Oxford: Oxford University Press.
- Snijders, T.A.B & Bosker, R.J., 2004. *Multilevel Analysis. An introduction to basic and advanced multi-level modelling*. London, Thousand Oaks, New Delhi: SAGE Publications.
- Van Ryzin, Gregg, G., 2005 Testing the Expectancy disconfirmation Model of Citizen Satisfaction with Local Government. *Journal of Public Administration Research and Theory*, vol 16, pp 599-611.
- Warren, Mark E., (ed.) 1999. *Democracy & Trust*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Weber, Max, 1947. *The Theory of Social and Economic Organization*. New York: Free Press.

En gränslös stat? Nationalstaten och de utflyttade befolkningarna i Mellanöstern/ Unbound State? The Nation-State and the Departed Populations in the Middle East

ÅSA LUNDRÉN, INGA
BRANDELL, EMMA JØRUM¹

Projektbeskrivning²

Relationen mellan statens politiska institutioner och medborgarna utgör ett av den moderna statskunskapens centrala forskningsområden. Detta projekts syfte är att vinna kunskap om hur den utformas i en tid av globalisering, och hur den därmed förändrar förutsättningarna för den territoriella nationalstaten. Samspelet mellan stat och medborgare har huvudsakligen studerats inom nationalstatens grän-

ser, på den inrikespolitiska arenan. I ökande grad har dock uppmärksamhet riktats mot politisk aktivitet som äger rum utanför statens gränser, inte minst bland migranter. Detta hänger till del samman med den informationsteknologiska utvecklingen som medfört större möjligheter för transnationellt politiskt deltagande, men också med framväxten av transnationella eller internationella politiska arenor utanför de sedvanliga mellanstatliga organisationerna. Ursprungsstatens politik gentemot utvandrade befolkningar har emellertid först nyligen börjat uppmärksammas och studerats enbart i begränsad omfattning. Forskningsprojektets specifika mål är att utveckla begrepp och teoretiska modeller genom att genomföra en serie empiriska fallstudier av denna och därmed vinna ny kunskap om en pågående globalisering av inrikespolitiken och transnationalisering av dess aktörer.

Fokus i projektet är avsändarstaten, det vill säga de stater som "förlorat" delar av sin befolkning. Hur förhåller sig dessa till sina diasporagrupper som genom att vara "outside the state but inside the people" (Shain & Barth 2003:45) utmanar staten som en sammanhängande territoriell organisation? I ett tidigare projekt, *Gränser och gränsoverskridanden*, har de medverkande forskarna studerat medborgares ökade rörlighet över statsgränser och dessas både konkret och ideologiskt omtvistade betydelse (Brandell (red) 2006, Lundgren 2007, Jørum 2006). När de rörliga befolkningarna i allt större grad "på distans" kan vara delaktiga i sitt ursprungslands inrikespolitik utmanas det perspektiv enligt vilket statens gränser definierar, inte bara territoriet, utan även "folket" och nationen.

Staters möjligheter att interagera med de utvandrade befolkningarna begränsas naturligtvis av att de senare fysiskt befin-

1 Docent Åsa Lundgren och doktorand Emma Jørum är verksamma vid Statsvetenskapliga institutionen, Uppsala universitet. Docent Inga Brandell är verksam vid Södertörns högskola.

E-post: asa.lundgren@statsvet.uu.se
emma.jorum@statsvet.uu.se
inga.brandell@sh.se

2 Denna text utgör, med undantag av rubriksättning, den ursprungliga projektansökan till Vetenskapsrådet, men avsnitten om operationalisering och materialdiskussionen har strukits, och avsnittet om tidigare forskning förkortats. I referenslistan ingår titlar som refererar till i denna version strukna avsnitt.

ner sig utanför statens jurisdiktion. Detta innebär däremot inte att staten förhåller sig passiv när medborgarna flyttar utomlands. Tvärtom kan man i en rad fall notera förekomsten av aktiviteter med syfte att främja vad Smith och Guarnizo (1999) kallar ”transnational reincorporation” av migranter i de olika stats- och nationsbyggnadsprojekten. Forskningsprojektet kommer att studera staters möjligheter att mobilisera, söka legitimitet och också förhålla sig till opposition, i en kontext där människor har allt fler möjligheter att vara politiskt aktiva på tvärs över statsgränser, och de institutionella former som då utvecklas.

Den teoretiska målsättningen med projektet är att pröva ett antal hypoteser och utveckla en modell som innefattar de handlingsalternativ och strategier den post-territoriella nationalstaten har i agerandet gentemot sina utvandrade befolkningsgrupper. Tyder dessa ageranden och strategier på att den territoriella nationalstaten så som ofta förutspått (Castells 1996, Parekh 2002, Migdal 2004, Sassen 2006) försvagas i takt med globaliseringen, eller tyder statens ageranden snarare på att den anpassar sig till förändringar som sker, globaliserar sin inrikespolitik och själv blir en transnationell aktör?

Tidigare forskning

Trots att sändarstater sedan 1980-talet uppvisat ett ökat intresse för sina diasporagrupper (Adamson & Demetriou 2005, Basch 1994, Brand 2006, Fargues 2006) har, såsom redan påpekats, sändarstatens/hemlandets aktiviteter gentemot de utflyttade studerats i liten omfattning. Brand (2006) beskriver – i en huvudsakligen empirisk studie – Marockos, Tuniens, Jordaniens och Libanons emigrationspolitik och de olika tillvägagångssät-

ten för att upprätthålla relationer till de utvandrade medborgarna. Kausala perspektiv införs av Sherman (1999) och Weiner (1993, Bernstein & Weiner 1999). Weiner studerar hur strävan efter säkerhet och stabilitet förklarar staters reaktioner på migration. Hans huvudsakliga intresse ägnas dock mottagarstaterna, snarare än sändarstaterna. Sherman däremot ägnar sig helt åt sändarstaterna och argumenterar, mot bakgrund av en empirisk longitudinell studie av Mexiko, att en sändarstat väljer att stärka sina band till sin diaspora under perioder av legitimitetskris. Shain & Barth (2003), slutligen, studerar i första hand de utvandrade gruppernas agerande gentemot hemlandet men kan ändå sägas dra slutsatser om sändarstaterna då de hävdar att en diasporagrupp *tillåts* påverka hemlandets politik när detta hemland har antingen ekonomiska eller politiska behov av gruppens stöd – en slutsats som ligger nära Shermans. Samtliga dessa författare noterar att sändarstatens agerande är ett understuderat område och det är detta tomrum *En gränslös stat?* ämnar fylla.

Av omnämnda skäl är de teoretiska ansatserna ännu outvecklade. Basch, Glick Schiller och Szanton Blanc (1994) har i ett uppmärksammat arbete genomfört en antropologisk och sociologisk analys som visade hur transnationella migrantgrupper förbinder stater med varandra och förändrar samhället både i ursprungslandet och i värdlandet. Särskilt understryks här hur migrantgrupper tvingat inte bara värdländer utan också respektive ursprungsstater att inkludera dem i den politiska gemenskapen, och hur därmed nationsuppfattningar och nationella identiteter förändrats. Från statsvetenskapligt håll har försök gjorts, med material från Mellanöstern, att använda sig av en institutionalistisk ansats för att analysera den omvandling av nationen som avsändarsta-

tens politik gentemot de utvandrade innebär (de Bel Air 2006). Andra har, som Adamson och Demetriou (2005), påpekat att den politiska kontakten mellan nationalstaten och det de kallar *diasporan* är ett möte mellan olika organisationella och rumsliga logiker, institution mot nätverk, territoriella avgränsningar mot icke-territoriella. Inget av dessa försök har emellertid lett fram till mer fullständiga teoretiska modeller eller analysinstrument, men de utgör värdefulla bidrag till utarbetandet av sådana.

Forskningsfrågor, val av fall och forskningsbidrag

Eftersom det saknas en utvecklad teori-bildning rörande staters agerande gentemot utflyttade befolkningar är den här studien inriktad på teoriutveckling snarare än teoriprövning. Det innebär att vi formulerar frågor i avsikt att generera ett antal prövbara hypoteser. Några av dessa kommer även att prövas, och ligga till grund för urval av de fall som studeras, samt bidra till utvecklandet av teori.

- Den första frågan som ställs är hur staten förhåller sig till sina utvandrade befolkningar. Inkluderar staten dessa grupper i nationen även då de lämnat territoriet och bosatt sig någon annanstans?
- Projektets andra frågeställning handlar om statens förutsättningar att organisera sig bortom territoriet. Vilka tekniker och diskurser används i detta syfte? Skiljer sig dessa från de som används gentemot den inhemska befolkningen? Och i så fall hur? Leder försöken att nå utflyttade befolkningar till att staten förändras så att nya institutioner eller stragier utvecklas?
- Projektets tredje fråga gäller om statens grad av "territorialitet" påverkar

om och hur staten förhåller sig till utvandrade befolkningsgrupper, dvs. om graden av genomförd institutionell statsbyggande inom det nationella territoriet och om territoriets betydelse för nationsuppfattningen påverkar utformningen av relationen till de utflyttade.

De två första frågeställningarna är beskrivande. Den tredje innehåller ett antagande om ett orsakssamband. Det berörs ytterligare i avsnittet nedan om studiens länderval.

Projektet kommer att genomföras med hjälp av ett antal fallstudier. Urvalet sker i tre steg. För *det första* har vi valt att studera och analysera fall som alla ligger i Mellanöstern. Smith och Guarnizo förordar jämförelser mellan större geopolitiska regioner (1999:28). Argumenten för detta är föga utvecklade och att istället välja fall inom en region erbjuder starka fördelar, framförallt vad gäller konstanthållande av ett par viktiga variabler. Regionen i sin helhet är dominerad av islam, och i den mån det medför att ett arv av institutioner och föreställningar om politisk tillhörighet och om relationen mellan styrande och styrda fångat av sig på den moderna nationalstaten kan vi anta att effekten på de valda fallen är densamma. Samma sak gäller den socio-politiska och ekonomiska betydelsen av de viktiga religiösa och klanbaserade nätverken, som också kan tänkas påverka den moderna statens funktionssätt och relationen mellan medborgare och myndigheter (Picard 2006). Slutligen är det ekonomiska tillskott som utvandrarnas penningförsändelser hem utgör tämligen betydelsefullt i hela regionen.

Detta sagt så erbjuder Mellanöstern stora möjligheter att fruktbart studera de frågor vi ställer och utveckla teoribildningen. Här finns nämligen ett rikt material efter-

som en varierad och omfattande migration har skett från området, både av minoritets- och majoritetsbefolkningar, både med arbetsmarknadsmotiv och politiska motiv, både av personer med föga formell utbildning och sådana med mycket kvalificerade formella kompetenser. Tidigare har s.k. roterande migration förekommit, och både ensamutvandring och familjeutvandring har tidvis varit dominerande modeller. Dessutom riktar sig ungefär hälften av denna utvandring till de europeiska länderna, medan den andra hälften i huvudsak gått till andra länder i Mellanöstern och arabiska halvön, men också till USA och Canada. Det finns därmed också variation vad gäller förhållandena i värdlandet. Den stora variationen bör kunna utnyttjas för det utarbetande av teoretiska modeller eller idealtyper som är projektets mål. Till detta bör läggas det faktum att nationalstaten existerar sedan mindre än ett århundrade i regionen. Det gör den förmodligen mer förändringsbar än de segare strukturer som karaktäriserar äldre nationalstater. Studien bör därmed kunna utgöra grundval för fruktbara analytiska generaliseringar.

För det andra har vi valt tre länder i regionen – Turkiet, Syrien och Algeriet – som skiljer sig åt vad gäller hur centralt och självklart det nationella territoriet är som organisationsform och för definitionen av nationen och den nationella tillhörigheten. Här utgör Turkiet och Syrien varandras motsatser vad gäller territoriets betydelse för nationsuppfattningen. I det turkiska fallet har den officiella hållningen varit det grundläggande kemalistiska axiomet att Turkiet är det område som befinner sig inom landets nuvarande gränser och att alla som bebor det är turkar och turkiska medborgare. Syrien har alltid varit en *arabisk* republik och flera andra möjliga territorier för statsbildningen finns i

föreställningsvärlden, både i närområdet och i det vidare arabiska sammanhanget. Algeriet intar i sammanhanget en mellanposition: ett krig befriade territoriet, men deltagande i kriget har varit mer nationsgrundande än territoriet i sig. På samma sätt befinner sig de tre länderna i två extremlägen respektive ett mellanläge vad gäller etableringen av en likformig organisation och statliga institutioner över hela territoriet, där Turkiets statsbyggnad är den mest genomförda.

För det tredje kommer vi att inom den övergripande statliga politiken studera respektive stats politik gentemot vissa typer av utvandrade befolkningar. Skiljer sig politiken åt gentemot olika utvandrade grupper och i så fall i vilket avseende? Kan skillnaderna länkas till en förändrad nationsuppfattning och idé om staten, eller gäller de andra typer av politiska motsättningar, eller kanske hur ekonomiskt intressanta grupperna är? Här återstår att efter en genomgång välja majoritets- och minoritetsgrupper (turkar/kurder, araber/berber, aleviter/sunni-muslimer eller kristna), eller opolitiska respektive oppositionella, eller socio-ekonomiskt mer eller mindre resursstarka grupper. Olika värdländer kommer systematiskt att vägas in i urvalet.

Sammanfattningsvis kommer projektet att bidra med empirisk kunskap om den politik som förs från avsändarstater gentemot diaspora-grupper som är väl företrädna i Sverige och i Europa. Det kommer att öka kunskapen om det ännu i stora delar understuderade Mellanöstern, den territoriella nationalstaten där och dess politik. Teoretiskt kommer projektet att visa på utvecklingstendenser i olika typer av nationalstater i deras anpassning till globaliseringen och den framväxt av transnationella aktörer som den innebär,

med bärighet för den territoriella nationalstaten som politisk form generellt.

Referenslista

- Adamson, F. & Demetriou, M. (2007): "Remapping the Boundaries of 'State' and 'National Identity': Incorporating Diasporas into IR theorizing" in *European Journal of International Relations*, vol. 13
- Basch, L., Glick Schiller, N., Szanton Blanc, C. (1994): *Nations Unbound: transnational projects, postcolonial predicaments and de-territorialized nation states*, Gordon and Breach, Basel
- Bernstein, A. & Weiner, M. (red.) (1999): *Migration and refugee policies: an overview*, London: Pinter
- Borevi, K. (2002): *Välfärdsstaten i det mångkulturella samhället*, Acta Universitatis Upsaliensis, Diss. Uppsala universitet, Uppsala
- Brand, L. (2006): *Citizens Abroad: Emigration and the State in the Middle East and North Africa*, Cambridge University Press, Cambridge
- Brandell, I. (1981): *Les rapports franco-algériens depuis 1962: du pétrole et des hommes*, L'Harmattan, Diss. Uppsala, Paris
- Brandell, I. (red) (2006): *State Frontiers: Borders and Boundaries in the Middle East*, I.B. Tauris, London
- Castells, M. (1996, 1997, 2000): *The information age: economy, society and culture*. Vol. 1-3 Malden, Mass.: Blackwell
- De Bel Air, F. (2006): *Migrations et politique au Moyen-Orient: Politiques migratoires, constructions nationales et relations internationales*, IFPO, Damas-kus
- Deth, J. W. V., Montero, J. R. & Westholm, A. (red.) (2007): *Citizenship and involvement in European democracies: a comparative analysis*. London: Routledge
- Fargues, P. (2006): *Migrations méditerranéennes*, rapport 2005, Robert Schuman Centre for Advanced Studies, Florens
- Hammar, T. (1978): *Migration and politics: Delimitation and organization of a research field*. Stockholm: Statsvetenskapliga Institut, Stockholms Universitet
- Hammar, T. (1990): *Democracy and the nation state: aliens, denizens and citizens in a world of international migration*. Aldershot: Avebury
- Hollifield, J. F. (2004): The Emerging Migration State, in *International Migration Review*, vol. 38, Fall
- Jorum, E. (2006): "The October 1998 Turkish-Syrian Crisis in Arab Media" i Brandell, I. (red): *State Frontiers: Borders and Boundaries in the Middle East*, I.B. Tauris, London
- Koslowski, R. (red) (2005): *International Migration and the Globalization of Domestic Politics*, Routledge, London & New York
- Lundgren, Å. (2007): *The Unwelcome Neighbour: Turkey's Kurdish policy*, I.B. Tauris (2007)
- Merz, B., Chen, L., Geithner, P. (red) (2007): *Diasporas and Development*, Harvard University Press, Cambridge & London
- Migdal, J. (red): *Boundaries and Belonging: States and Societies in the Struggle to Shape Identities and Local Practices*, Cambridge University Press, Cambridge
- Parekh, B. (2002): "Reconstituting the modern state" i Anderson, J. (red): *Transnational Democracy: Political Spaces and Border Crossings*, Routledge, London & New York
- Picard, E. (2006): *La Politique dans le monde arabe*, Armand Colin, Paris
- Sassen, S. (2006): *Territory, authority, rights: from medieval to global assemblages*. Princeton, N.J.: Princeton University Press
- Shain, Y. (1989): *The Frontier of Loyalty: Political Exiles in the Age of the Nation-State*, Wesleyan University Press, Middletown
- Shain, Y. (2003): "Diasporas and International Relations Theory" i *International Organization*, vol. 57. No 3
- Shain, Y. (2007): *Kinship and Diasporas in International Affairs*, The University of Michigan Press, Ann Arbor
- Sheffer, G. (red) (1986): *Modern Diasporas in International Politics*, Croom Helm, London & Sydney
- Sherman, R. (1999): "From State Introversion to State Extension in Mexico: Modes of Emigrant Incorporation 1990-1997" i *Theory and Society*, 28:6 (december)
- Smith & Guarnizo (red) (1999): *Transnationalism from below*, Transaction Publishers, New Brunswick & London
- Weiner, M. (red.) (1993): *International migration and security*. Boulder, Colo.: Westview

Sustainable Citizenship: Opportunities and Barriers for Citizen Involvement in Sustainable Development

MICHELE MICHELETTI,
DANIEL BERLIN, HENRIC
BARKMAN¹

Introduction

The project *Sustainable Citizenship* studies the barriers to and opportunities for sustainable action on the part of individual consumers in Sweden. This choice of subject matter is motivated by research showing the importance of consumer behavior as a key factor behind climate change, the role of private consumption in perpetrating environmental and social injustices, and the general problems that governments and civil society have had in convincing individuals to exercise constraint in their consumer practices (IPCC 2007; Cultures of Consumption 2007; Spargaa- ren 2006; Dobson 2004; Berglund & Matti 2006; Princen et al. 2002). "Barriers to action" have been found to inhibit the incorporation of the tenets of sustainable

development in important common practices like shopping for oneself and one's family in high-income countries (Hobson 2003). The project investigates how individual citizens think about sustainable development in relation to private consumption and if concerns for sustainable development affect their consumer choices and practices. Its general research questions are: (1) Do Swedish citizens have the necessary prerequisites to be sustainable consumers? (2) Do they think about the consequences of their consumer choices and practices for sustainable development? (3) Do they exercise sustainable judgment in their consumer choices and practices? (4) Why/why not is this the case?

Theorizing Sustainable Citizenship

The project takes its point of departure in on-going scholarship which studies how individuals can play a role in the promotion of global sustainable development in the era of globalization, free trade, and individualization. This scholarship finds that traditional political solutions are insufficient for global sustainability because traditional governmental measures (regulatory politics and litigation) are not and possibly cannot effectively solve global environmental and social justice problems that require trans-governmental action and behavioral change on the part of individual citizens (Ruggie 2008). Therefore, scholars increasingly focus on the personal responsibility of citizens in globalized politics.

Some political philosophers (e.g., Dobson 2004; Pellizzoni 2004; Young 2006; Goodin 2003) have been developing new models of political responsibility that they believe better fit today's global problems.

1 Michele Micheletti innehar Lars Hiertas professur i statsvetenskap vid Stockholms universitet. Fil dr Daniel Berlin är verksam vid Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet. Henric Barkman är doktorand vid Statsvetenskapliga institutionen, Stockholms universitet.
E-post:michelle.micheletti@statsvet.su.se
daniel.berlin@pol.gu.se
henric.barkman@statsvet.su.se

A practice focused on in their writings is consumption. Several political scientists theorize about the consumer market as a global arena for sustainable development and “individualized collective action” as a form of political responsibility-taking to work against environmental and social justice wrong-doings in everyday settings (Micheletti & McFarland 2009; Micheletti 2003). Environmental sociologists stress that consumption is a decision-making arena or junction that joins citizenship and consumer practices (Spargaaren 2006). Like voting and other forms of political action, they conceive it as filled with potentially conflicting values as well as political capability and socio-economic constraints of high relevance for sustainable development. For them, consumption is, therefore, an arena for the “ethical problematization” of our lifestyles (Clarke et al. 2006) and individual consumers are important responsible political agents for sustainable development. Together these theoretical efforts point out that consumption forms a vital part of citizenship because citizens in their societal role as consumers are increasingly important for politics in general and for sustainable development in particular.

The concept of sustainable citizenship is part of this theoretical development. It involves an understanding of citizenship as a total practice of responsibility between individuals and their political, social, economic, and natural environment. Citizenship in this conception is not only a formal relationship of duties and rights between the political individual (the citizen) and the state but also a multi-faceted relationship that stretches the spatial, temporal and material bounds of citizenship from its traditional national-state setting to that of the global economy (cf. Lister 2007).

Are Swedes Sustainable Citizens?

The project has theoretical and empirical aims. It will contribute to the theoretical development of the concept of sustainable citizenship and empirically investigate how, how well, and why/why not individual citizens contribute to sustainable development through their consumer practices. This section presents the project’s empirical studies, which use decision-making on common consumer goods to study citizens’ understanding of the role that they play and can play in sustainable development processes. The empirical studies involve specific questions on individual citizen’s factual knowledge about sustainable development, how well they accept its underlying values, their attitudes and values about their personal responsibility for it, the help or “triggers” (information and encouragement) they receive from government, civil society and others in informing themselves and developing an understanding of their role in it, and if and how all this affects their consumer practices and choices. It studies how individuals think and act about frequently-purchased common consumer goods that include a set of sustainability dilemmas involving all three pillars of sustainable development (economics, the environment, and social justice). The barriers to action discussed in the literature and investigated in the project include information deficits, socio-economic considerations, value orientations, convenient and time-effective consumer routines, perception of the ineffectiveness of individual action for problem-solving, and problems in integrating new information into old routines (e.g., McKenzie-Mohr 1999; Hobson 2003).

Method triangulation characterizes the project, which includes a national repre-

sentative survey and three case studies, both of which investigate and map different categories of citizens (gender, age groups, socio-economic divisions, lifestyles, political identities, value groups, etc.). The representative survey will be conducted together with another project financed by the Swedish Council of Research, "The Ecological Citizen: An Empirical and Theoretical Study of the Prospects for Ecological Citizenship" (Sverker Jagers and Johan Martinsson, Department of Political Science, Gothenburg University). The survey will generate aggregate comparisons between groups of citizens, provide general findings on citizen attitudes, values, and action, and where possible allow for comparisons over time. Survey results will be used to design the case studies. The case study method, a preferred strategy for studying new subject areas (Yin 2003), will create detailed knowledge at the individual level with the help of a variety of qualitative methods. Results from the case studies will be compared with each other to better understand differences in how citizens view their role in sustainable development. Case study results will be compared with those from the representative survey.

The survey augments previous research on political consumers in Sweden and elsewhere (see Micheletti & Stolle 2005; Strømnes 2005; Tobiasen 2005; van Deth forthcoming). This research points to the importance of further studying individual decision-making regarding consumer goods and the sustainability trade-offs that consumer decision-making can imply. It also points to the need to probe more into consumer practices and the contradictions between sustainability-friendly attitudes and values, on the one hand, and unsustainable action, on the other. Survey findings will allow for con-

clusions about (1) consumer trust in and use of current information from public agencies, civil society, corporations, and others on sustainable development and the kind of public and other information that is necessary for sustainable consumer practices, (2) whether public agencies and others offer consumers the right kind of help (information and encouragement) to understand the relationship between their consumer practices and sustainable development's three pillars, (3) the values of importance at the individual level for the realization of sustainable development/consumption, (4) the role of consumer perceptions of personal responsibility for sustainable development, (5) the barriers that inhibit more sustainable consumer practices, and (6) how well sustainable development as a value system is embedded and reproduced in consumer practices and micro processes in Swedish society.

The three case studies (see below) investigate how citizens relate to and reason about common, highly-purchased consumer goods (see below) and will contextualize the survey findings with more questions about past consumer practices, information understanding, specific product choices and consumer practices, communication and contacts with public agencies and other institutions, sustainability dilemmas and trade-offs on particular consumer goods, sources of motivation for sustainable consumer practices, and barriers to action. Different qualitative methods will be used in the case studies. The choice of cases—toys, affordable clothing, and labeled food—is based on previous research showing that these consumer goods involve several dilemmas of relevance for a study of sustainable citizenship. They are also consumer goods purchased in large quantity and

capture different segments of the consuming population.

Each case study investigated the project's general research questions and a series of more specified research questions developed for the case at hand. The case study on toys will also study how schools, gendered peer pressure, and information and knowledge about toy sustainability (e.g., costs, personal safety, environmental risks, and global social justice) affect consumer preference, choice, and practice. Gender aspects of toy consumer practice will be emphasized. This case will focus on parents of small children and child caregivers. Specific findings will aid our understanding of how the values of sustainable development are communicated to parents/caregivers and children and from parents/caregivers to children. In the case on affordable fashion we study the sustainability problems of short-lived mass-produced clothing and shoes. It investigates how young (the common 16-29 year old category) women and men understand the sustainable footprints that they leave behind when clothing shopping and from their apparel consumer practices. Aspects to be studied in detail are the relationship between young people's clothing dreams and their purchasing patterns, the role of commercial advertisements and other information for clothing preferences, and whether information and knowledge about clothing sustainability (as illustrated by corporate social responsibility for human and workers' rights and activist campaigning against global garment sweatshops) play a role in consumer choice. The consequences of the gendered importance of looking good for sustainable development are emphasized in this case. Case findings will aid our understanding of the role that sustainable development plays in young

shoppers' lives and help explain previous political consumer research reporting that Swedish university students give less concern to clothing sustainability than those in other countries (Stolle et al. 2005). The case study of food focuses on organic, fairtrade and the "nyckelhål" labeling schemes for consumer food choices and follows up political consumerist survey research on grocery shopping (Micheletti & Stolle 2003; Stolle et al. 2005) and EU research on the role of consumers in animal welfare (Cordis 2007). Food labels are some of the most developed schemes now in existence. They inform consumers about the sustainability risks to the environment and global social development of different food products. The case investigates specific sustainability trade-offs when "sustainability information" in the form of food labels is readily available. It studies how middle-aged people and particularly women (the largest group of political consumers) view the relationship between their food choices and sustainable development. The case will identify barriers to action in situations where information on sustainability is readily available on supermarket shelves and through a variety of information campaigns and labeling schemes.

Importance of the Project and Expected Research Results

The project's main contribution is theoretical and empirical knowledge on the barriers to and opportunities for more sustainable citizen practice. The project further develops political consumerism scholarship theoretically by integrating it in the above-mentioned on-going research as well as methodologically and empirically

by using more and different methods and measures to study actual cases of consumer choice and practices and the “sustainability dilemmas” experienced by individuals and involved in the purchase of common consumer goods. It will also contribute with knowledge on the mechanisms that can trigger necessary individualized responsibility for sustainable development. Important aspects here include such thresholds for action as information deficits, trust in information providers, socio-economic considerations (education, income, residence, etc.), gender, and individual incentives and values. The project’s case studies and survey findings will be related to previous and on-going research and provide useful knowledge about attitudinal and behavioral trends in political consumerism and sustainable citizenship. The project will give a socio-economic/demographic, knowledge, and value portrait of Swedish “citizen-consumers” and offer findings on their ability and willingness to take personal responsibility for sustainable development. It will also contribute to the methodological discourse on measuring new forms of political action. Project results will have practical application in that they can be used in the formulation of public information and measures to improve citizen understanding of and participation in sustainable risk management.

References

- Berglund, Christer and Simon Matti, 2006. Citizen and Consumer: the Dual Role of Individuals in Environmental Policy, *Environmental Politics* 15 (4), s 550-571.
- Boström, Magnus, Andreas Føllesdal, Mikael Klintman, Michele Micheletti, and Mads P. Sørensen (eds), 2005. *Political Consumerism: Its Motivations, Power, and Conditions in the Nordic Countries and Elsewhere*, *TemaNord* 2005:517. <<http://www.norden.org/pub/velfaerd/konsument/sk/TN2005517.asp>>, accessed December 14, 2008.
- Clark, Nick, Clive Barnett, Paul Cloke, and Alice Malpass, 2006. Globalising the Consumer: Doing Politics in an Ethical Register, *Political Geography* 26 (3), pp 231-249.
- Cordis, 2007. *Quality of Life and Management of Living Resources Programme*, available at <<http://cordis.europa.eu/life/>>, accessed December 8, 2008.
- Cultures of Consumption*, 2007. Research Programme, <consume.bbk.ac.uk/index.html>, accessed December 8, 2008.
- Dobson, Andrew, 2004. *Citizenship and the Environment*. Oxford: Oxford University Press.
- Goodin, Robert E., 2003. Globalizing Justice, pp68-92 in David Held and Mattias Koenig-Archibugi (eds), *Taming Globalization. Frontiers of Governance*. Cambridge: Polity Press.
- Hobson, Kersty, 2003. Thinking Habits into Action: The Role of Knowledge and Process in Questioning Household Consumption Practices, *Local Environment* 8 (1), s 95-112.
- IPCC (Intergovernmental Panel on Climate Change), 2007 <ipcc.ch/>, accessed March 12, 2007.
- Lister, Ruth, 2007. Inclusive Citizenship: Realizing the Potential, *Citizenship Studies* 11 (1), s 49-61.
- McFarland, Andrew, 2009. Why Creative Participation Today? In Michele Micheletti and Andrew McFarland (eds).
- McKenzie-Mohr, Douglas, 2007. *Fostering Sustainable Behavior* <www.cbsm.com>, accessed March 7, 2008.
- Micheletti, Michele, 2003. *Political Virtue and Shopping: Individuals, Consumerism, and Collective Action*. New York: Palgrave.
- Micheletti, Michele and Dietlind Stolle, 2003. Politiska konsumenter: Marknaden som arena för politiska val. In Sören Holmberg and Lenart Weibull (eds), *Ju mer vi är tillsammans. Tjugosju kapitel om politik, medier och samhälle*. Gothenburg: SOM Institute, Report No. 34.
- Micheletti, Michele and Dietlind Stolle, 2005. Swedish Political Consumers. Who They Are

- and Why They Use the Market as an Arena for Politics.” In Boström et al. eds, pp. 146-164.
- Micheletti, Michele and Andrew McFarland (eds), 2009. *Creative Participation: Responsibility-taking in the Political World*. Bolder, Co: Paradigm Publishers.
- Pellizzoni, Luigi, 2004. Responsibility and Environmental Governance, *Environmental Politics* 13 (3), pp 541-65.
- Princen, Thomas, Michael Maniates, and Ken Conca (eds), 2002. *Confronting Consumption*. London: The MIT Press.
- Ruggie, John, 2008. Reframing the Business and Human Rights Agenda, Remarks for Yale Law School. <http://www.reports-and-materials.org/Ruggie-remarks-Yale-Law-School-30-Oct-2008.pdf>, accessed November 7, 2008.
- Spaargaren, Gert, 2006. *The Ecological Modernization of Social Practices at the Consumption Junction*. Unpublished manuscript.
- Stolle, Dietlind, Marc Hooghe and Michele Micheletti, 2005. Politics in the Supermarket: Political Consumerism as a Form of Political Participation, *International Political Science Review* 26 (3), pp 245-269.
- Strømnes, Kristin, 2005. Political Consumption in Norway: Who, why – and Does It Have Any Effect? In Boström et al. (eds), pp 165-181.
- Tobiasen, Mette, 2005. Political Consumerism in Denmark. In Bostrom et al (eds), pp113-144.
- Van Deth, Jan, forthcoming. Is Creative Participation Creative Democracy? In Micheletti and McFarland (eds).
- Yin, Robert K., 2003. *Case Study Research. Design and Methods*. London: Sage.
- Young, Iris Marion, 2006. Responsibility and Global Justice: A Social Connection Model, *Social Philosophy and Policy* 23 (1), pp 102- 130.

The European Court of Justice as a political actor and arena: Analyzing member states' observations under the preliminary reference procedure¹

DANIEL NAURIN, PER CRAMÉR²

On December 18th 2007 the European Court of Justice (ECJ) delivered its much awaited judgement in the Case C-341/05 *Laval un Partneri Ltd v Svenska Byggnadsarbetarförbundet and Others*. In brief, the circumstances in the case were the following: Swedish trade unions had taken action against a Latvian construction company, Laval, over the working conditions for Latvian workers refurbishing a school in the town of Vaxholm. Laval refused to sign a collective agreement, and a blockade of the work place was initiated by the Swedish trade unions as a consequence. Laval maintained that the blockade was illegal with reference to Community Law and that Swedish authorities consequently were under a duty to stop the action. In the following court procedure the Swedish Labour Court referred the case to the ECJ for a preliminary ruling.

It was clear that the Laval case would give rise to fundamental questions under

EC law: Can Community Law restrict, or prohibit trade unions in one member state to take industrial action concerning posted workers? Can the application of collective agreements in a host member state be restricted under Community Law? Moreover, the principal question of balancing fundamental interests—the right of free movement of services and the fundamental right of industrial action—were at the centre of the dispute.

The case arose enormous political debate in both Sweden and Latvia as well as in several other Member States. In the preliminary reference procedure Member States have a right to submit written observations before the Court. In the Laval case Sweden, Latvia and 15 other EU and EFTA states made use of this opportunity. For Latvia and other new Member States the Swedish government's defence of the union blockade amounted to no less than a betrayal of the promise of full membership, and an attempt from the old Member States to prevent competition from the new members. In the Swedish debate, on the other hand, the basic labour market model was said to be at stake. The Swedish government (both before and after the shift from a left-wing to a right-wing government in 2006) was active in trying to build support for its case, defending the Swedish model. In informal contacts with other Member States and the European Commission Sweden encouraged them to submit observations to the Court and to argue along the Swedish line (Bergvall 2007:50f). When the judgement came, broadly supporting the Latvian case, the Swedish Left Party claimed that this would be the end of the 'Swedish model' and urged that Sweden immediately must exit the European Union. High positioned members of the Social Democratic Party argued that Sweden should re-

1 This text is a shortened version (ca 50%) of the original application.

2 Docent Daniel Naurin är lektor vid Statsvetenskapliga institutionen och professor Per Cramér är verksam vid Juridiska institutionen, Göteborgs universitet.
E-post: daniel.naurin@pol.gu.se
per.cramer@law.gu.se

frain from ratifying the Lisbon Treaty until the issue of how to make the Swedish labour market model compatible with the Laval judgement had been “solved” (Johansson & Bernhardsson, 2008).

The case of Laval demonstrates at least three important points. First, it shows the immense political significance of the seemingly technical-legal decisions taken by the European Court of Justice. It is clear that *EU policy* is being made not only in Brussels and Strasbourg, but also in Luxembourg.

Secondly, the strong public reactions to the Laval decision and the intense coalition-building and lobbying of the Court by Member State governments defending different sides in the case demonstrate that the Court is not only a political actor but also a political arena. Thus, it is equally clear that *EU politics* is being played out in Luxembourg.

Third, the Laval case also indicates that the time for “silent revolutions”—which is a term sometimes used for describing the Court’s successful “constitutionalisation” of the EC Treaty in the 1960s—is over (Weiler 1991). The political actors of Europe are more aware of the significance of the Court today, and prepared to “guard the guardians”. Judicial independence does not imply that the Court is free from political and social constraints.

The project that we propose will study the ECJ both as an actor and as an arena. Although there is quite a literature on to what extent the Court has been an important strategic political actor—an “engine of European integration”, in Pollack’s terms (Pollack 2003)—we propose a new research design to analyze this phenomenon empirically. The Court as an arena, on the other hand, has been much neglected in previous research. As a consequence, we know little about how this im-

portant forum for European politics works.

Constitutionalisation and the politics of making observations before the Court

The constitutionalisation of the EC Treaty and the role of the ECJ in establishing a supranational legal order has been the focus of much research and debate (See, for instance, Stein 1981, Rasmussen 1986, Mancini 1989, Curtin 1990, Weiler 1991, Burley & Mattli 1993, Garrett 1995, Mattli & Slaughter 1998, Carrubba 2003).

The “mask and shield” of the law, according to the neo-functional position in this debate, had protected the ECJ from Member State interference and enabled the Court to make rulings which at least some of the governments would not have intended (Burley & Mattli 1993). Intergovernmentalists, on the other hand, pointed at the weak enforcement mechanisms of the Court and concluded that the Court would not be able to rule against the desires of powerful Member States (Garret 1995).

One way of conceptualizing the relationship between the ECJ and the most important political actors of the European polity—the Member State governments—is principle-agent theory. In this theoretical language the ECJ is an Agent created by the Member States to perform certain tasks, in particular helping them to make credible commitments and to reduce transaction costs by enforcing the incomplete contracts inherent in the treaties. Delegating power is risky however, as a certain amount of discretion on behalf of the Agent is impossible to avoid, and Agents may have preferences which differ

from the Principle's. According to Pollack the ECJ "enjoys a remarkable amount of discretion in comparison not only with the Commission but also with national constitutional courts" (Pollack 2003:155). The ECJ (in collaboration with their "consociational" partners the national courts) has made full use of this discretion. In particular the preliminary reference procedure laid down in Article 234 (ex 177) EC has been the main vehicle with which the constitutionalisation process has been driven. It was through the preliminary reference system that the doctrines of direct effect and supremacy of EU law were established, and individual rights legally enforceable in national courts were created. It is well known that the Member State principles often have been unpleasantly surprised of the creativity of their judicial agent in driving European integration forward.

However, the Member States are not bound to passively await the Court's decisions. In the preliminary reference system there is a possibility for governments and EC institutions to submit written observations before the Court, arguing their opinions. According to Chalmers national governments may have an influence over the Court's decisions, especially "in those rare circumstances where there appear to be consensus among the governments as to the approach to be taken" (Chalmers 1997:172). One of the most reknown cases is probably C-91/92 *Faccini Dori*, where six out of seven Member States, as well as the Commission, argued against making provisions in Directives capable of having horizontal direct effect, the Court following their position. However, "in the ordinary run of things, individual governments seem to have limited influence" (Ibid). Oddly enough neither lawyers nor political scientists have analyzed

this potential source of representative democratic participation in this decision-making process in any systematic way.

Research questions, data and design

How do governments use the opportunity to influence the Court's decisions by submitting written observations in procedures on preliminary rulings under article 234 EC? How does the Court react to such observations? How can the mode of interaction between the Court, the governments and the EC institutions (in particular the Commission) be characterized? These are the basic research questions dealt with in this project. Apart from studying the dynamics between the Member States, the Commission and the Court *as an actor* we will also analyze which conflict dimensions structure the ECJ as a *political arena*, drawing on and connecting to the broader literature on conflict dimensions in the EU (See, for example, Marks & Steenbergen 2004, Hix, Noury & Roland 2006, Naurin & Lindahl 2008). The latter literature concerns the 'normalisation' of the European Union as a political system. Is EU politics structured by conflict dimensions familiar from national politics, such as the left-right dimension, or is it (still) mainly an intergovernmental arena where state sovereignty and national interests dominate interactions?

The time-series data

Empirically, we will use both quantitative and qualitative data. A major part of the project will be to build up a data base on *all* written observations before the ECJ from 1961, when the first preliminary reference was filed, up till today. As the full content of such observations are not

made public by the Court we will first use summaries of the observations noted in the Judge-Rapporteurs' preliminary reports. These reports were translated and published in the European Court Reports up till 1994. Thereafter, however, the reports are no longer published and remain available only on request – and in small numbers – on the language of the case (i.e. the language of the national court which made the reference to the ECJ). The only way to analyse a large number of written observations after 1994 through the Court's public records is to derive them from the opinions of the General Advocates and the Court's judgments (which is the method used by Carrubba, Gabel & Hankla for the year 1997). However, references to written observations in these documents are not systematic and will lead to a biased data set.

Fortunately, however, the Swedish Foreign Ministry has compiled its own archive of preliminary references – including all written observations – since the Swedish EU membership in 1995. Our contacts with the responsible staff at the Ministry indicates that we will be able to access this material (on-site) for research purposes, provided that the positions of the submitters will not be traceable (Ref. Anna Falk, Kansliråd, Ministry of Foreign Affairs, Stockholm). This will give us a unique opportunity to analyze previously non-accessible primary data and to complete the time-series up till today.

The coding of the ECR (up till 1994) and Foreign Ministry (from 1995) material will include who is submitting written observations, on which side in the dispute, and on which types of issues. We will look at the content of the written observations as well as the outcome (the Court's judgment). The precise coding scheme will be developed in conjunction with the

data and tested in a pilot round of coding (one year for both the ECR and the Foreign Ministry material). The basic unit of analysis will be questions referred by the national courts, rather than cases, since one case often includes several questions.

Example of questions addressed in the quantitative part

The coded material will give us a rich time-series data set which will subsequently be analyzed statistically (frequencies, regression analysis, time-series analysis, multi-dimensional scaling). Concrete research questions for the quantitative part of the study will include:

1. Do observations affect (or correlate with) the Court's decisions? (Analysis based on the number of observations (relative to the size of the EU membership at the time), the positioning and types of argumentation used in the written observations, on the one hand, and the positioning and argumentation of the Court in its judgment, on the other hand.)
2. Does the effect depend on the types of issues involved? (Based on the same data as (1) + categorization of the issues)
3. Are some submitters more successful in influencing the Court than others? Are successful observations related to the status and/or the arguments of the submitter? (Same data as (1) + submitter)
4. Are written observations mainly aimed at moderating the influence of European law over national law, and in which case are they most often successful? (Analysis based on the same data as (1) + categorization of the legal issues involved and the degree of potential integrative effects.)
5. Are there any recurrent patterns in the alliances of the submitters (both

Member States and EC institutions). Can such patterns be given any substantial interpretation (such as left-right, pro-anti-integration, judicial tradition or other geographical patterns)? (Analysis based on submitter + data characterizing the submitter. For the party ideologies of the member state governments, for example, we will primarily use the party manifesto data collected by Budge et. al., which is available from 1945 (Budge 2001, 2006).)

6. How can the decision to submit (or refrain from submitting) a written observation be explained? (Analysis based on submitter and submitter characteristics)

These are just examples of the types of questions that we will be able to address. Furthermore, the time-series data created also gives us the opportunity to study how the use of written observations to influence the Court has developed over time and what effects of the recurrent deepening and widening of the EU that are discernible. As always when it comes to measuring “influence” and “success” causality is difficult (if not impossible) to confirm. Patterns of correlations will be controlled for omitted variables as far as possible, and cautiously interpreted when drawing conclusions. Nevertheless, findings indicating that observations are – or are not – correlated with the judgments of the Court will be highly interesting regardless of whether explicit causality can be proved.

The qualitative interview data

In addition to the statistical analyses we will conduct interviews with representatives of Member State governments and the European Commission who are responsible for submitting written observations at the Court. An important research

question for the project is whether written observations are best characterized as signals of discontent and threats of future non-compliance and/or legislative override, as assumed for instance by Carrubba, Gabel and Hankla (2007), or whether they are better interpreted as contributions to a deliberative process with the purpose of developing EU law. The statistical analysis of different types of arguments, and the importance of size/power for being “convincing”, will contribute to answering this question. Nevertheless, qualitative evidence is also needed to clarify the purpose and meaning of written observations. The interviews will also clarify the process behind the decision to submit written observations and identify the key actors involved within Member State governments. Is this, for example, a process driven mainly by legal expertise and legal concerns, or is it dominated by political party and/or national interests?

We will make face-to-face interviews with a broad sample of Member State representatives. The government officials who are acting as agents before the Court meet informally several times per year. One way of saving travel costs which we will take advantage of is to be present at the location of some of these meetings and conduct several interviews at this occasion. We expect to make approximately 15-20 interviews.

References

- Bergvall, D. (2007) Politik eller juridik? Regeringens agerande i Laval-målet. *SIEPS 2007: 3u*, Stockholm.
- Burley, A. M. & Mattli, W. (1993) Europe before the Court – a Political-Theory of Legal Integration. *International Organization*, 47, 41-76.
- Carrubba, C.J., Gabel, M., Hankla, C. (2007) Judicial Behavior under Political Constraints: Evi-

- dence from the European Court of Justice. Unpublished manuscript, accessed at <http://polisci.wustl.edu/media/download.php?page=faculty&paper=89,080115>.
- Carrubba, C.J. (2003) The European Court of Justice, democracy, and enlargement. *European Union Politics* 4:75-100.
- Chalmers, D. (1997) Judicial Preferences and the Community Legal Order. *The Modern Law Review*, 60, 164-199.
- Cramér, P. (2006) Does the codification of the principle of supremacy matter? CYELS 2006, Cambridge, Hart Publishers, 57-79.
- Curtin, D. (1990) Directives – the Effectiveness of Judicial Protection of Individual
- Garrett, G. (1995) The Politics of Legal Integration in the European Union. *International Organization*, 49, 171-181.
- Hix, S., Noury, A. & Roland, G. (2006) Dimensions of politics in the European Parliament. *American Journal of Political Science*, 50, 494-511.
- Johnasson, M. & Bernhardsson, B. (2008) S måste säga nej till EU-fördraget, *Dagens Nyheter*, 080303.
- Mancini, G. F. (1989) The Making of a Constitution for Europe. *Common Market Law Review*, 26, 595-614.
- Marks, G. & Steenbergen, M. R. (2004) *European integration and political conflict*, Cambridge ; New York, Cambridge University Press.
- Mattli, W. & Slaughter, A. M. (1998) Revisiting the European Court of Justice. *International Organization*, 52.
- Naurin, D. (2009) Safe Enough To Argue? Giving Reasons in the Council of the EU. *British Journal of Political Science*.
- Naurin, D. & Lindahl, R. (2008) East-North-South: Coalition-building in the Council before and after enlargement. In Naurin, D. and Wallace, H. (Eds.) *Unveiling the Council of the European Union: Games Governments Play in Brussels*, Basingstoke, Palgrave.
- Pollack, M. A. (2003) *The engines of European integration : delegation, agency, and agenda setting in the EU*, Oxford ; New York, Oxford University Press.
- Rasmussen, H. (1986) *On law and policy in the European Court of Justice : a comparative study in judicial policymaking*, Dordrecht, Nijhoff.
- Scharpf, F. W. (1994) Community and autonomy: Multi-level policy-making in the European Union. *Journal of European Public Policy*, 1, 219 – 242.
- Sweet, A. S. & Brunell, T. L. (1998) The European Court and the national courts: a statistical analysis of preliminary references, 1961-95. *Journal of European Public Policy*, 5, 66-97.
- Weiler, J. H. H. (1991) The Transformation of Europe. *Yale Law Journal*, 100, 2403-2483.

Swedish Electoral Corruption in Historical-Comparative Perspective

JAN TEORELL¹

The international NGO *Human Rights Watch* in their 2008 report declared fraudulent elections as being one of the most pervasive human rights abuses in the world today, adding that established democracies are too acceptant of such corrupt practices. In the year 2007, Human Rights Watch said, “too many governments... acted as if simply holding a vote is enough to prove a nation ‘democratic,’ and Washington, Brussels and European capitals played along” (www.hrw.org). A brief look at the history of elections in these established democracies themselves, however, reveal that they mostly share a similarly murky past. In Great Britain, outright vote buying was rampant throughout most of the 19th century (Kam 2007). Meanwhile across the Atlantic, in the United States, elections were mostly a dirty affair, involving voter intimidation and violence on a large scale (Bensel 2004). In Imperial Germany another form of electoral misconduct pervaded: the use of social hierarchies and privileged positions in society to pressure voters to vote for other than their freely preferred candidates (Anderson 2000).

The reason we have fairly systematic information on these practices is that they left a tangible trace in the historical record: charges of electoral fraud filed with

political authorities (Lehoucq 2003). The purpose of this research project is to use this largely unexplored source material to shed new light on the elimination of corrupt electoral practices in established democracies.

Theoretical and Practical Import

The study of electoral corruption have implications for both theories of democratization and corruption, and for the relationship between the two. There is a widely held belief among political scientists and policy practitioners alike that democracy should help curb political corruption. By submitting the choice of representatives to competition for popular votes, dishonest candidates and parties should over the course of time be replaced by uncorrupt adversaries. Despite this unambiguous expectation, however, the empirical evidence linking the level of democracy to corruption is mixed. The most consistent finding appears to be an inverted U- or J-shaped relationship, with the countries perceived to be most corrupt located somewhere halfway between authoritarianism and democracy (Montinola & Jackman 2003; Sung 2004; Bäck & Hadenius 2008). Historically speaking, the evidence is also not straightforward: In Germany and France autocrats such as Frederick the Great and Napoleon Bonaparte cleaned up government, whereas in the United States, corruption proliferated with the expansion of the suffrage in the early 19th century (Neild 2002).

This raises an important puzzle. How could it be that democracy does not help in curbing corruption? It appears to be the case that the electoral mechanism does not work as expected: corrupt politicians are not severely punished at the polls, and

1 Jan Teorell är verksam vid Statsvetenskapliga institutionen, Lunds universitet.
E-post: jan.teorell@svet.lu.se

regularly they stand good chances for re-election (Chang et al. 2007). Explanations for this “paradox of corruption”—“unpopular corruption and popular corrupt politicians”—come in two guises: demand- and supply-side explanations. Whereas the former locates the source of the problem in the electorate, such as cultural norms or incomplete information on the extent and consequences of corruption, the latter blames the political system for failing to deliver a non-corrupt alternative to the voters (Kurer 2001). This research project will advance a new theoretical understanding of the frail linkage between democracy and corruption, one that stands at the intersection of the demand and supply sides: fraudulent elections. We usually think of democratic competition and administrative capacity as belonging to two analytically distinct spheres of the political system, the former located at the “input” (demand) side where *access* to power is regulated, the latter at the “output” (supply) side where public authority is *exercised* (Rothstein & Teorell 2008). On election day, however, this neat distinction breaks down. Since elections not only determine who will get into government, but also must be *organized by* government, the study of electoral misconduct allows one to assess the state of democracy and administrative corruption simultaneously.

The problem of electoral misconduct is thus a critical obstacle to democratization in the world today. In Pastor’s (1999, 2) words, “most democratic transitions often totter on the fence that separates a good from a bad election.” There is a burgeoning literature on the importance of institutional learning in this regard. A long stretch of elections even under authoritarianism, although not fully free and fair, may eventually pave the way for a democratic breakthrough (Schedler 2002; Lind-

berg 2006). Also the large-n literature has recently started to find support for this supposition (Persson & Tabellini 2007; Teorell & Hadenius, forthcoming). This means that electoral administration, or “electoral governance”, is a crucial but inadequately understood variable affecting transitions to democracy (Pastor 1999; Mozaffar & Schedler 2002; Elklit & Reynolds 2002). In the Western world, we usually take the capacity to conduct a clean election for granted (Choe 1997). Understanding how we historically rid ourselves of electoral corruption is thus of crucial importance, not the least for the sake of developing policies for proper election conduct in the developing world.

The Swedish Case

It is a well-established fact among political scientists that Sweden was democratized in the early 20th century, when universal suffrage and parliamentary control over the executive was established (see, e.g., Lewin 2002). It is an equally well-established fact among historians that Sweden had an elected Parliament of the Estates (*Ståndsriksdag*) since Medieval times, and that a particularly important time period of this parliament was the “Age of Liberty” in the 18th century, when an early proto-parliamentary system with party competition between two factions, the “Caps” and the “Hats”, was established (see, e.g. Winton 2006, 18–25, for an overview of the literature). Far less is however known about the potential connections between these two lines of development. More specifically, there is a dearth of studies on Swedish elections and how they functioned in the intermediate time period, that is, during the 18th and 19th centuries. Tellingly, a recent overview of the state of historical knowledge on the Swedish admini-

nistrative system during this time period has preciously little to say on the nature of elections; it even lacks an index entry for the word (Asker 2007).

The most authoritative sources of information regarding parliamentary elections in the time before the Parliament of Estates was replaced by a bicameral parliament in 1866 mostly document the rules and regulations (Lagerroth et al. 1934; Fahlbeck 1934), not the actual practice of electoral conduct. Apart from an account restricted to the Estate of Burgesses in the city of Stockholm (Nicklasson 1953), and a chapter on female suffrage in the elections to that same estate (Karlsson Sjögren 2006), the first studies focusing on election *per se* cover the post-1866 period (Wahlin 1961; Lewin et al. 1972; Esaiasson 1988). Most important for present purposes, Wallin (1961, 89-94) has a brief chapter on petitions against parliamentary elections lodged with the authorities in 1866-1884. He found that around one in every six elected seats were appealed against, and that around 6 percent of the elections were annulled. Most of the irregularities complained against were however caused by “negligence, ignorance and indifference”, not with malicious intent to systematically bias the outcome.

One may from this prematurely form the impression that Sweden’s predemocratic electoral history was all nice and peaceful. This was however most obviously not the case during the Age of Liberty, as the following citation from a classical source on this historical time period should make altogether clear. Writing on the parliamentary election of 1771, the year before King Gustaf III put an end to the proto-parliamentary experiment in a bloodless coup, Malmström (1901) comments on the fact that several contestants

from both the Hats and the Caps fought in the election in many constituencies:

Party splintering, local interests, personal animosity and awe made those struggles violent...Bribery and treating, threats and trials, slander and promises, everything was put in use in order to achieve victory. It cannot be doubted that public officials used their privileged positions to the advantage of the party to which they belonged, and this was not the first time that happened; however, the ambiguous instructions for how to conduct parliamentary elections and the varying practices with respect to how these instructions were implemented caused uncertainty even where impartiality was the rule. Many elections were appealed against, but these appeals were not always tried with impartiality and exactitude on behalf of the county governors; it also occurred that the plaintiffs did not accept the governor’s decision, but went to Parliament equipped with documents that could prove them right (*ibid.*, 215; my translation).

The plaintiffs did not accept even decisions on their appeals that were overruled by the King, since an informal practice had started to form through which each Estate in Parliament itself should establish the outcome of each electoral contest. As more than one candidate claimed victory from within the same constituency, the struggle thus continued in Parliament, in the Estate of Burgesses even leading to fistfights and bloodshed (*ibid.*, 218ff.)

This observation attests in several ways to the importance of the study of electoral fraud in Sweden that I am proposing. First, if elections were so corrupted in the 18th century, when and how was that practice abolished? Does the historical trajectory display a slow erosion of corrupt practices, an abrupt end, or perhaps a pattern where fraudulent practices wax and

wane over the course of time? Were Swedish elections clean already by the inauguration of the bicameral Parliament in 1866, as Wallin's (1961) study would suggest, or did corrupt practices remerge with the return of partisan electoral contests from the "tariff election" of 1887 and onward? Last but not least, Malmström's (1901) account of the 1771 election also attests to the usefulness in drawing on filed charges as a source material for studying electoral corruption historically.

Specific Aims and Research Design

The first aim of this research project will be to study practices of electoral misconduct in Sweden through the empirical record contained in complaints filed with the local governors (*Landsbövdningarna*), and the High Court (*Högsta Domstolen*) or its predecessor, from the Parliament of 1719 to the advent of democracy in the early 20th century. These complaints will be systematized into a time-series dataset, with standardized codes for the most essential characteristics of each contest. This will allow for a methodologically very powerful combination of qualitative historiographic and quantitative statistical analysis of trends, patterns and critical junctures.

The second aim of this study is to make comparisons between the Swedish historical record and that of other countries. Most notably, the way these petitioned elections has been coded into systematic time-series datasets for Germany, Great Britain and Costa Rica (see Lehoucq and Molina 2002) should allow for a very rich temporal and cross-country comparative study with at least these countries included. Apart from this there is secondary

sources available for comparisons with at least the US case. If time and resources allow it, primary source material on electoral petitions might also be collected for one additional country.

Whichever the exact selection of cases eventually will be, the third aim of the project is to explain how and why electoral corruption was abolished. This will first and foremost be accomplished for the case of Sweden, by studying both inter-temporal and inter-regional variation in the data on electoral petitions coupled with socio-economic constituency information (from Carlsson 1949, 1966; Lewin et al. 1972), in combination with contextual process knowledge on the appeals process, the parliamentary debate and the process of reform. But the cross-country comparative cases will of course also be crucial in this regard, both to study the import of national features that does not vary within the Swedish case, and in order to qualify the generality of the Swedish findings.

References

- Anderson, Margaret Lavinia (2000) *Practicing Democracy: Elections and Political Culture in Imperial Germany*. Princeton: Princeton University Press.
- Asker, Björn (2007) *Hur Riket Styrdes*. Stockholm: Skrifter utgivna av Riksarkivet 27.
- Bensel, Richard Franklin (2004) *The American Ballot Box in the Mid-Nineteen Century*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Bäck, Hanna and Axel Hadenius (2008) "Democracy and State Capacity: Exploring a J-Shaped Relationship", *Governance* 21(1): 1–24.
- Carlsson, Sten (1949) *Ståndssambälle och ståndspersoner 1700-1865*. Lund: Gleerup.
- Carlsson, Sten (1966) *Den sociala omgrupperingen i Sverige efter 1866*, i Thompson, A., red. *Sambälle och riksdag*, del I. Stockholm: Almqvist & Wiksell.

- Chang, Erik, Miriam Golden, and Seth Hill (2007) "Electoral Consequences of Political Corruption." *Paper presented at the Annual Meeting of APSA, August 30-September 2.*
- Choe, Yonhyok (1997) *How To Manage Free and Fair Elections*. Göteborg: Dept of Political Science.
- Elklit, Jørgen and A. Reynolds (2002) "The Impact of Election Administration on the Legitimacy of Emerging Democracies", *Journal of Commonwealth and Comparative Politics* 40(2): 86–119.
- Esaiasson, Peter (1990) *Svenska valkampanjer 1866-1988*. Stockholm: Allmänna förlaget.
- Fahlbeck, Erik (1934) *Ständrikslagens sista skede 1809-1866*. Stockholm: Victor Peterssons.
- Kam, Christopher (2007) "Four Lessons about Corruption from Victorian Britain." *Paper presented at University of British Columbia, Vancouver, June 8-9.*
- Karlsson Sjögren, Åsa (2006) *Männen, kvinnorna och rösträtten*. Stockholm: Carlssons.
- Kurer, Oscar (2007) "Why Do Voters Support Corrupt Politicians?," in Jain, A., ed. *The Political Economy of Corruption*. London & New York: Routledge.
- Lagerroth, Fredrik, J.E. Nilsson and Ragnar Olsson (1934) *Frihetstidens maktägande ständer 1719-1772*. Stockholm: Victor Peterssons.
- Lehoucq, Fabrice (2003) "Electoral Fraud: Causes, Types, and Consequences", *Annual Review of Political Science* 6: 233–256.
- Lehoucq, Fabrice and Iván Molina (2002) *Stuffing the Ballot Box: Fraud, Electoral Reform, and Democratization in Costa Rica*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Lewin, Leif (2002) *Ideologi och strategi*. Stockholm: Norstedts juridik.
- Lewin, Leif, Bo Jansson and Dag Sörbom (1972) *The Swedish Electorate 1887-1968*. Stockholm: Almqvist & Wiksell.
- Lindberg, Staffan (2006) *Democracy and Elections in Africa*. Baltimore: The Johns Hopkins UP.
- Malmström, Carl Gustaf (1901) *Sveriges politiska historia: Från Komung Karl XII:s död till statsvälföringen 1772*. Andra upplagan. Stockholm: Norstedts.
- Mozaffar, Shaheen and Andreas Schedler (2002) "The Comparative Study of Electoral Governance—Introduction", *International Political Science Review* 23(1): 5–27.
- Montinola, Gabriella R and Robert W. Jackman (2002) "Sources of Corruption: A Cross-Country Study." *British Journal of Political Science* 32:147-170.
- Neild, Robert (2002) *Public Corruption*. London: Anthem Press.
- Nicklasson, Stina (1953) "Valen till Stockholm i borgarståndet 1809–1865", i Ahnlund, N., ed. *Studier och handlingar rörande Stockholms historia II*. Uppsala: Almqvist & Wiksell.
- Pastor, Robert (1999) "The Role of Electoral Administration in Democratic Transitions: Implications for Policy and Research", *Democratization* 6(4): 1–27.
- Persson, Torsten and Guido Tabellini (2007) "Democratic capital: The nexus of political and economic change", unpublished manuscript, Stockholm Univ. and Univ. of Bocconi.
- Rothstein, Bo and Jan Teorell (2008) "What is Quality of Government? A Theory of Impartial Government Institutions", *Governance* 21(2): 165–190.
- Schedler, Andreas (2002) "The Nested Game of Democratization by Elections", *International Political Science Review* 23(1): 103–22.
- Sung, Hung-En (2004) "Democracy and Political Corruption: A Cross-national Comparison." *Crime, Law & Social Change* 41:179-194.
- Teorell, Jan & Axel Hadenius. "Elections as Levers of Democracy: A Global Inquiry", in Lindberg, S., ed. *Democratization by Elections: A New Mode of Transition?* Baltimore: Johns Hopkins University Press, forthcoming.
- Wallin, Gunnar (1961) *Vårreelser och valresultat. Andrakammarvalen i Sverige 1866-1884*. Stockholm: Ronzo boktryckeri.
- Winton, Patrik (2006) *Frihetstidens politiska praktik: Nätverk och offentlighet 1746-1766*. Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis.

Den etniska integrationens dimensioner

ANDERS WESTHOLM¹

Sammanfattning

Användningen av ordet integration i den offentliga debatten rymmer en mångtydighet. I vissa fall syftar ordet på graden av jämlikhet mellan olika etniska grupper. I andra fall syftar det istället på hur omfattande sociala kontaktytor de har till varandra. Jämlikhet uppfattas av många som ett egenvärde. De sociala kontaktyornas beskaffenhet bedöms däremot till stor del på grundval av deras konsekvenser. Därmed finner sig de centrala frågeställningar som ligger till grund för detta projekt. Leder ökad social kontakt mellan människor med olika etnisk grupptillhörighet till att vi närmar oss eller fjärrar oss i förhållande till jämlikhetsidealet? Och vilken är de sociala kontaktyornas betydelse för möjligheterna att uppnå det gemensamma bästa oavsett de inbördes styrkeförhållandena mellan de etniska grupperna ifråga? Vid besvarandet av dessa allmänna frågor ligger tyngdpunkten på förverkligandet av det demokratiska medborgarskapet. Därmed förstås bland annat fördelningen av makt och inflytande över olika typer av samhälleliga beslut. Resultaten baseras på en omfattande intervjuundersökning (Medborgarundersökningen 2002–2003) som utformats med särskild hänsyn till de aktuella frågeställningarna. Undersökningen inrymmer ett riksrepresentativt urval av såväl invandrade som infödda

svenskar. Urvalsstorleken uppgår till ca 2 000 personer varav omkring hälften har utländsk bakgrund. Ett bärande tema i frågeinnehållet är förhållandet mellan olika etniska grupper i det svenska samhället.

Introduktion

Ordet integration, som det används i den offentliga debatten, har i ett visst hänseende starka beröringspunkter med ordet jämställdhet. Båda termerna brukas ofta i syfte att med ett enda ord signalera både a) att det rör sig om en jämlikhetsproblematik och b) vilka grupper som därvid berörs. Med integration avses jämlikhet mellan personer av olika etniskt ursprung. Med jämställdhet avses jämlikhet mellan kvinnor och män.

Vid närmare eftertanke är det samtidigt uppenbart att ordet integration rymmer en mångtydighet som ordet jämställdhet saknar. Den som talar om ”integration på arbetsmarknaden” avser med stor sannolikhet att säga något om i vilken utsträckning personer av olika etniskt ursprung är jämlika med avseende på exempelvis selsättningsgrad eller lönenivå. Den som talar om ”integration i boendet” syftar däremot vanligen varken främst eller uteslutande på huruvida de aktuella grupperna har jämförbar bostadsstandard utan på i vilken utsträckning de genom sitt boende har sociala kontaktytor gentemot varandra.

Det faktum att dessa båda distinkta innebörder i många fall går under samma benämning säger något viktigt om det förhärskande tankemönstret i det samhälle vi lever i. Närmare bestämt är det uttryck för ett antagande om att integration i betydelsen sociala relationer i de flesta fall är av godo för integration i betydelsen jämlikhet. Genom att i största utsträckning blanda sig med den infödda befolkningen

¹ Anders Westholm är verksam vid Statsvetenskapliga institutionen, Uppsala universitet.
E-post: anders.westholm@statsvet.uu.se

förmodas invandrarna också bli deras jämlingar.

Denna förmodan är med all säkerhet inte den enda positiva konsekvens som språkbruket underförstår. De sociala kontaktytorna förutsätts också vara exempelvis konfliktdämpande och förtroendeskapande. En viktig iakttagelse är dock att det är just med hänsyn tagen till sina konsekvenser i en bestämd kontext som integration i betydelsen social närhet främst försvarar sin plats i värdehierarkin. Få torde på allvar plädера för att jordens befolkning skall omfördelas geografiskt i syfte att uppnå maximal blandning mellan olika etniska grupper eller nationaliteter. Många ser däremot behov av en väsentligt jämligare fördelning mellan dem. Jämligheten betraktas till stor del som ett egenvärde. Värdet av de sociala relationerna bedöms däremot i huvudsak med utgångspunkt från vilka konsekvenser de medför.

På grundval av dessa allmänna iakttagelser kan nu en central del av syftet med detta forskningsprojekt formuleras, nämligen att ifrågasätta, i bemärkelsen kritiskt pröva, huruvida de förhoppningar som knyts till integration som socialt fenomen är berättigade. De förhoppningar jag intresserar mig för har alla det gemensamt att de rör invandrade och infödda svenskaras möjligheter att utöva makt och inflytande över såväl gemensamma angelägenheter som den egna vardagen. Det är således förhoppningar med avseende på möjligheterna att realisera det demokratiska medborgarskapet som står i fokus.

Inom den allmänna ramen är ambitionen att uppmärksamma två olika huvudfrågeställningar. Den första avser jämligheten mellan olika etniska grupper: Leder ökad social kontakt mellan människor med olika etnisk grupptillhörighet till att vi närmar oss eller fjärrar oss i förhållande till jämlighetsidealet? Forskningslittera-

turen ger rikhaltigt underlag för båda hypoteserna. För den positiva hypotesen talar möjligheten av att de som initialt står svagare, det vill säga de invandrade minoriteterna, genom sina kontakter med den infödda majoritetsbefolkningen gradvis tillägnar sig de resurser i form av exempelvis förmåga att uttrycka sig på svenska, kunskaper om det svenska samhället, medborgerliga färdigheter och socioekonomisk ställning som i många tidigare undersökningar (se t.ex. Verba, Schlozman och Brady 1995) visat sig ha betydelse för möjligheterna att göra sin stämma hörd. För den negativa hypotesen talar möjligheten av att minoriteterna genom att på detta sätt "uppgå" i majoritetssamhället berövas såväl drivkrafter som arenor för mobilisering i kraft av sin egen grupptillhörighet. Många forskare har i Verba, Nie och Kims (1978) efterföljd betonat just grupptillhörigheternas (de kollektiva resursernas) betydelse för individuellt resurssvaga gruppers förmåga att hävda sig. Även om mycket av den tidigare forskningen på detta område främst avser andra skiljelinjer än etnicitet – inte minst social klasstillhörighet (se t.ex. Petersson, Westholm och Blomberg 1989, kapitel 7) – är den allmänna tanken i högsta grad levande i aktuell forskning om etniska relationer (se t.ex. Bäck 2004; Fennema och Tillie 1999; Leighley 2001; Togeby 1999). Påpekas kan att detta inte bara gäller statsvetenskaplig forskning av det slag som här är aktuell utan även andra fält och discipliner (se t.ex. Cutler och Glaeser 1997; Edin, Fredriksson och Åslund 2003).

Den andra huvudfrågeställningen gäller de sociala kontaktytornas betydelse för möjligheterna att uppnå det gemensamma bästa oavsett de inbördes styrkeförhållandena mellan olika etniska grupper. Även i detta fall tillhandahåller tidigare forskning underlag för såväl en positiv som en nega-

tiv hypotes. Putnam (2007) har i en färsk rapport från den forskning om den etniska mångfaldens konsekvenser i USA som han på senare år bedrivit formulerat alternativen som två huvudsakliga tankeskolor: kontaktteorin och konfliktteorin. Enligt kontaktteorin, som förknippas med namn som Allport (1954) och Stouffer (1949), leder ökade kontakter mellan etniska grupper till positiva konsekvenser med avseende på exempelvis tolerans, horisontellt förtroende och social solidaritet. Skälet är bland annat att rädsla och fördomar ersätts av kunskaper och erfarenheter. Enligt konfliktteorin, företrädd av bland andra Blalock (1967) och Blumer (1958), ger förstärkta kontaktytor rakt motsatt utfall, bland annat till följd av skarpt konkurrens om knappa resurser.

Av den beskrivning som ovan givits framgår att föreliggande projekt inte i någon större utsträckning kan göra anspråk på originalitet ifråga om valet av grundläggande frågeställningar och teoretiska utgångspunkter. Det gör på intet sätt projektet mindre angeläget än det annars skulle vara. Frågeställningarna och den teoribildning som kringgärdar dem är nämligen av stor relevans såväl inom- som utomvetenskapligt och projektets centrala bidrag ligger i kvaliteten hos de empiriska svar det har potential att leverera. Mycket av den forskning som tidigare bedrivits inom området, såväl den svenska som den internationella, har baserats på datamaterial som lämnat en hel del i övrigt att önska. Den senaste i raden av de omfattande intervjuundersökningar om demokratiskt medborgarskap – de så kallade medborgarundersökningarna – som från 1987 och framåt genomförts under ledning av statsvetare vid Uppsala universitet utformades i en målmedveten strävan att eliminera eller reducera flera av de viktiga tillkortakommanden som tidigare datamateri-

al uppvisar. Det är på detta material, huvudsakligen insamlat 2002–2003, som föreliggande projekt empiriskt sett bygger.

Medborgarundersökningarna

Som utgångspunkt för beskrivningen av de särskilda mått och steg som vidtagits i syfte att specialanpassa den senaste medborgarundersökningen till de frågeställningar rörande etnisk integration som ovan presenterats är det av vikt att först presentera de egenskaper som väsentligen förenar undersökningen med sina föregångare. Allmänt sett har medborgarundersökningarna alltsedan starten 1987 väglett av Marshalls (1950) tanke om att medborgarskap kan betraktas som ett ideal med vars hjälp verkligheten kan beskrivas och värderas. Det formella regelverket i Sverige och andra fullt utvecklade demokratier tillförsäkrar medborgarna en uppsättning rättigheter, inte minst rätten att delta i det samhälleliga beslutsfattandet. Men i vilken utsträckning förverkligas i praktiken de demokratiska ideal som reglerna är ett uttryck för? Och vad beror avvikelserna på? Det är, starkt förenklat, de generella frågeställningar medborgarundersökningarna syftar till att besvara.¹

Därav följer, till att börja med, att den senaste undersökningen i likhet med sina föregångare innehåller relativt precisa och rikhaltiga mått på två olika typer av försök att hävda sina rättigheter. För det första uppmärksammas det politiska deltagandet, det vill säga försök att påverka kollektiva utfall genom att exempelvis rösta i allmänna val, engagera sig i ett politiskt parti, ta kontakt med beslutsfattare, delta i manifestationer av olika slag (bl.a. offentliga demonstrationer) samt ägna sig åt så kall-

1 För en närmare utveckling av dessa tankegångar, se t.ex. Westholm, Montero och van Deth 2007.

lad politisk konsumtion (såsom vid köp/bojkott av vissa varor av politiska skäl, t.ex. i syfte att värna miljön). För det andra uppmärksammas även den enskildes ansträngningar att påverka sin egen personliga situation i centrala sociala roller, exempelvis rollen som boende, som förvärvsarbete, arbetslös eller studerande, som patient och/eller patientanhörig och som skolbarnsförälder.¹

Vid sidan av dessa mått på deltagande inom ramen för vad som ibland kallats den ”stora” respektive ”lilla” demokratin ingår också information om ett antal företeelser som i den statsvetenskapliga teorbildningen ses som intimt förknippade med de faktiska försöken att påverka. Däribland märks uttryck för politiskt engagemang som inte i sig själva med nödvändighet innebär någon intention att utöva inflytande men däremot signalerar en beredskap att ingripa, såsom det självuppskattade intresset för politik och samhällsfrågor samt benägenheten att följa sådana frågor i det mediala nyhetsflödet och att diskutera dem med andra. Likaså uppmärksammas kognitiva resurser i form av kunskaper om politik och samhälle samt medborgerliga färdigheter såsom mötesteknik och vana att artikulera sig i tal och skrift.

Vidare ger undersökningen besked om vilket förtroende olika politiska och andra samhällsinstitutioner åtnjuter (vertikalt förtroende) samt tilltron till centrala förutsättningar för demokratiskt beslutsfattande (systemtilltro). Den tillhandahåller också information om hur medborgarna bedömer sin egen förmåga att påverka

(självförtroende), vilket förtroende de hyser för sina medmänniskor (horisontellt förtroende) samt deras beredskap att tolerera dem i såväl socialt som politiskt hänseende. Vidare uppmärksammas de personliga kontakter medborgare emellan som tas i syfte att mobilisera andra till politisk handling. Den medborgerliga normbildningen undersöks genom en serie frågor om vad som kännetecknar en god medborgare. En utförlig kartläggning av engagemanget inom föreningslivet utgör ännu en central ingrediens.

I samband med kartläggningen av försöken att utöva inflytande över den egna situationen i olika sociala roller registreras bland annat, för var och en av rollerna, i vilken utsträckning medborgarna är missnöjda med sina personliga förhållanden och vilka möjligheter de anser sig ha att påverka dem. De som under det senaste året tagit något initiativ i syfte att åstadkomma förbättringar eller motverka försämringar tillfrågas också om vilket eller vilka handlingsalternativ de därvid valde att utnyttja, huruvida de anser sig ha varit framgångsrika och om i vilken utsträckning de anser sig ha blivit rättvist behandlade. Slutligen fastställs också deras faktiska situation med avseende på respektive roll, vilket är av vikt såväl för analysen av den aktuella rollen som för bestämningen av socioekonomisk position i andra analytiska sammanhang. Ytterligare information av betydelse för kartläggningen av den intervjuades sociala och ekonomiska ställning har hämtats från de registerdata Statistiska centralbyrån förfogar över.

Liksom tidigare medborgarundersökningar inrymmer materialet ett riksrepresentativt urval av hela den i Sverige bosatta befolkningen mellan 18 och 80 år. Dattainsamlingen har, precis som vid tidigare undersökningsomgångar, genomförts av Statistiska centralbyrån med hjälp av per-

1 För en närmare diskussion av de teoretiska definitionerna och den mättekniska utformningen, se t.ex. Esaiasson och Westholm 2006a; Westholm, Montero och van Deth 2007; Andersen och Roßteutscher 2007; Teorell, Torcal och Montero 2007.

sonliga intervjuer, normalt sett utförda vid besök hos den intervjuade.

En medborgarundersökning ägnad att belysa den etniska integrationens dimensioner

Därmed upphör emellertid likheterna med det traditionella medborgarundersökningskonceptet. I motsats till vad som tidigare varit fallet har den senaste medborgarundersökningen i flera viktiga hänseenden utformats med särskild hänsyn till de frågeställningar rörande etnisk integration som ovan presenterats.

En första central skillnad är att det riksrepresentativa urvalet kompletterats av ett stort specialurval bestående av personer med utländsk bakgrund (invandrare samt barn till invandrare), i första hand dem som själva invandrat. Av de drygt 2 000 personer som intervjuats har omkring hälften utländsk bakgrund. Även om specialurvalet med hjälp av vikter kan göras representativt för den population det avser att täcka har det medvetet utformats så att vissa ursprungsregioner (t.ex. de nordiska länderna) relativt sett underrepresenterats medan andra (t.ex. tredje världen) överrepresenterats. Specialurvalets storlek och sammansättning innebär sammansättningsvis att det blir möjligt att överge den grova tudelningen i invandrare och infödda och närmare studera den stora heterogenitet som med all sannolikhet döljer sig inom den förstnämnda gruppen.

En andra viktig avvikelse i förhållande till tidigare medborgarundersökningar är att även frågeinnehållet till stora delar utformats med hänsyn tagen till just integrationsproblematiken. Denna anpassning tar sig flera olika distinkta uttryck.

Till att börja med har stor möda lagts ner på att kartlägga den nyckelaspekt som introduceras i projektbeskrivningens inle-

dande del, det vill säga de sociala kontaktnätorna mellan olika etniska grupper i det svenska samhället. Såväl personer med som utan utländsk bakgrund har fått besvara synnerligen detaljerade frågor rörande en bestämd aspekt av deras sociala kontaktnät, nämligen dess etniska sammansättning. Måtten innefattar separata frågeserier om hushållet sammansättning ("familjen"), kretsen av anhöriga vid sidan av hushållet (föräldrar, barn, syskon, ingifta släktingar), samt den krets av personer som den intervjuade har någotsånär regelbunden kontakt med på sin fritid. De frågor som ställts avser i flertalet fall det specifika ursprungslandet snarare än grova kategorier av typen invandrare kontra infödda. Eftersom det ingalunda kan förutsättas att kontaktnätet inskränker sig till i Sverige bosatta personer indelas nätverket även med avseende på bosättningsland. Eftersom det inte heller kan förutsättas att olika individers kontaktnät är av likartad omfattning eller ägnas lika mycket tid syftar frågorna till att klarlägga även dessa aspekter.

Av centralt intresse är inte bara nätverkens beskaffenhet utan också det sätt på vilket de uppkommit. Därför finns även mått rörande betydelsen av de mötesplatser och andra förbindelselänkar som i första hand torde vara aktuella (släktskap, skolgång, arbetsliv, boende, föreningsliv och andra kanaler). Frågorna har ställts separat för den del av den intervjuades kontaktnät som består av infödda respektive invandrare.

Även den etniska sammansättningen hos den bredare krets av personer som den intervjuade stöter på i sitt bostadsområde, på sin arbetsplats och i egenskap av skolbarnsförälder har undersökts så långt möjligt. Vad bostadsområdet beträffar finns registerdata att tillgå rörande såväl etnisk sammansättning som olika socio-

ekonomiska karaktäristika. Särskild möda har därutöver lagts på att fastställa hur den etniska sammansättningen gestaltar sig på den intervjuades arbetsplats och bland de nära arbetskamraterna.

Integration som socialt fenomen är emellertid inte bara en fråga om hur de sociala kontaktytorna de facto är beskaffade utan även om de attitydmönster som speglar den känslomässiga relationen mellan olika grupper. Avsevärt utrymme har därför ägnats åt att fänga samhörigheter och identiteter i etniskt hänseende. Frågeserierna är i likhet med dem som avser sociala nätverk tämligen precisa och detaljerade. Materialet torde därför ge underlag för en relativt skarp men samtidigt nyanserad bild av det sociala avståndet mellan olika etniska grupper i det svenska samhället, inte bara med utgångspunkt från det faktiska kontaktmönstret utan även med utgångspunkt från föreställningar om identiteter och samhörigheter.

Mot bakgrund av rådande forskningsläge torde redan den beskrivning av den sociala integrationen mellan olika etniska grupper som datamaterialet tillåter ha ett betydande egenvärde. Det värdet blir naturligtvis inte mindre av att även dess implikationer för förverkligandet av det demokratiska medborgarskapet låter sig analyseras. Det bör därvid påpekas att den beskrivning av det demokratiska medborgarskapets komponenter som ges i föregående avsnitt ingalunda är uttömmande. Även på denna punkt har nämligen den senaste medborgarundersökningen kompletterats med en serie mått av särskilt intresse för en studie av etnisk integration. Dit hör bland annat förekomsten av diskriminering som den uppfattas av personer såväl med som utan utländsk bakgrund. Dit hör också preciseringar av bland annat den etniska eller nationella kontexten för många av de företeelser

som uppmärksammats i tidigare medborgarundersökningar. Det kan nämligen inte förutsättas att den invandrade delen av befolkningen bara ser sig som delaktiga i ett samhälle, det vill säga det svenska. Därför undersöks exempelvis inte bara med vilken uppmärksamhet de följer den svenska nyhetsrapporteringen utan också den från ursprungslandet. Av likartade skäl tillhandahåller undersökningen mått inte bara på deras deltagande i den svenska politiken utan också den som avser det land de lämnat. Ifråga om mellanmänniskt förtroende uppmärksammas inte bara den generella nivån utan även förtroendet för den infödda befolkningen i jämförelse med den etniska grupp de själva tillhör. Exemplen kan mångfaldigas.

Noteras kan också att frågor rörande samspelet mellan könstillhörighet och integrationsproblematik kommer att bevakas med särskilt intresse. Det är mycket möjligt att vissa av resultaten kommer att peka på väsentliga skillnader mellan kvinnor och män. Det bör också påpekas att undersökningen rymmer en serie frågor som avser att mäta dels inställningen till jämställdhet, dels den faktiska maktfördelningen mellan kvinnor och män i familjelivet.

Nämnas bör avslutningsvis att den medborgarundersökning som ovan beskrivits redan ingått som en viktig del av underlaget för tre större rapporter, nämligen Esaiasson och Westholm (2006), van Deth, Montero och Westholm (2007) samt Myrberg (2007). Ingen av dessa tre rapporter kan dock sägas ha samma infallsvinkel som det projekt som här skisserats. I de båda första intar frågor rörande etnisk integration en tämligen underordnad ställning. I den sista står sådana frågor förvisso i fokus men med tonvikten lagd på en avgränsad aspekt, nämligen relationen mellan föreningsliv och politiskt del-

tagande. Det finns därmed ingen risk för onödiga dubbleringar i resultatredovisningen. Istället kan resultaten från föreliggande projekt så småningom på ett intressant sätt komplettera dem som tillhandahållits av tidigare rapporter.

Referenser

- Allport, Gordon. 1954. *The Nature of Prejudice*. Reading: Addison-Wesley.
- Andersen, Jørgen Goul, och Sigrid Roßteutscher. 2007. Small-scale Democracy: Citizen Power in the Domains of Everyday Life. I Jan W. van Deth, José Ramón Montero och Anders Westholm, red., *Citizenship and Involvement in European Democracies: A Comparative Analysis*, s. 221–254. London: Routledge.
- Bengtsson, Bo, red. 2004. *Föreningsliv, makt och integration*. Ds 2004:49.
- Blalock, Hubert M., Jr. 1967. *Toward a Theory of Minority-group Relations*. New York: Wiley.
- Blumer, Herbert. 1958. *Pacific Sociological Review* 1, 3–7.
- Bäck, Henry. 2004. "Välfärd på minoritetsspråk: Institutioner, organisationer och strategier". I Bo Bengtsson, red., *Föreningsliv makt och integration*, s. 129–162. Ds 2004:49.
- Cutler, David M, och Edward L. Glaeser. 1997. "Are Ghettos Good or Bad?" *Quarterly Journal of Economics* 112:827–872.
- Edin, Per-Anders, Peter Fredriksson och Olof Åslund. 2003. "Ethnic enclaves and the economic success of immigrants: evidence from a natural experiment". *Quarterly Journal of Economics* 118:329–357.
- Esaiasson, Peter, och Anders Westholm. 2006a. "Deltagandets mekanismer". I Peter Esaiasson och Anders Westholm, red., *Deltagandets mekanismer: Det politiska engagemangets orsaker och konsekvenser*, s. 8–28. Stockholm: Liber.
- Esaiasson, Peter, och Anders Westholm, red. 2006b. *Deltagandets mekanismer: Det politiska engagemangets orsaker och konsekvenser*. Stockholm: Liber.
- Fennema och Tillie 1999. "Political Participation and Political Trust in Amsterdam. Civic Communities and Ethnic Networks." *Journal of Ethnic and Migration Studies* 25:703–726.
- Leighley, Jan E. 2001. *Strength in Numbers? The Political Mobilization of Racial and Ethnic Minorities*. Princeton: Princeton University Press.
- Marshall, Thomas Humphrey. 1950. Citizenship and Social Class. In *Citizenship and Social Class and Other Essays*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Myrberg, Gunnar. 2007. *Medlemmar och medborgare: Föreningsdeltagande och politiskt engagemang i det etniciserade samhället*. Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis.
- Putnam, Robert D. 2007. "E Pluribus Unum: Diversity and Community in the Twenty-first Century". The 2006 Johan Skytte Prize Lecture. *Scandinavian Political Studies* 30:137–174.
- Stouffer, Samuel A. 1949. *American Soldier*. Princeton: Princeton University Press.
- Teorell, Jan, Mariano Torcal och José Ramón Montero. 2007. "Political Participation: Mapping the Terrain". I Jan W. van Deth, José Ramón Montero och Anders Westholm, red., *Citizenship and Involvement in European Democracies: A Comparative Analysis*, s. 334–357. London: Routledge.
- Togeby, Lise. 1999. "Migrants at the Polls: An Analysis of Immigrant and Refugee Participation in Danish Local Elections". *Journal of Ethnic and Migration Studies* 25:665–684.
- van Deth, Jan W., José Ramón Montero och Anders Westholm, red. 2007. *Citizenship and Involvement in European Democracies: A Comparative Analysis*. London: Routledge.
- Verba, Sidney, Norman H. Nie och Jae-On Kim. 1978. *Participation and Political Equality: A Seven-Nation Comparison*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Verba, Sidney, Kay Lehman Schlozman och Henry E. Brady. 1995. *Voice and Equality: Civic Voluntarism in American Politics*. Cambridge: Harvard University Press.
- Westholm, Anders, José Ramón Montero och Jan W. van Deth. 2007. "Introduction: Citizenship, Involvement, and Democracy in Europe". I Jan W. van Deth, José Ramón Montero och Anders Westholm, red., *Citizenship and Involvement in European Democracies: A Comparative Analysis*, s. 1–32. London: Routledge.

■ Statsvetenskapliga förbundet

FÖRBUNDSREDAKTÖR: HELENA OLOFSDOTTER STENSÖTA

Förbundsredaktören har ordet

Det akademiska samtalet sker på många sätt i dialog och interaktion mellan olika discipliner. Sådana samtal genererar nya frågeställningar och kan också ge upphov till att nya disciplinära inriktningar utvecklas över tid. Detta gäller också statsvetenskapen. Förbundssidorna kommer i ett antal artiklar att belysa statsvetenskapens kontaktytor med andra discipliner. Ambitionen är att belysa skärningspunkten till andra discipliner ur två synvinklar; dels vilka vinnningar statsvetare ser av att inkludera andra discipliners frågeställningar och metoder i det statsvetenskapliga ämnet, dels att be företrädare av andra discipliner skriva om vad de har för nytta av statsvetenskapliga frågeställningar och metoder. Först ut är Catarina Kinnvall, docent på statsvetenskapliga institutionen i Lund, som skriver om skärningspunkten mellan psykologi och statsvetenskap och specifikt om inriktningen politisk psykologi som hon menar har stor betydelse för statsvetenskapen i allmänhet och internationell politik i synnerhet.

Dessutom presenteras den uppsats som vann statsvetenskapliga förbundets uppsatspris 2008.

HELENA OLOFSDOTTER STENSÖTA

Politisk psykologi och Internationell politik

Våren 2007 etablerades ett samarbete i politisk psykologi mellan forskare i statsvetenskap och psykologi vid Lunds Universitet. Forskningsteamet erhöll miljöstöd från såväl Crafoordska Stiftelsen som Riksbankens jubileumsfond och har sedan starten vidareutvecklats till ett internationellt nätverk med en mängd gemensamma ansökningar och artiklar. Betydelsen av politisk psykologi som ämnesområde har länge varit känd i USA och i delar av Europa, men har inte funnits som etablerat område i varken Sverige eller övriga Skandinavien även om en stor del forskare varit engagerade i ämnet. I denna text vill jag ge en kort bakgrund till ämnet politisk psykologi samt diskutera dess betydelse för statsvetenskapen i allmänhet och för internationell politik i synnerhet. Texten är således en uppmaning till skandinaviska forskare att begrunda de många användningsområden ämnet politisk psykologi har och dess betydelse för samtida och framtida forskning.

Politisk psykologi föddes under mellankrigsperioden och det var amerikanen Charles Merriam (1923, 1924) från Chicago University som först efterfrågade en

Har du synpunkter på förbundssidan eller vill lämna bidrag är du välkommen att kontakta förbundsredaktören via e-post Helena.Stensota@pol.gu.se eller telefon 031-786 58 44.

större förståelse för hur psykologiska faktorer påverkar politik. Dock var det en av hans studenter, Harold Lasswell, som kom att ses som 'the founding father' av disciplinen som sådan. Lasswell's tidiga arbeten, såsom *Psychopathology and Politics* (1930), *World Politics and Personal Insecurity* (1935), *Politics: Who Gets What, When, and How* (1936), *Power and Personality* (1948), etablerade en i huvudsak psykologisk inriktning för att förstå politiskt beteende, politik och politiker. Den amerikanska politiska psykologin har därför i huvudsak varit intresserad av att förstå hur psykologiska processer påverkar politiska processer, vilket resulterat i en individcentrering där olika socialpsykologiska processer stått i fokus, såsom kognition, perception, motiv, konflikt, inläring, socialisering och attityder. Europeisk politisk psykologi har i mycket influerats av den amerikanska traditionen men har i större utsträckning även fokuserat på det motsatta förhållandet, dvs. hur politiska processer påverkar psykologiska processer. Den större betydelsen och påverkan av marxistiska influenser i Europa har lett till ett större intresse för hur politiska processer formar psykologiska processer och personlighet. Medlemmar av Frankfurtskolan och de personer förknippade med utvecklingen av 'Kritisk Teori' – Horkheimer, Adorno, Marcuse, Fromm och Habermas – har således påverkat kopplingen mellan politisk-ekonomiska perspektiv från marxistisk teoribildning och psykologiska perspektiv utifrån Freud (Deutsch och Kinnvall 2002).

Sedan 1950-talet har politisk psykologi alltmer kommit att förknippas med studiet av internationell politik, främst dess fokus på utrikespolitisk analys, konflikthantering och konfliktlösning samt, under senare tid, på gruppkonflikter och identitetspolitik. Det är också inom dessa områ-

den jag ser betydelsen av politisk psykologi som mest relevant för att förstå den politiska utvecklingen i en alltmer globaliserad värld präglad av interna konflikter och terrorverksamhet. I följande korta avsnitt diskuterar jag därför vikten av ett psykologiskt perspektiv för studier inom ett av internationell politikens delområden: konflikter och konfliktanalys.

Politisk psykologi och konfliktanalys

Kelman och Fisher (2003) betonar fyra faktorer som belyser behovet av politisk psykologi för att förstå internationella konflikter i allmänhet och identitetskonflikter i synnerhet. Först och främst handlar dessa konflikter i huvudsak om en process präglad av kollektiva behov och rädsla snarare än rationell kalkylering eller objektiva nationella intressen. Behovsteorier utvecklade av John Burton (1990) och andra utgår från föreställningen att konflikter uppstår när en grupps fysiska och psykologiska behov hotas, såsom identitet, säkerhet, erkännande och en känsla av rättvisa. Denna syn på konfliktorsaker innebär att konfliktlösning måste inriktas på de behov och föreställda hot som befolkningen upplever och att sådana lösningar måste, vid något tillfälle, fokuseras på interaktioner mellan individer för att lösa problemen och skapa insikt och lärdom. Staub och Bar-Tal (1999; 2003) diskuterar till exempel vikten av fredsutbildning i skolor för att bemöta långvariga konflikter, men de hävdar också att utbildning kan och bör fokuseras på att skapa förståelse även bland den vuxna befolkningen för våldets ursprung och spridning. Sådan förståelse strävar efter att påverka kunskap, perceptioner, känslor och motiv och måste innehålla både instruerande och erfarenhetsmässig inlär-

ning. Det innebär att alla involverade deltar (förövare, offer och kringstående) för att på så sätt skapa positiva attityder till andra grupper och individer. Här handlar det även om att förespråka ansvarstagande för agerande utanför den egna gruppen, dvs. att lära sig ta ansvar även för den grupp eller individer som tidigare setts som fiender.

Fokuseringen på behov och rädsla betyder också att ytterligare en socialpsykologisk dimension betonas i förståelsen av internationella konflikter. Här hävdar Kelman och Fisher (2003) att internationell konflikt måste ses som en intersamhällelig process snarare än en mellanstatlig process. De så kallade ”nya krigen” och den ”nya nationalismen” (Kaldor 2002, Gilroy 2005) präglas således mer av konflikter inom stater än mellan stater. Konflikthanalyser kan därför inte begränsas till dess strategiska, militära eller diplomatiska dimensioner utan måste även ta hänsyn till dess ekonomiska, psykologiska, kulturella och socio-strukturella dimensioner. Som Staub och Bar-Tal (2003) har uppmärksammat kan det vara svårt att få till stånd psykologisk förändring utan strukturell förändring. Tydligast har detta kanske varit i fallet Nordirland där en positiv ekonomisk utveckling också bidragit till förändrade perceptioner mellan katoliker och protestanter (Ferguson 2009, Schmidt och Muldoon 2009). Konflikter mellan majoritets- och minoritetsgrupper i alltmer mångkulturella västerländska samhällen, ofta kännetecknade av ökad nationalism å ena sidan och av ökad traditionalisering och radikaliserings å andra sidan, kan dock även de analyseras utifrån detta perspektiv (se Kinnvall och Nesbitt-Larking, kommande).

Den tredje dimensionen Kelman och Fisher tar upp berör det faktum att internationell konflikt måste ses som en mång-

dimensionell process präglad av inbördes inflytande snarare än en tävling i makt och tvång. I traditionella konfliktanalyser har inflytande ofta setts som en kombination av morot och piska, där piskan eller hoten har tenderat att få störst betoning. Supermaktspolitiken under kalla kriget framställdes således huvudsakligen i termer av en raffinerad teori kring avskräckning, präglad av att förhindra den andre att göra saker man inte ville att den skulle göra (Jervis, Lebow och Stein 1985, Jönsson 1983). I en alltmer globaliserad värld har den suveräna staten dock blivit alltmer porös och mindre kapabel att reglera flödet av människor, varor och idéer över gränserna. Resultatet av detta har inneburit ett slags ”post-diplomati” (Jönsson och Zhimin 2008), vilket pekar på vikten av andra aktörer än stater, t.ex. multinationella organisationer, icke-statliga organisationer och transnationella nätverk, för förhandlingsprocessen. Diplomati och förhandlingar har därför alltmera kommit att involvera ett brett spektrum av strategier baserat på positiva incitament i respons till den andra partens behov. Detta förutsätter ett aktivt strävande efter lösningar som kan bemöta behov och rädsla från båda parter inom deras respektiva samhällen samt gemensamma försäkringar i termer av erkännande och symboliska eller förtroendeskapande åtgärder som involverar alla konfliktens parter. I utdragna konflikter och konflikter präglade av grovt våld och folkmord, som i fallet Rwanda till exempel, innebär detta ett erkännande av den andres mänsklighet, rättigheter, missnöjesanledning och tolkning av historien. Som Staub (2003) så riktigt har påpekat kan en förståelse av våldets historia också användas för att utveckla delade kollektiva identiteter och en delad förståelse av den historia som lett till att

en grupp har förtryckt och våldfört sig på en annan grupp.

Den fjärde och sista socio-psykologiska dimensionen Kelman och Fisher betonar, har att göra med det sätt på vilket internationell konflikt måste ses som en interaktiv process med en ökande, självgående dynamik snarare än en rad aktioner och reaktioner av en slags homogena och stabila aktörer. Intensiv konflikt tenderar att präglas mera av normer och föreställningar som förstärker varandra än av rationella, kalkylerade handlingar. En historia av misstänksamhet och misstro mellan olika parter tenderar att förstärkas i dessa parter inbördes relationer och avvikelser från dessa beteenden kan komma att ifrågasätta lojaliteten till gruppen. Som Kelman och Fisher (2003: 321-322) har uppmärksammat:

conflict resolution efforts, therefore, require promotion of a different kind of interaction, capable of reversing the escalatory and self-perpetuating dynamics of conflict: an interaction that is conducive to sharing of perspectives, differentiating the enemy image, and developing a language of mutual reassurance and a new discourse based on norms of responsiveness and reciprocity.

Detta resonemang exemplifieras tämligen väl i en nyutkommen studie av Rosler med flera (2009), fokuserad på den politiska psykologin hos en ockuperande makt, i detta fall Israel. Rosler med flera diskuterar de moraliska dilemman och etiska och psykologiska prövningar som en bestående ockupation innebär för det egna samhället. De hävdar att långdragna ockupationer kränker universella moraliska principer på den internationella, samhälleliga och individuella nivån. En ockupationsmakt måste ständigt förlika sig med sådana kränkningar såväl socialt och politiskt som psykologiskt. Det betyder att de stän-

diget konfronteras med de svårigheter detta innebär allteftersom dessa bilder måste förliskas med synen på sig själva som tillhörande en moralisk och rättvis nation. Författarna diskuterar en rad socio-psykologiska mekanismer inom det ockuperande samhället som uppkommit för att klara av dessa utmaningar. Ockuperaren kan således utveckla en mängd samhälleliga föreställningar som moraliskt rättfärdigar ockupationen, vilka å ena sidan undanröjer den ockuperades legitimitet medan de å andra sidan skapar en positiv bild av den ockuperande gruppen. Utvecklingen av sådana föreställningar, såväl som andra socio-psykologiska mekanismer som underlättar människors förmåga att handskas med moraliskt våld i termer av långdragna ockupationer, visar att även ockuperaren drabbas av höga moraliska och sociala kostnader. För att kunna bryta långdragna ockupationer och lösa konflikter krävs således en förståelse för och undanröjande av de underliggande socio-psykologiska mekanismer som institutionaliserats i det ockuperande samhället.

Sammanfattning

Dessa exempel och studier visar på vikten av politisk psykologi för att förstå internationell politik i allmänhet och konflikter i synnerhet. Föreställningar, värderingar, motiv och normer påverkar politiskt deltagande samtidigt som kulturella och strukturella faktorer har betydelse för vem vi är. Politisk psykologi har dock, vilket Janice Gross Stein (2002) så riktigt påpekar, haft större betydelse för analyser kring politisk socialisering och förändring av attityder medan den har fokuserat mindre på hur individer lär sig på grundval av historiska och personliga erfarenheter. Konfliktanalyser, främst de som fokuserat på identitetskonflikter, har tagit ett steg i den

riktningen, men ännu saknas en mera jämn empirisk och teoretisk balans för att fullt förstå hur politiska och psykologiska processer samverkar. Detta är särskilt viktigt i en värld där individer och grupper upplever ökad press från ett snabbt föränderligt samhälle där migration, kulturella olikheter och ojämlikheter kan framstå som hotande (se Bauman 2001; Giddens 1991; Kinnvall 2004, 2006, Scuzzarello et al 2009). Martha Crenshaws (2002) betoning på nödvändigheten av att utveckla en interkulturell psykologi för att förstå en värld präglad av globalisering och ömsesidigt beroende måste således tas på allvar.

Redan på åttiotalet betonade Margareth Hermann i sin *Handbook of Political Psychology* (1986), det faktum att många intresserar sig för politisk psykologi för att de tror de kan påverka frågor de har starka känslor för som miljön, ojämlikhet, våld och krig, populism, politiskt ledarskap, osv. Den ”politiska” sidan av politisk psykologi är ständigt närvarande i sådana utfästelser och är kanske framförallt framträdande bland de som intresserar sig för konflikter, identitet och maktpolitik. David Winter (2002) hävdar till exempel att politisk psykologi har en unik förmåga att förstå hur makt, kön och våld är relaterade. Han framhåller vikten av att uttröna hur samhällen och människor lever ”bortom” makt och olikhet. Politisk psykologi är således inte bara intresserad av att förklara gruppkonflikter och våld, men också av konfliktlösning och konkreta policyförslag.

Det faktum att politisk psykologi från början var interdisciplinär har också påverkat dess öppenhet och tolerans för olika metodologiska inriktningar. Det har dock funnits en tendens att undvika tidigare viktiga fält inom politisk psykologi, såsom socialantropologi, mikrosociologi och kulturstudier, framförallt inom den

amerikanska traditionen. Om vi är intresserade av en mera dynamisk och fullständig bild av politiskt agerande är det viktigt att detta förändras, att vi skapar jämvikt mellan individen och samhället. Uppmuntran till ett paradigmskifte, förespråkandet av interkulturell forskning, multidisciplinära metoder och arbeten samt framhållandet av studier som tar känslor och mänskliga relationer på allvar, kan förhoppningsvis ge mer insiktsfull förståelse för mänskligt agerande, tankar och kunskap och skulle till och med kunna utgöra en ny politisk teori kring internationell politik.

CATARINA KINNVALL
DOCENT I STATSVETENSKAP VID
LUNDS UNIVERSITET

Referenser

- Adorno, T. et al. 1950. *The Authoritarian Personality*. New York, Harper and Row.
- Arnett, Jeffrey Jensen 2002. The psychology of globalization'. *American psychologist*. 2002, Vol. 57, No. 10, pp. 774-783. (10 p)
- Bar-Tal, D. & Staub, E. 1999. eds. *Patriotism: In the Lives of Individuals and Nations*. New York, Burnham Inc. Pub.
- Burton, J.W. 1990. (ed.) *Conflict: Human needs theory*. New York: St. Martin's Press.
- Crenshaw, M. 2002. 'The Utility of Political Psychology', i K. Monroe (ed.), *Political Psychology*. New Jersey: Lawrence Erlbaum.
- Deutch, M. & Kinnvall, C. 2002. 'What is Political Psychology?' i K. Monroe (ed.), *Political Psychology*. New Jersey: Lawrence Erlbaum.
- Ferguson, N. 2009. Political conflict and moral reasoning in Northern Ireland. In S. Scuzzarello, C. Kinnvall and K. Monroe (eds). *On Behalf of Others: The Psychology of Care in a Global World*. New York: Oxford University Press.
- Fromm, E. 1965. *Escape from Freedom*. New York, Avon Books.
- Giddens, A. 1991. *Modernity and Self-Identity: Self and Society in the Late Modern Age*. Cambridge, Polity Press.

- Gilroy, Paul (2005) *After Empire: Melancholia or Convivial Culture?* (New York: Columbia University Press)
- Gross Stein, J. 2002. 'Psychological explanations of International Conflict. W. Carlsnaes, , T. Risse & B. Simmons, *Handbook of International Relations*, London: Sage.
- Hermann, M. 1986. ed. *Handbook of Political Psychology*, San Francisco, Jossey-Bass Publishers.
- Jervis, R., Lebow, N. & Stein, J. 1985. *Psychology and Deterrence*. Baltimore, Johns Hopkins University Press.
- Jönsson, C. 1983. *Superpower: Comparing American and Soviet Foreign Policy*. UK: Francis Pinter.
- Jönsson, C. & Zhimin, C. 2008. 'Toward Post-Sovereign Diplomacy? Learning from Chinese and European History', presenterad på the ISA Annual Meetings, San Fransisco, 2008.
- Kaldor, M. 2001. *New and Old Wars: Organized violence in a global era*. Stanford: Stanford University Press.
- Kelman, H. & Fisher, R. 2003. 'Conflict Analysis and Resolution', in *Oxford Handbook of Political Psychology*. D. Sears, L. Huddy and R. Jervis (eds). Oxford: Oxford University Press.
- Kinnvall, C. 2004, 2007. 'Globalization and Religious Nationalism: Self, Identity, and the Search for Ontological Security'. *Political Psychology*, 25, 741-767. Reprinted in *Globalization and Business*, vol.1-3. London: Sage.
- Kinnvall, C., 2006. *Globalization and Religious Nationalism in India: The Search for Ontological Security*. London: Routledge.
- Kinnvall & Nesbitt-Larking (kommande). *The Political Psychology of Globalization: Muslims in the West*, (under review)
- Lasswell, H. D. 1930. *Psychopathology and Politics*. New York, Viking
- Lasswell, H. D. 1935. *World Politics and Personal Insecurity*. New York, McGraw-Hill.
- Lasswell, H. D. 1936. *Politics: Who Gets What, When and How*. New York, Peter Smith.
- Lasswell, H. D. 1948. *Power and Personality*. Westport, Connecticut, Greenwood.
- Merriam, C. E. 1925. *New Aspects of Politics*. Chicago, I fl., University of Chicago Press.
- Merriam, C. E. 1934. *Political Power*. New York, Collier.
- Rosler, Nimrod; Bar-Tal, Daniel; Sharvit, Keren; Halperin, Eran and Raviv, Amiram 'Moral aspects of prolonged occupation: implications for an occupying society'. S. Scuzzarello, C. Kinnvall & K. Monroe (eds.). *On Behalf of Others: The Psychology of Care in a Global World*. New York: Oxford University Press.
- Schmidt, K. & Muldoon, O. 2009. 'Expected and unexpected identity combinations in Northern Ireland: Consequences for identifications, Threat and Attitudes'. S. Scuzzarello, C. Kinnvall & K. Monroe (eds.). *On Behalf of Others: The Psychology of Care in a Global World*. New York: Oxford University Press.
- Scuzzarello, C. Kinnvall & K. Monroe (eds.). *On Behalf of Others: The Psychology of Care in a Global World*. New York: Oxford University Press.
- Staub, E. 1989. *The Roots of Evil: The Origins of Genocide and Other Group Violence*. Cambridge, Cambridge University Press.
- Staub, E. 2004. 'Understanding and Responding to Group Violence: Genocide, Mass Killing', i F. Moghaddam & A. Marsella (eds.), *Understanding Terrorism: psychological roots, consequences, and interventions*. Washington: American Psychological Association.
- Staub, E. & Bar-Tal, D. 2003. 'Genocide, mass killing and intractable conflict: Roots, evolution, prevention, and reconciliation', i *Oxford Handbook of Political Psychology*. D. Sears, L. Huddy and R. Jervis (eds). Oxford: Oxford University Press.
- Winter, D. 2002. 'An Intellectual Agenda for Political Psychology', i K. Monroe (ed.), *Political Psychology*. New Jersey: Lawrence Erlbaum.

Vinnare av Statsvetenskapliga förbundets uppsatspris 2008

Statsvetenskapliga förbundets uppsatspris ska ges till en uppsats som presenterats på årsmötet av en yngre forskare. Vid bedömningen ska inte enbart vedertagna vetenskapliga kriterier för publicerbarhet användas utan även kriterier som exempelvis ”nytänkande”. Detta för att ge möjlighet för just yngre forskare att vinna.

Förfarandet gick till så att varje arbetsgrupp nominerade en uppsats. Därefter valde en kommitté, bestående av Magnus Jerneck, PerOla Öberg, Lily Lanefeldt och Helena Stensöta ut en vinnare bland de nominerade uppsatserna. Eftersom de olika arbetsgrupperna agerade på olika sätt i nomineringsförfarandet avstår jag från att redovisa vilka som nominerats och presenterar istället endast den vinnande uppsatsen.

Vinnare av priset blev Mikael Persson som tilldelades priset för uppsatsen ”Did the egalitarian reforms of the Swedish educational system equalize levels of democratic citizenship?” Uppsatsen var samförfattad med Henrik Oscarsson men endast Mikael tilldelades priset som också gjort den största delen av arbetet med uppsatsen – ett krav för att han skulle kunna motta priset. Kommitténs motivering till valet var att uppsatsen var mycket välskriven och metodologiskt avancerad i hanteringen av data. Den behandlade dessutom ett intressant ämne och kom fram till nya forskningsresultat. I uppsatsen studerade författarna effekten av utbildningsreformen i mitten av 1990-talet då gymnasieskolan skulle omvandlas till

”en skola för alla” (Prop. 1990/91:85; SOU 1997:107). Uppsatsen undersökte om reformen har inneburit några effekter i form av minskade skillnader när det gäller politiskt deltagande, kunskap, uppmärksamhet och förtroende mellan studenter med olika utbildningsbakgrunder. Det huvudsakliga resultatet var att reformen inte uppnått de avsedda effekterna. Skillnaderna mellan grupper med olika utbildningsbakgrund tycks bestå. Uppsatsens innehåll beskrivs på följande sätt av författarna själva:

”I mitten av 1990-talet genomfördes en stor reform av det svenska gymnasiesystemet som syftade till social utjämning under parollen ”en skola för alla”. I den nya enhetliga gymnasieskolan förlängdes yrkesförberedande utbildningar från två till tre år. En direkt konsekvens blev att även studenter på yrkesförberedande utbildningar fick betydligt mer omfattande samhällskunskapsundervisning (100 timmars lektionstid), en typ av utbildning som tidigare endast förekommit i mycket blygsam omfattning.

En central målsättning med gymnasiereformen var att försöka minska den stora klyftan i politiska kunskaper, deltagande och förtroende som konstaterats mellan studenter på praktiska och teoretiska gymnasielinjer. Konventionell visdom från pedagoger och skolforskare ger tydliga förväntningar på att en så omfattande ökning av så kallad ’civic education’ bör leda till mätbara effekter, framför allt genom ett ordentligt lyft i politisk kunskap och deltagande bland studenter på yrkesinriktade utbildningar.

Men etablerade föreställningar skall som bekant utsättas för hårda prov. Vi presenterar en omfattande undersökning angående huruvida det gap mellan individer som genomgått studieförberedande respektive yrkesförberedande gymnasieutbildningar minskade som en effekt av gymnasierefor-

men. Svaret är nej. Inte på någon punkt har reformen lyckats utjämna de systematiska skillnaderna mellan individer som genomgått studieförberedande respektive yrkesförberedande utbildning. Kunskaps-, deltagande- och förtroendegapet mellan studenter på yrkesinriktade och teoretiska gymnasieutbildningar kvarstår oförändrat.”

Uppsatsen kan laddas ner på statsvetenskapliga förbundets hemsida <http://>

swepsa.statsvet.uu.se/Portals/7/Pdf/4_Mikael%20Persson_Henrik_Oscarsson.pdf eller rekquireras från författarna. Vi gratulerar till äran samt prissumman på 5000 kronor.

HELENA OLOFSDOTTER STENSÖTA

■ Litteraturoversikter

Åberg, Pelle, 2008. *Translating Popular Education: Civil Society Cooperation between Sweden and Estonia*. Stockholm Studies in Politics 124. Stockholm: Stockholm University

MIKKO LAGERSPETZ¹

I maj granskades i Stockholm Pelle Åbergs doktorsavhandling i statskunskap. Avhandlingen kan sägas ingå i flera olika större sammanhang. För det första är den en del av det arbete som nu under flera års tid gjorts vid Södertörns högskola för att belysa den samhällsliga utvecklingen i Östeuropa, särskilt i de baltiska länderna. De undersökningar som gjorts har ofta utgått från ett perspektiv med den demokratiska utvecklingen och de berörda ländernas internationella läge i fokus.

För det andra är avhandlingen ett inlägg i diskussionen om det transnationella medborgarsamhället. Många av oss samhällsvetare har blivit socialiserade i att uppfatta vårt forskningsobjekt som någonting vars gränser sammanfaller med de politiska gränserna av en nationalstat. Både staten och medborgarsamhället (eller det civila samhället; se dock Mats Dahlkvists (1995) diskussion av terminologin!) har företrädesvis blivit analyserade inom ramen för vad Ulrich Beck (1998: 42-46) i sin bok om globalisering kallar för "containerteorin om samhället" – ett syn-

sätt med utgångspunkt i, att det väsentligaste i våra undersökningar kan fångas utan att vi behöver hänvisa till faktorer som befinner sig utanför vårt eget samhälle. Som Beck påpekar i samma bok, har den ekonomiska och kommunikationsmässiga globaliseringen medfört, att det numera finns både ett behov av och en möjlighet till en globalisering av även den medborgerliga aktivismen. I sin doktorsavhandling framställer Pelle Åberg sitt forskningstema – samarbetet mellan Arbetarnas Bildningsförbund (ABF) i Sverige och *Avatud Hariduse Liit* (AHL; Förbundet för öppen utbildning, min översättning) i Estland som en del av denna process.

För det tredje har avhandlingens frågeställning att göra med den både teoretiskt och praktiskt viktiga frågan om demokratiens överförbarhet. I början av 1990-talet, som även utgör början för den tidsperiod som Åberg betraktar i sin undersökning, uppfattades demokratiseringen av de före detta realsocialistiska länderna allmänt som en visserligen omfattande, men dock relativt smärtfri och förutsägbar process. Denna uppfattning var rådande både i de berörda länderna själva och i så kallade gamla demokratier. I de sistnämnda länderna delades denna åsikt även av flertalet politiska kommentatorer, analytiker och samhällsvetare. Optimismen illustreras väl av det då allmänt brukade ordet "transition", eller övergång. Mellan det auktoritära förgångna och den demokratiska framtiden trodde man sig se en färdigt utstakad väg, som skulle bestå i en direkt övertagning av de västliga demokratiska institutionerna. Efterhand kan vi konstatera, att optimismen i Väst baserade sig i ett slags

1 Mikko Lagerspets är professor i sociologi vid Åbo Akademi.
E-post: mikko.lagerspetz@abo.fi

hemmablindhet. Å ena sidan underskattade man den egentliga variation som finns bland olika demokratiska modeller – vilken ju medför, att varje övertagning av någon enstaka institutionell modell måste föregås av en mängd beslut och förhandlingar med företrädare för olika både inhemska och internationella intressen (några av vilka kanske skulle föredra en annorlunda modell). Å andra sidan visade det sig efteråt, att man även i Väst saknade tillräcklig insyn på de icke-institutionella förutsättningarna som en fungerande demokrati behöver.

För att fungera, måste de demokratiska institutionerna vara förankrade i en kultur, som både stöder dem och godkänner det politiska beslutsfattandet som ett uttryck för samhällets egna strävanden, och som själv inte uppvisar överdrivet hierarkiska eller auktoritära drag. En av de mer kända analytikerna av den östeuropeiska omvälvningen var Ralf Dahrendorf, som redan i 1990 i flera sammanhang (och i lite olika versioner; t.ex. Dahrendorf 1990: 92-93) framförde ett ofta citerat påstående: en revolution kan genomföras under loppet av sex hektiska dagar; ett fritt parlamentsval går att genomföras i sex veckor; genomförandet av konstitutionella reformer kräver sex månader; efter sex år låter de ekonomiska reformernas positiva effekter sig kännas. Den yttersta förutsättningen för ett fritt och demokratiskt samhälle är emellertid uppkomsten av medborgarsamhället, och för skapandet av dess grundvalar räcker kanske inte ens en period av sextio år.

Åbergs avhandling befattar sig alltså med ett konkret fall av samarbete mellan en svensk och en estnisk medborgarorganisation. Samarbetet inleddes kort efter det att Estland blivit återupprättat som demokratisk stat i 1991, efter femtio år av sovjetisk överhögheit. I och med Estlands

inträde i Europeiska Unionen 2004 uppfattades behovet av från grannländerna finansierade samarbetsprojekt som mindre, och de hade också vid det laget – som avhandlingen uttrycker det (s 201) – ”tynat bort”. Vi har alltså att göra med en analys av skeendena under ett dussintal år. Dessa år var också avgörande för Estlands utveckling till en demokratisk stat med bl. a. en aktiv (om än fortfarande liten) sektor av frivilligorganisationer. Under denna period bekantade sig med och övertog esterna många sådana tänkesätt och praktiker som karakteriserar medborgarsamhället i de gamla demokratierna men som var undertryckta eller okända i samhällen av sovjetisk typ. Åberg undersöker denna process med hjälp av intervjuer av anställda och aktivister främst från två icke-statliga organisationer – ABF i Sverige och AHL i Estland – samt med verksamhetsberättelser och andra dokument som belyser deras verksamhet. Vid granskningen av sitt tema använder han sig av en teoretisk modell koncentrerat kring begreppet ”översättning” (*translation*). I stället för att betrakta nämnda process som en mekanisk övertagning eller diffusion av främmande tankegod, beaktar Åberg de förändringar som de nya idéerna undergick i och med att de anlände i den nya, estniska kontexten. Han framställer sina egna empiriska rön i en struktur som följer de olika delarna av översättningsprocessen – hurdana de idéer och praktiker var som skulle exporteras; hur de kom att ”redigeras” i en ny kulturell och social omgivning; och i vilken mån och form de sedan blivit institutionaliserade i mottagarlandet.

Efter en allmän presentation av forskningstemat och de därmed förknippade teorierna visar Åberg utgångsläget för aktörerna – de inom folkbildningen aktiva organisationerna ABF och AHL, tillsammans med deras samhälleliga och historis-

ka bakgrund. Därefter presenteras både vad de av den svenska organisationen erbjudna nya idéerna bestod i, och en diskussion av mottagarnas intresse och färdighet att tillägna sig nya idéer och organisatoriska former. ABF:s syn på folkbildning och på sin egen uppgift var nära förknippade med organisationens förankring i arbetarrörelsen och socialdemokratin. Den till utomlands riktade verksamheten främjades både av en tradition av internationell solidaritet och av att den svenska staten kanaliserade en del av sitt utländska stöd för projekt som utfördes av icke-statliga organisationer. Folkbildningen skulle inte endast handla om att förse deltagarna med nya kunskaper och färdigheter, utan också om att sprida en kultur av demokratiskt deltagande. De estniska aktivisternas villighet att motta de nya idéerna bottnade sig i att sovjettidens modell av vuxenutbildning uppfattades som inadekvat, att Sverige upplevdes som kulturellt närstående, och inte minst i att ABF kunde förse samarbetsprojekten med lärarkrafter, läromaterial och finansiering.

Vidare visar Åberg, hur de av ABF erbjudna idéerna och verksamhetsformerna ändå inte kom att tas över av det estniska AHL i oförändrad form. De genomgick en förvandling som av författaren kallas för ”redigering” (*editing*). De av AHL organiserade kursernas karaktär som studiecirklar – en viktig del av ABF:s utbildningsideologi – kom att fästas mindre vikt vid. I stället kom AHL:s kurser att behålla mer gemensamma drag med formell utbildning, samtidigt som lärarkrafterna i högre grad än i Sverige bestod av akademiker. Den socialdemokratiska ideologins betydelse tonades ned; AHL saknade en med ABF jämförbar stark förankring i arbetarrörelsen, och organisatörerna tyckte sig vara tvungna att räkna med den avoghet mot allehanda politiska ideologier

som under den nya självständigheten fortsatt att karakterisera mycket av det estniska samhället. Trots försöken från ABF:s sida att på likställda villkor inkludera de inhemska aktivisterna i planerandet av den gemensamma verksamheten, uppfattades svenskarna då och då av esterna som patroniserande och som ovilliga eller oförmögna att beakta de lokala förhållandena. Åberg förklarar de ändringar som ”redigeringen” innebar främst med hjälp av kulturella faktorer och av att socialdemokratin och arbetarrörelsen inte i Estland besatt en likadan ställning som de gjorde i Sverige.

I alla fall vittnar intervjuerna om att de estniska samarbetspartners upplevde sig ha fått nya viktiga insyner på folkbildningen. De övertygades om att en inlärnings-situation med fördel kan göras mer jämlik än vad som tidigare varit vanligt. De svenska aktivisterna kunde likaledes konstatera, att deras egen uppfattning om sambandet mellan folkbildning och demokrati blivit klarare och mer medveten i och med att de fått ett nytt slags erfarenhet av transnationell verksamhet. Efter att de större svensk-estniska samarbetsprojekten på detta område tagit slut, har mindre, lokala projekt dock fortsatt. Dessutom har estniska organisationer och lärare varit verksamma i nya samarbetsprojekt som riktar sig till vuxenutbildare i Ryssland och som för vidare de idéer som esterna förvärvat sig inom loppet av det svensk-estniska samarbetet. Däremot tycks den paraplyorganisation som var ABF:s främsta samarbetspartner, dvs. AHL, mer eller mindre ha blivit lagd på is, kanske i väntan på bättre tider och ny finansiering. Utvärderingen av de av Åberg betraktade processernas sista fas, institutionaliseringen (*institutionalization*) av det som blivit lärt, blir alltså blandad.

I sin behandling av översättningsprocesserna har Åberg valt att betona vikten av kulturella och organisatoriska aspekter. Samtidigt består mottagarlandets och den mottagande organisationens lokala kontext förstås i fler faktorer än dessa. Utgången av samarbetet inom folkbildningen kommer i sista hand ändå att avgöras av mycket konkreta saker: finansieringsmekanismernas detaljer, kursernas innehåll, kursernas deltagarantal, vem de är som deltar. Åbergs undersökning ger en insyn på hur samarbetet uppfattades av anställda och aktivister i nyckelposition, men innehåller däremot inte mycket information om hur verksamheten såg ut som konkretast, inte ens i form av statistik. Därför förblir mycket av hans analys på en relativt hög abstraktionsnivå – den blir framför allt en återspeglning av de allmänna bedömningar som de två organisationerna själva kommit fram till. Det är företrädesvis det organisatoriska samarbetet, inte den konkreta verksamheten i form av kurser och studiecirklar som blir beskrivet. På det mer konkreta planet kunde man t ex begrunda i vilken grad de målsättningar som gällde utbildningens inklusivitet och tillgänglighet för alla samhällsgrupper egentligen uppnåddes, man kunde diskutera betydelsen av esternas större betoning på formella, mer traditionella inlärningsformer. Vad jag vill poängtera här är att det hur den praktiska verksamheten kom att se ut ingalunda är neutralt ur ”idéernas” synpunkt. Synen på samarbetet som en översättningsprocess skulle därför kunna berikas av en jämförelse av arbetet även på den allra lägsta gräsrotsnivån i de två länderna. För att uttrycka det kunskapssociologiskt kunde man säga att våra värderingar och föreställningar om världen – det som även gestaltar den politiska kulturen – konstrueras genom social praktik.

Medborgarsamhället är ett för avhandlingens teoretiska bakgrund viktigt begrepp. I sin användning av termen utgår Åberg från att den omfattar organisationer som juridiskt sett inte är statliga; ”medborgarsamhället” blir då närmast liktydigt med den ofta använda termen ”tredje sektor”. ABF och AHL räknas alltså som representanter av medborgarsamhället på grund av sin formella status. Med en hänvisning till Tocqueville (s 13) karakteriserar författaren icke-statliga organisationer som skolor för demokrati. Men samtidigt förbigår han en annan, minst lika viktig aspekt som Tocqueville betonar, nämligen att organisationerna utgör av staten oberoende maktcentra som just därför är i stånd att värna medborgarnas rättigheter och intressen mot alltför långt gående statlig inblandning. Med tanke på hur ABF och dess utlandsverksamhet finansierades kan man emellertid fråga sig, om organisationen inte snarare borde uppfattas som en statens förlängning, ett verktyg i den svenska statens utrikespolitiska handlingsprogram. Som även Åberg själv nämner (s 66), ägde redan organisationens grundande rum mycket tack vare att det fanns statligt understöd att tillgå. Man kan över huvudtaget undra över den relativa osynligheten av maktfrågor i en avhandling som skrivits av en statsvetare om medborgarsamhället i ett land i begrepp att införa demokratiskt styre och samtidigt återuppbygga praktiskt taget hela sin statsapparat.

Det är också osäkert, om Åbergs undersökning vinner någonting på det att han förklarar sig utgå från ett socialkonstruktivistiskt perspektiv (s 21-22). Som jag ser det, tycks frågeställningen, datainsamlingen och analysen i det här fallet inte kräva någon särskild förankring i just detta epistemologiska och ontologiska synsätt. Men det (eller andra vetenskapsteoretiska ställ-

ningstaganden) är kanske snarare någonting som är behövt för doktorsavhandlingen som litterär genre? Om det är så, kan granskaren förnöjd konstatera att kravet uppfyllts medan de övriga läsarna lugnt kan fortsätta läsandet utan att låta sig störas.

Pelle Åbergs undersökning behandlar ett tema som har, som sagt, stor både praktisk och teoretisk betydelse. Trots att den handlar om en viss, historiskt och geografiskt begränsad process, kan frågan om möjligheterna för en överföring av demokrati antas behålla sin aktualitet i översebar framtid. Det är viktigt att inse, såsom författaren påpekar, att demokratins utveckling alltid till stor del kommer att bero på motsvarande värderingars förankring i samhället. I lika stor grad som medborgare i en demokratisk stat behöver kunskaper om hur samhället fungerar och om hurdana normer som är demokratiska, är de i behov av högst konkreta erfarenheter av hur demokratin kan se ut i

praktiken, i den allra närmaste omgivningen. En överföring av demokratiska lagar och institutioner måste därför beledsagas av en överföring av demokratisk kultur.

Det är dock oundvikligt, att den demokratiska kulturen måste, för att bli inrotad, bli inpassad i samhällets allmänna kontext. Perspektivet av ”översättning” snarare än ”överföring” är ägnad att understryka detta.

Referenser

- Beck, Ulrich, 1998. *Vad innebär globaliseringen? Missuppfattningar och möjliga politiska svar*. Göteborg: Daidalos
- Dahlkvist, Mats, 1995. ”Det civila samhället” i samhällsteori och samhällsdebatt. En kritisk analys, s 153-230 i Lars Trägårdh (red.), *Civilt samhälle kontra offentlig sektor*. Stockholm: SNS Förlag
- Dahrendorf, Ralf, 1990. *Reflections on the Revolutions in Europe*. London: Chatto & Winds

Prenumerera på Statsvetenskaplig tidskrift!
www.statsvetenskapligtidskrift.se